

**T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANA BİLİM DALI
OKUL ÖNCESİ BİLİM DALI**

**OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİNİN
SOSYAL BECERİLERİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER**

Neslihan Yeliz UÇAR

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Danışman
Yrd. Doç. Dr. Zarife SEÇER**

KONYA, 2010

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

BİLİMSEL ETİK SAYFASI

Bu tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

Neslihan Yeliz UÇAR

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
 Eğitim Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

YÜKSEK LİSANS TEZİ KABUL FORMU

Neslihan Yeliz UÇAR tarafından hazırlanan “**Okul Öncesi Öğretmenlerinin Sosyal Becerilerini Etkileyen Faktörler**” başlıklı bu çalışma/...../20... tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği/oyçokluğu ile başarılı bulunarak, jürimiz tarafından yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Ünvanı, Adı Soyadı	Başkan	İmza
--------------------	--------	------

Ünvanı, Adı Soyadı	Üye	İmza
--------------------	-----	------

Ünvanı, Adı Soyadı	Üye	İmza
--------------------	-----	------

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin	Adı Soyadı	Neslihan Yeliz UÇAR	Numarası: 055214011004
	Ana Bilim / Bilim Dalı	İlköğretim / Okul Öncesi	
	Danışmanı	Yrd. Doç. Dr. Zarife SEÇER	
Tezin Adı		Okul Öncesi Öğretmenlerinin Sosyal Becerilerini Etkileyen Faktörler	

ÖZET

Birey olarak insanın da ruh sağlığı onun diğer insanlarla sağlıklı ilişkiler kurmasına bağlı olduğu için sosyal beceriler bireyin ruh sağlığı açısından önemlidir. Sosyal beceriler, başkalarıyla başarılı etkileşimde bulunulmasına olanak sağlayan davranışlardır.

Kişisel arası ilişkilerin iyi olması bazı değişkenlerle ilişkilidir. Değişkenlerden birisi de sosyal becerilerdir. Sosyal beceriler tüm insanlar için önemli olmasına rağmen bazı meslek mensupları için daha da önemli görülmektedir. Bu mesleklerden birisi de öğretmenliktir. Sınıfta öğretmen ile öğrenci arasındaki ilişkiler, öğrenmenin ve eğitimin temelini oluşturur.

Nitekim sosyal beceri çoğunlukla davranışçı tekniklere ve performansa dayalı faktördür. Bu araştırma Okul öncesi öğretmenlerin sosyal becerilerini etkileyen faktörler açısından bu faktörlerin sosyal beceri düzeyini etkileyip etkilemediğinin belirlenmesi amacıyla yapılmıştır. Araştırma evrenini, 2009-2010 öğretim yılında Anamur ve Bozyazı ilçelerinde resmi ve özel okul kurumlarında görev yapan okulöncesi öğretmenleri oluşturmaktadır. Bu çalışmada katılımcı kişilerin sosyal becerileri (cinsiyet, yaş, medeni, durum, öğretmenlik mesleğinde çalışma süresi, mezun olduğu okul, anne-baba eğitim durumu, anne baba mesleği) açısından değişip değişmediğinin belirlenmesi çalışılmıştır. Bu araştırma, okulöncesi

eğitim kurumlarında çalışan öğretmenlerin sosyal becerilerini etkileyen faktörleri belirlemeyi amaçlayan bir araştırmadır.

Anahtar Kelimeler: Öğretmenlik, Eğitim, Okulöncesi ğretmen, Sosyal Beceri,

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin	Adı Soyadı	Neslihan Yeliz UÇAR	Numarası: 055214011004
	Ana Bilim / Bilim Dalı	İlköğretim / Okul Öncesi	
	Danışmanı	Yrd. Doç. Dr. Zariife SEÇER	
Tezin Adı		THE FACTORS THAT AFFECTING SOCIAL SKILLS OF PRESCHOOL TEACHERS	

SUMMARY

The mental health of people as individuals, it's healthy relationships with other people because it is connected to the individual's social skills are important for mental health. Social skills, interact with others that allows for successful behavior. Personal relations between the variables are associated with some of the well-being. One of the variables are the social skills. Social skills are important for all people, although some are more important for professionals. The teaching profession is one of those. The relationship between teachers and students in the classroom, learning and education is the foundation.

Indeed, social skills and behavioral techniques often are based on performance factors. This study of pre-school teachers of social skills in terms of the factors affecting the influence of these factors does not determine the level of social skills was conducted. The research group, 2009-2010 academic year, public and private schools in the district Bozyazı Anamur and institutions serving students in preschool. This study participants people's social skills (gender, age, marital status, profession in the working hours, graduate school, parent education, parental occupation) in terms of possible change does not identify were studied. This research institutions working on preschool education teachers to determine the factors affecting social skills is a research aiming at.

Key words: Teacher Education, Preschool Teacher, Social Skills,

ÖNSÖZ

Bu araştırmamın gerekleşmesinde pek ok kişinin emeği bulunmaktadır. Öncelikle, alışmanın planlama, uygulama ve raporlaştırılması aşamalarında gerekli olanakları sağlayan ve bana yol gösteren Danışmanım Sayın Yrd Doç. Dr. Zarife SEÇER'E tezin son şeklini vermemde yardımcı olan Sayın Yrd Doç. Dr. Nadir ÇELİKÖZ'e her zaman yanımda olan canım aileme teşekkür ederim

İÇİNDEKİLER

ÖZET	iv
SUMMARY	vi
ÖNSÖZ	vii
İÇİNDEKİLER	viii
TABLolar LİSTESİ.....	xii

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. Problem Cümlesi.....	2
1.2. Alt Problemler.....	2
1.3. Araştırmanın Önemi	6
1.4. Sayıtlılar.....	6
1.5. Sınırlılıklar	6
1.6. Tanımlar.....	7

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİNİN TANIMI	8
2.2. OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİNİN ÖNEMİ	9
2.3. OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİNE ÖĞRETMEN YETİŞTİRME	11
2.4. SOSYAL GELİŞİMİN TANIMI VE ÖNEMİ.....	12
2.4.1. Çocuklarda Görülen Toplumsal Becerilerin Tanımları	15
2.4.2. Toplumsal Beceri Bileşenleri	16
2.4.3. Sosyal Becerilerin Tanımı Ve Kavramsallaştırılması.....	18
2.4.4. Sosyal Beceri Eksikliklerinin Kavramsallaştırılması	20
2.4.5. Sosyal Becerilerin Önemi	24
2.5. OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİN SOSYAL BECERİLERİ	25
2.5.1. Grup Çalışmalarının Önemi.....	29

2.5.2. Kullanılan Geliştirici Teknikler ve Müdahale Yöntemleri, Uygulamalı Çalışma Örnekleri	31
2.5.3. Aile-Okul ve Çocuk İşbirliğinin Nasıl Kurulması Gerektiği.....	35
2.5.4. Aileye Geribildirim Verme Süreci.....	40
2.5.5. Okula ve Rehberlik Servisine Geri Bildirim Verme Süreci	40
2.6. OKULÖNCESİ ÖĞRETMENLERİNİN SOSYAL BECERİLERİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER.....	40
2.7. KONU İLE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	41

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ	47
3.2. EVREN VE ÖRNEKLEM.....	47
3.3. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI VE GELİŞTİRİLMESİ.....	49
3.4. VERİLERİN ÇÖZÜMLENMESİ VE YORUMU	53
3.5. VERİLERİN TOPLANMASI.....	54

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUMLAR

4.1. OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİNİN SOSYAL BECERİ DÜZEYLERİ	56
4.1.1. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Genel Sosyal Beceri Düzeyleri	56
4.1.2. Okul Öncesi Öğretmenlerin “Duyuşsal Anlatımcılık” Açısından Sosyal Beceri Düzeyleri	59
4.1.3. Okul Öncesi Öğretmenlerinin “Duyuşsal Duyarlılık” Açısından Sosyal Beceri Düzeyleri	61
4.1.4. Okul Öncesi Öğretmenlerinin “Duyuşsal Kontrol” Açısından Sosyal Beceri Düzeyleri	62
4.1.5. Okul Öncesi Öğretmenlerin “Sosyal Anlatımcılık” Açısından Sosyal Beceri Düzeyleri	64
4.1.6. Okul Öncesi Öğretmenlerinin “Sosyal Duyarlılık” Açısından Sosyal Beceri Düzeyleri	65

4.1.7. Okul Öncesi Öğretmenlerinin “Sosyal Kontrol” Açısından Sosyal Beceri Düzeyleri	67
4.2. CİNSİYETLERİNE GÖRE, OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİN SOSYAL BECERİ DÜZEYLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI.....	68
4.3. MEDENİ DURUMLARINA GÖRE, OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİN SOSYAL BECERİ DÜZEYLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI	72
4.4. ÇOCUĞU BULUNUP BULUNMAMA DURUMLARINA GÖRE, OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİN SOSYAL BECERİ DÜZEYLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI.....	74
4.5. ANNELERİNİN EĞİTİM DÜZEYLERİNE GÖRE, OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİN SOSYAL BECERİ DÜZEYLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI.....	77
4.6. BABALARININ EĞİTİM DÜZEYLERİNE GÖRE, OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİN SOSYAL BECERİ DÜZEYLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI.....	80
4.7. ÇALIŞTIKLARI KURUMLARA GÖRE, OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİN SOSYAL BECERİ DÜZEYLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI	82
4.8. ÇALIŞMA SÜRELERİNE GÖRE, OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİN SOSYAL BECERİ DÜZEYLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI	85
4.9. KIDEMLERİNE GÖRE, OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİN SOSYAL BECERİ DÜZEYLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI.....	87
4.10. AYLIK GELİRLERİNDEN MEMNUN OLMA DURUMLARINA GÖRE, OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİN SOSYAL BECERİ DÜZEYLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI	90
4.11. ÖĞRENCİ SAYILARINA GÖRE, OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİN SOSYAL BECERİ DÜZEYLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI.....	93

BÖLÜM V
SONUÇ VE ÖNERİLER

Sonuçlar	95
Öneriler	97
KAYNAKÇA	99
EKLER	104
ÖZGEÇMİŞ	109

TABLOLAR LİSTESİ

Sayfa No:

Tablo 3.1: Araştırma Örnekleminde Yer Alan Okulöncesi Öğretmenlerinin Bazı Kişisel Özellikleri	48
Tablo 3.2: Sosyal Beceri Envanterine Yönelik Faktör Analizi ve Cronbach Alpha Güvenirlik Sonuçları.....	51
Tablo 3.3: Sosyal Beceri Envanterinin Toplam Varyansı Açıklama Oranları	53
Tablo 3.4: Sosyal Beceri Envanterinin Genel ve Alt Boyutlarına Yönelik Kategori ve Aralık Değerleri	54
Tablo 4.1.1: Okul Öncesi Öğretmenlerinin Genel Sosyal Beceri Düzeyleri	56
Tablo 4.1.2: Okul Öncesi Öğretmenlerinin “Duyuşsal Anlatımcılık” Açısından Sosyal Beceri Düzeyleri.....	60
Tablo 4.1.3: Okul Öncesi Öğretmenlerinin “Duyuşsal Duyarlılık” Açısından Sosyal Beceri Düzeyleri	61
Tablo 4.1.4: Okul Öncesi Öğretmenlerin “Duyuşsal Kontrol” Açısından Sosyal Beceri Düzeyleri	63
Tablo 4.1.5: Okul Öncesi Öğretmenlerinin “Sosyal Anlatımcılık” Açısından Sosyal Beceri Düzeyleri	64
Tablo 4.1.6: Okul Öncesi Öğretmenlerinin “Sosyal Duyarlılık” Açısından Sosyal Beceri Düzeyleri	66
Tablo 4.1.7: Okul Öncesi Öğretmenlerin “Sosyal Kontrol” Açısından Sosyal Beceri Düzeyleri.....	67
Tablo 4.2: Cinsiyetlerine Göre Okul Öncesi Öğretmenlerin Genel ve Alt Boyutlar Açısından Sosyal Beceri Düzeylerinin Karşılaştırılmasına Yönelik Bağımsız t- Testi Sonuçları	70

Tablo 4.3: Medeni Durumlarına Göre, Okul Öncesi Öğretmenlerin Genel ve Alt Boyutlar Açısından Sosyal Beceri Düzeylerinin Karşılaştırılmasına Yönelik Bağımsız t-Testi Sonuçları.....	73
Tablo 4.4: Çocuğu Bulunma Durumuna Göre, Okul Öncesi Öğretmenlerin Genel ve Alt Boyutlar Açısından Sosyal Beceri Düzeylerinin Karşılaştırılmasına Yönelik Bağımsız t-Testi Sonuçları.....	75
Tablo 4.5: Annelerinin Eğitim Düzeylerine Göre, Okul Öncesi Öğretmenlerin Genel ve Alt Boyutlar Açısından Sosyal Beceri Düzeylerinin Karşılaştırılmasına Yönelik Bağımsız t-Testi Sonuçları.....	78
Tablo.4.6: Babalarının Eğitim Düzeylerine Göre, Okul Öncesi Öğretmenlerin Genel ve Alt Boyutlar Açısından Sosyal Beceri Düzeylerinin Karşılaştırılmasına Yönelik Bağımsız t-Testi Sonuçları.....	81
Tablo 4.7: Çalıştıkları Kurumlara Göre, Okul Öncesi Öğretmenlerin Genel ve Alt Boyutlar Açısından Sosyal Beceri Düzeylerinin Karşılaştırılmasına Yönelik Tek-Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	83
Tablo 4.8: Çalışma Sürelerine Göre, Okul Öncesi Öğretmenlerin Genel ve Alt Boyutlar Açısından Sosyal Beceri Düzeylerinin Karşılaştırılmasına Yönelik Bağımsız t-Testi Sonuçları.....	85
Tablo 4.9: Kıdemlerine Göre, Okul Öncesi Öğretmenlerin Genel ve Alt Boyutlar Açısından Sosyal Beceri Düzeylerinin Karşılaştırılmasına Yönelik Tek-Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	88
Tablo 4.10: Aylık Gelirlerinden Memnun Olma Durumlarına Göre, Okul Öncesi Öğretmenlerin Genel ve Alt Boyutlar Açısından Sosyal Beceri Düzeylerinin Karşılaştırılmasına Yönelik Bağımsız t-Testi Sonuçları	90
Tablo 4.11: Öğrenci Sayılarına Göre, Okul Öncesi Öğretmenlerin Genel ve Alt Boyutlar Açısından Sosyal Beceri Düzeylerinin Karşılaştırılmasına Yönelik Bağımsız t-Testi Sonuçları.....	93

BÖLÜM I.

GİRİŞ

Geçmişten günümüze öğretmenlerin sahip olmaları gereken niteliklerin neler olması gerektiği ile ilgili tartışmalar olmaktadır. Bu tartışmalarda öğretmenlerin bilimsel kimliklerinin yanında sanatsal kimlikleri ve kişilik özellikleri de önemli görülmektedir (Yüksel 2001). Önemli kişilik özelliklerinden birinin de sosyal beceri olduğu söylenebilir. Sosyal beceriyi başkalarından olumlu tepkiler getirecek ve olumsuz tepkilerin gelmesini önleyecek, başkalarıyla iletişimi mümkün kılan, sosyal açıdan kabul edilebilir, çevrede etki bırakan, hedefe yönelik, sosyal içeriğe göre değişen, hem belirli gözlenebilir hem de gözlenemeyen bilişsel ve duyuşsal öğeleri içeren ve öğrenilebilir davranışlar olarak tanımlanmaktadır (Yüksel, 1997). Sosyal beceriler bireyin yaşamında önemli bir role sahiptir. Çünkü diğer insanlarla iletişimde bulunmayı kolaylaştırıcı önemli bir özelliktir (Yüksel 2001). Giblin (1995)'e göre insanların, diğer insanlarla başarılı ilişkiler kurabilmeyi öğrenmesi durumunda, tüm iş kollarında, kariyerde ve tüm uğraş alanlarında işin %85'i ve kişisel mutluluk yolunda işin %99'u halledilmiş olacaktır. Toplumun her kesiminde görev alan bireylerin sosyal becerilere sahip olması mutluluk vericidir. Sosyal becerilere sahip olma ihtiyacı kaçınılmaz olan meslek gruplarından birisi de öğretmenlik mesleğidir. Eğitim kurumlarında öğretmen ve öğrenci arasında kurulan olumlu iletişim öğrenmeyi olumlu etkilemekte ve aynı zamanda öğrenmenin temelini oluşturmaktadır. Bu doğrultuda eğitim ve öğretimin kalitesini artırmak için öğretmenlerin sosyal beceriye sahip olması gerekmektedir.

Okul öncesi eğitim, çocuğun doğumundan itibaren, ilköğretim çağına kadar olan tüm yaşantılarını içeren eğitim sürecidir. Sıfır altı yaş arasını kapsayan bu dönem, çocuğun bedensel, zihinsel, duygusal ve sosyal gelişiminin hızlı olduğu ve kişilik yapısının biçimlenmeye başladığı, temel alışkanlıkların çocuğa kazandırıldığı önemli bir dönemdir (Razon, 1987).

Bu nedenle okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan okul öncesi öğretmenlerinin sosyal beceri düzeylerini etkileyen faktörleri ortaya çıkartmanın

faydalı olacağına inanılmaktadır. Okul öncesi öğretmenlerinin sosyal becerilerini etkileyen faktörlerin belirlenmesi durumunda ortaya çıkacak sonucun okul öncesi öğretmen yetiştiren kurumlara ve ilgililere yardımcı olması beklenmektedir.

1.1. Problem Cümlesi

Okulöncesi öğretmenlerinin sosyal beceri düzeyleri nedir? ve öğretmenlerin bazı kişisel özellikleri sosyal beceri düzeylerini etkilemekte midir?

1.2. Alt Problemler

Araştırmanın temel problemi doğrultusunda, aşağıdaki alt problemlere cevap aranmıştır.

1.0. Okul öncesi öğretmenlerinin sosyal beceri düzeyleri nedir?

1.1. Genel sosyal beceri düzeyleri

1.2. Duyuşsal anlatımcılık beceri düzeyleri

1.3. Duyuşsal duyarlılık beceri düzeyleri

1.4. Duyuşsal kontrol beceri düzeyleri

1.5. Sosyal anlatımcılık beceri düzeyleri

1.6. Sosyal duyarlılık beceri düzeyleri

1.7. Sosyal kontrol beceri düzeyleri

2.0. Cinsiyetlerine göre okul öncesi öğretmenlerinin sosyal beceri düzeyleri farklılaşmakta mıdır?

2.1. Genel sosyal beceri düzeyleri

2.2. Duyuşsal anlatımcılık beceri düzeyleri

2.3. Duyuşsal duyarlılık beceri düzeyleri

2.4. Duyuşsal kontrol beceri düzeyleri

2.5. Sosyal anlatımcılık beceri düzeyleri

2.6. Sosyal duyarlılık beceri düzeyleri

2.7. Sosyal kontrol beceri düzeyleri

3.0. Medeni durumlarına göre okul öncesi öğretmenlerinin sosyal beceri düzeyleri farklılaşmakta mıdır?

3.1. Genel sosyal beceri düzeyleri

3.2. Duyuşsal anlatımcılık beceri düzeyleri

3.3. Duyuşsal duyarlılık beceri düzeyleri

3.4. Duyuşsal kontrol beceri düzeyleri

3.5. Sosyal anlatımcılık beceri düzeyleri

3.6. Sosyal duyarlılık beceri düzeyleri

3.7. Sosyal kontrol beceri düzeyleri

4.0. Çocuğu bulunup bulunmama durumlarına göre okul öncesi öğretmenlerinin sosyal beceri düzeyleri farklılaşmakta mıdır?

4.1. Genel sosyal beceri düzeyleri

4.2. Duyuşsal anlatımcılık beceri düzeyleri

4.3. Duyuşsal duyarlılık beceri düzeyleri

4.4. Duyuşsal kontrol beceri düzeyleri

4.5. Sosyal anlatımcılık beceri düzeyleri

4.6. Sosyal duyarlılık beceri düzeyleri

4.7. Sosyal kontrol beceri düzeyleri

5.0. Annelerinin eğitim düzeylerine göre okul öncesi öğretmenlerinin sosyal beceri düzeyleri farklılaşmakta mıdır?

5.1. Genel sosyal beceri düzeyleri

5.2. Duyuşsal anlatımcılık beceri düzeyleri

5.3. Duyuşsal duyarlılık beceri düzeyleri

5.4. Duyuşsal kontrol beceri düzeyleri

5.5. Sosyal anlatımcılık beceri düzeyleri

5.6. Sosyal duyarlılık beceri düzeyleri

5.7. Sosyal kontrol beceri düzeyleri

6.0 Babalarının eğitim düzeylerine göre okul öncesi öğretmenlerinin sosyal beceri düzeyleri farklılaşmakta mıdır?

6.1. Genel sosyal beceri düzeyleri

6.2. Duyuşsal anlatımcılık beceri düzeyleri

6.3. Duyuşsal duyarlılık beceri düzeyleri

6.4. Duyuşsal kontrol beceri düzeyleri

6.5. Sosyal anlatımcılık beceri düzeyleri

6.6. Sosyal duyarlılık beceri düzeyleri

6.7. Sosyal kontrol beceri düzeyleri

7.0. Çalıştıkları kurumlara göre okul öncesi öğretmenlerinin sosyal beceri düzeyleri farklılaşmakta mıdır?

7.1. Genel sosyal beceri düzeyleri

7.2. Duyuşsal anlatımcılık beceri düzeyleri

7.3. Duyuşsal duyarlılık beceri düzeyleri

7.4. Duyuşsal kontrol beceri düzeyleri

7.5. Sosyal anlatımcılık beceri düzeyleri

7.6. Sosyal duyarlılık beceri düzeyleri

7.7. Sosyal kontrol beceri düzeyleri

8.0. Çalışma sürelerine göre okul öncesi öğretmenlerinin sosyal beceri düzeyleri farklılaşmakta mıdır?

8.1. Genel sosyal beceri düzeyleri

8.2. Duyuşsal anlatımcılık beceri düzeyleri

8.3. Duyuşsal duyarlılık beceri düzeyleri

8.4. Duyuşsal kontrol beceri düzeyleri

8.5. Sosyal anlatımcılık beceri düzeyleri

8.6. Sosyal duyarlılık beceri düzeyleri

8.7. Sosyal kontrol beceri düzeyleri

9.0. Kıdemlerine göre okul öncesi öğretmenlerinin sosyal beceri düzeyleri farklılaşmakta mıdır?

9.1. Genel sosyal beceri düzeyleri

9.2. Duyuşsal anlatımcılık beceri düzeyleri

9.3. Duyuşsal duyarlılık beceri düzeyleri

9.4. Duyuşsal kontrol beceri düzeyleri

9.5. Sosyal anlatımcılık beceri düzeyleri

9.6. Sosyal duyarlılık beceri düzeyleri

9.7. Sosyal kontrol beceri düzeyleri

10. Aylık gelirlerinden memnun olma durumlarına göre okul öncesi öğretmenlerinin sosyal beceri düzeyleri farklılaşmakta mıdır?

10.1. Genel sosyal beceri düzeyleri

10.2. Duyuşsal anlatımcılık beceri düzeyleri

10.3. Duyuşsal duyarlılık beceri düzeyleri

10.4. Duyuşsal kontrol beceri düzeyleri

10.5. Sosyal anlatımcılık beceri düzeyleri

10.6. Sosyal duyarlılık beceri düzeyleri

10.7. Sosyal kontrol beceri düzeyleri

11.0. Öğrenci sayılarına göre okul öncesi öğretmenlerinin sosyal beceri düzeyleri farklılaşmakta mıdır?

11.1. Genel sosyal beceri düzeyleri

11.2. Duyuşsal anlatımcılık beceri düzeyleri

11.3. Duyuşsal duyarlılık beceri düzeyleri

11.4. Duyuşsal kontrol beceri düzeyleri

11.5. Sosyal anlatımcılık beceri düzeyleri

11.6. Sosyal duyarlılık beceri düzeyleri

11.7. Sosyal kontrol beceri düzeyleri

1.3. Araştırmanın Önemi

Okulöncesiyle ilgili birçok araştırma yapılmıştır. Ancak, okulöncesi kurumlarda eğitim gören çocuklar üzerinde yoğunlaşmıştır. Bu yüzden daha önce okulöncesi eğitimciler üzerinde fazla bir araştırma yapılmamış olması, daha sonra yapılacak olan araştırmalara ışık tutacaktır.

1.4. Sayıtlar

1)Araştırmada kullanılan örneklem grubunun, evreni temsil edebilecek durumda olduğu varsayılmıştır.

2)Araştırmacı tarafından uygulanacak ölçeğin, verileri elde etmede yeterli olduğu varsayılmıştır.

3)Okulöncesi eğitim kurumlarında çalışan öğretmenlerin, kendilerine verilecek olan anket ve ölçek formuna samimi cevap verecekleri varsayılmıştır.

1.5. Sınırlılıklar

1)Araştırma, Anamur ve Bozyazı ilçelerinde Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı resmi ve özel okulöncesi eğitim kurumlarında çalışan öğretmenlerden elde edilecek verilerle sınırlıdır.

2)Bu araştırma sonuçları, örneklem ile benzer nitelik taşıyan öğretmenlerle genellenebilir.

3)Verileri değerlendirme ölçeği, araştırmacının belirleyeceği ölçek ile sınırlıdır.

4)Araştırma, 2009–2010 eğitim–öğretim yılı ile sınırlıdır.

5)Çalışmanın teorik kısmında, yurt içerisinde yayınlanan, bir başka deyişle, sadece yerli kitaplardan faydalanılması planlanmaktadır.

1.6. Tanımlar

Okul Öncesi Eğitim: “Erken çocukluk eğitimi” olarak da adlandırılan bu eğitim alanı çocuğun doğumundan ilkokula başladığı güne kadar geçirdiği yılları kapsamına alır (Oğuzkan ve Oral,1983: 5).

Okul Öncesi Eğitim Kurumu: 0–6 yaş arası çocukların tüm gelişimlerini fiziksel, duygusal, sosyal vb. sağlıklı ve düzenli fiziksel koşullar içinde, toplumun kültürel özellikleri doğrultusunda en iyi biçimde yönlendiren; onlarda sağlam bir kişiliğin, sosyal duyarlılığın ve yaratıcı işlek bir zekânın temellerini atan; uzman eğitici kadroya sahip, sosyal kuruluşlardır (MEB, 2002: 4).

Okul Öncesi Öğretmeni: Milli Eğitimin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak, çocukların gelişimlerini sağlamak, iyi alışkanlıklar kazandırmak, onları ilköğretime hazırlamak, şartları elverişsiz çevrelerden ve ailelerden gelen çocuklar için ortak bir yetişme ortamı sağlamak, çocukların Türkçeyi doğru ve güzel konuşmalarını sağlamak üzere, çocuk gelişimi ve eğitimi veya okul öncesi eğitimi alanında yüksek öğrenim görmüş, öğretmenlik formasyonuna sahip kişiler okul öncesi öğretmeni olarak görevlendirilir (Tebliğler Dergisi, 2004, 2562).

Sosyal Beceri: Başkalarından olumlu tepkiler getirecek ve olumsuz tepkilerin gelmesini önleyecek, başkalarıyla etkileşimi mümkün kılan, sosyal açıdan kabul edilebilir, çevrede etki bırakan, hedefe yönelik, sosyal içeriğe göre değişen, hem belirli gözlenebilir, hem de gözlenemeyen bilişsel ve duyuşsal öğeleri içeren ve öğrenilebilir davranışlardır. Bu davranışlar sosyal bilgiyi alma, çözümleme, anlama ve uygun tepkide bulunmayı kapsar.

BÖLÜM II.

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİNİN TANIMI

Okul öncesi eğitim kurumları; kişiliğin şekillendiği bu dönemi, çocukların fiziksel, sosyal, duygusal ve bilişsel gelişimleri açısından en sağlıklı şekilde geçirmesini, onları hayata hazırlamayı ve aileyi okul öncesi eğitimi konusunda bilgilendirmeyi amaçlamaktadır.

Çocuk tüm gelişimlerine ilişkin temel bilgi beceri, tutum ve alışkanlıkları ailede kazanmaktadır. Bu açıdan aile, çocuğun bakımı, gelişimi ve eğitiminden sorumlu başlıca kurum olma özelliği taşımaktadır. Aileden sonra, okul öncesi eğitim kurumları çocuğu toplumsal yaşama hazırlamada aileyi destekleyen kurumlar olarak sistem içinde yerlerini almaktadır (Kandır, 2001, s:151).

Öğretmen öğretim sürecini yürütme ile ilgili çeşitli kararları alan ve uygulayan kişidir. Öğretme öğrenme sürecine ilişkin kararları yönlendirecek olan öğretmene önemli sorumluluklar düşmektedir. Bu sürecin etkili olması öğretmenin niteliklerine bağlıdır. İyi bir öğretmen, iyi bir öğretimi gerçekleştirebilen kişidir. Günümüzdeki yeni gelişmeler ve buluşlar, özellikle demokratik düşünceler, insan haklarındaki gelişmeler, eğitimden beklentilerin artmasına yol açmış ve geleneksel eğitime baskı yaparak eğitimi bireyin yararına değiştirmeye zorlamıştır (Yeşilyaprak, 2002, s:285). Okullarımızdan, öğretim hizmetlerinin yanı sıra öğrencilerin, bireysel farklılıklarına öncelik vererek, kendini tanıyan ve geliştirebilen bireyler olarak yetiştirmeleri de beklenmektedir. Çağdaş eğitim anlayışında, öğrencileri bilgi yüklenen değil, merkeze alan, öğrenmeyi öğrenen, yeteneklerini kullanan, problem çözen, yapıcı, yaratıcı, ulusal ve evrensel değerlere saygılı vatandaşlar olarak yetiştirmelerinde okullardaki psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine ihtiyaç vardır (Can, 2002, s: 133).

Okul öncesi öğretmeni, okul öncesi eğitim kurumlarında, 0-72 ay grubundaki çocukların gelişim düzeylerine ve bireysel özelliklerine uygun zengin uyarıcı çevre imkânları sağlayan, onların bedensel, zihinsel, duygusal ve sosyal

yönden gelişmelerini destekleyen kendilerini toplumun kültürel değerleri doğrultusunda en iyi şekilde yönlendiren ve ilköğretime hazırlayan temel eğitim bütünlüğü içinde yer alan eğitim sürecinde görevli öğretmendir.

İyi bir öğretim kendini tanıma ve yönlendirme, karar verme, eleştirel düşünme, eğitim araştırmaları ve uygulamaları ile tanımlanır. Öğretmenden beklenen yeterlilikler ise öğretim yöntem ve tekniklerine ilişkin bilgi, eleştirel düşünme ve problem çözme becerileri, öğrencilerin gelişimi ve onların öğrenmelerine ilişkin bilgi, öğretim ve iletişim becerileridir (Yeşilyaprak, 2002, s:285).

Öğretmen, öğrencileri birey olarak gören değer veren, sosyal ve kültürel farklılıklarını, ilgi ve isteklerini dikkate alarak en iyi şekilde öğrenme, gelişme ve hedeflerine ulaşmada rehberlik eden kişidir. Öğrencilerinde geliştirmek istediği davranışları önce kendi davranışlarıyla ortaya koyarak model olur. Kendini yenilemesine ve geliştirmesine yardım edecek fikir ve bilgilere açıktır. Bu konuda diğer öğretmen arkadaşları, idareci ve uzmanlardan yardım alarak kendini ve kurumunu sürekli yenilemeye çaba sarf eder.

2.2. OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİNİN ÖNEMİ

Çocuğun bedensel, bilişsel ve duygusal açıdan hızlı gelişme gösterdiği okul öncesi dönemde alacağı eğitimin önemi büyüktür. Okul öncesi eğitimin çocuğun gelişimsel ihtiyaçları ve eğitimin temel hedeflerine hizmet etmek üzere birçok amacı vardır (Yılmaz 1992, Oğuzkan ve Oral 1995).

Okul öncesi eğitiminin amacı toplumsal, eğitsel ve gelişimsel olarak üç başlık altında toplanmıştır. Toplumsal amaçlar, çalışan kadınlara destek sağlamak, her çocuğa eğitim sağlamak, bireysel gelişimlerine katkıda bulunmak ve onların birbirleri ile ilişki içinde bulunmalarına, sosyalleşmelerine katkı sağlamaktır. Eğitici amaçlar, çocuğun duyu organlarını eğitmek ve çevreye olan duyarlılığını arttırmayı kapsar. Gelişimsel amaçlar ise çocuğun doğal gelişimini temel alıp, gelişim ile ilgili yaşantılarına önem vererek kendi vücudunu kontrol etme, kendi denetimini bağımsız olarak yapma, konuşma, öğrenme, dil vb. becerilerinin gelişimini sağlamaktır (Aral vd. 2002, Poyraz ve Dere 2001, Oktay 2004).

Türkiye’de okul öncesi eğitimin amaçları Türk Milli Eğitiminin genel amaç ve temel ilkelerine uygun olarak;

a) Çocukların; Atatürk, vatan, millet, bayrak, aile ve insan sevgisini benimseyen, milli ve manevi kültürel ve insani değerlere bağlı, kendine güvenen, çevresiyle iyi iletişim kurabilen, dürüst, ilkeli, çağdaş düşünceli, hak ve sorumluluklarını bilen, saygılı ve kültürel çeşitlilik içinde hoş görülme bireyleri olarak yetiştirmelerine temel hazırlamak amacıyla çaba göstermek,

b) Çocuklara sevgi, saygı, işbirliği, sorumluluk, hoşgörü, yardımlaşma, dayanışma ve paylaşma gibi davranışlar kazandırmak,

c) Çocuklara hayal güçlerini, yaratıcı ve eleştirel düşünme becerilerini, iletişim kurma ve duygularını anlatabilme davranışlarını kazandırmak,

d) Çocuğun benlik kavramının gelişmesine, bağımsızlığını kazanmasına ve öz denetimini sağlamasına imkân tanımak,

e) Çalışan annelere çocukların bakımı ve eğitimi konusunda yardımcı olmak,

f) Anne-babayı da içine alan planlamalarla çocuk yetiştirme konusundaki bilgi beceri ve tutumlarını geliştirmektir (Oğuzkan ve Oral, 1995).

Türk Milli Eğitiminin genel amaç ve temel ilkelerine uygun olarak, 2006 36-72 aylık çocuklar için okul öncesi eğitim programına göre okul öncesi eğitimin amaçlarına ise aşağıda yer verilmiştir;

1. Çocukların beden, zihin ve duygularının gelişmesini ve iyi alışkanlıklar kazanmalarını sağlamak,

2. Çocukların Türkçeyi doğru ve güzel konuşmalarını sağlamak,

3. Çocukları ilköğretime hazırlamak,

4. Şartları elverişsiz ailelerden gelen çocuklar için ortak bir yetiştirme ortamı yaratmak (Anonim 2006).

2.3. OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİNE ÖĞRETMEN YETİŞTİRME

Okul Öncesi eğitimde öğretmen yetiştirmenin tarihçesine bakıldığında ilk defa Fatih Sultan Mehmet zamanında günümüzün ilk anaokullarının temelini teşkil eden “Sıbyan mektepleri” açılmıştır (Kantarcıoğlu, 1998: 8). Cumhuriyet öncesi dönemde Anaokulu öğretmeni yetiştirme ile ilgili çeşitli girişimlerde bulunulmuştur. İlk olarak 1869 tarihinde “Maarif-i Umumiye Nizamnamesi” ile “Rehnumai Mualimi Sübyan” (Anaokulu Öğretmenlerine Yol Gösterici) adıyla bir program hazırlanmış fakat etkili olamamıştır. Tedrisad-ı İbtidaiye Kanunu 1913 yılında yürürlüğe girdikten sonra, İstanbul İlköğretim Okulu’nda 1875 yılında “Ana öğretmen Okulu Bölümü” açılmıştır. Ancak 370 mezun veren bu okul, I. Dünya Savaşı’nın başlamasından sonra, maddi imkânsızlıklar yüzünden, 1919 yılında kapatılmıştır (MEB, 1993).

1927–1928 öğretim yılında Ankara’da iki yıllık öğrenim veren yeni bir Anaöğretmen Okulu açılmışsa da 1930–1931 yılında bu okul İstanbul Kız Öğretmen Okuluna nakledilmiş, 1933 yılında kapatılmıştır. 29.01.1940 tarihinde bütçesi yeterli illerde, fabrikalarda, çocuğunu evde bırakacak kimsesi olmayan, çalışan annelere yardım amacıyla ana okul yönetmeliğinin uygulanması bir tamimle illere bildirilmişse de, devletin serbest bırakması, özel idare bütçelerinin darlığı, bu okulları yaşatmaya imkân vermemiştir. Bu yönetmelik, 1954 yılına kadar “özel anaokulu” açmak isteyenlerin başvuracağı bir rehber görevini görmüştür. Bu arada anaokulu çağındaki çocukların bakım ve korunması hakkındaki diğer bakanlık ve idare örgütlerinde de imkân nispetinde bu iş ele alınmıştır. 24.4.1980 tarihli 1593 numaralı “Umumi Hıfzısıhha Kanunu”nda; “Doğum yapan çalışan annelerin doğumdan önce üç, doğumdan sonra üç hafta, çalıştırılmayacağı” kaydıyla, anne ve çocuğun sağlığı korunmuş, başka bir maddesiyle de “7 yaşından aşağı çocuklarla terk edilmiş çocukların gerek mahallen ve gerekse Sağlık Bakanlığıyla Belediyeler tarafından korunması” ifadesiyle okul öncesi eğitime hizmet edilmiştir (Kantarcıoğlu, 1998: 12).

1960’ta Okul Öncesi Eğitimi alanında öğretmen yetiştirmek amacıyla Kız Teknik Yüksek Öğretmen Okulu’nda Çocuk Gelişimi ve Eğitimi, ayrı bir bölüm haline getirilmiştir. 1962–1963 öğretim yılında Yaygın Eğitim Kurumlarına öğretmen yetiştiren, öğrenim süresi iki yıl olan Kız Sanat Okulu açılmış ve bu okulda

da Çocuk Gelişimi ve Bakımı Bölümü'nde öğretmen yetiştirilmeye başlanmıştır. Okul Öncesi Eğitimi alanına öğretmen yetiştirilmesine, 1963–1964 öğretim yılında Kız Enstitülerinde ortaokula dayalı ve üç yıl süreli Çocuk Gelişim ve Eğitimi Bölümü'nün açılmasıyla başlanılmıştır. Aynı tarihlerde Kız Enstitüleri bünyesinde, laboratuvar niteliğinde uygulamalı Anaokulları da öğretime açılmıştır (MEB, 1993). 20 Temmuz 1982'de öğretmen yetiştiren kurumlar üniversitelerin içine alınmış ve tüm kurumlar 2 yıllık Eğitim Yüksek Okulları ve 4 yıllık Eğitim Fakülteleri adı altında toplanmıştır (Akyüz, 1987).

2.4. SOSYAL GELİŞİMİN TANIMI VE ÖNEMİ

Çocuk dünyaya geldiği günden itibaren ailesinin ve içinde bulunduğu toplumun bir üyesidir. Çocuk içinde yaşadığı topluma uyum sağlayabilmek, topluma ve kendisine yararlı bir biçimde yaşayabilmek için düşünme, yapma ve hissetme yeteneklerini kullanarak içinde yaşadığı kültürün davranış örüntülerini, ahlak değerlerini ve kendi rollerini benimsemek zorundadır.

İnsanlar tek başlarına değil, başka insanların da bulunduğu sosyal bir çevrede yaşarlar. Bu nedenle yalnız fiziksel çevreleri ile değil içinde yaşadıkları sosyal çevre ile de sürekli bir etkileşim içindedirler.

İnsanlar yeryüzüne geldikleri günden itibaren başka insanlarla birlikte yaşama ihtiyacı duymuşlar ve topluluklar halinde yaşamaya başlamışlardır. Toplu halde yaşamak, insanını sosyal bir varlık oluşundan kaynaklanır. İnsanlar başkalarının bulunduğu bir ortamda yaşamaktan hoşlanırlar. Bu nedenle toplu olarak yaşamak insanlar için sosyal bir ihtiyaçtır. Çocuk dünyaya geldiği andan itibaren toplumun en küçük birimi olan aile içinde yaşamaya başlar. Böylece çocuğun ilk sosyal etkileşimi anne – babası ile başlar ve daha sonra aile çevresindeki diğer yakın kişilerle devam eder. Çocuk fiziksel, duygusal, zihinsel ve dil yönünden geliştikçe çevresi de genişler. Böylece aile içinde başlayan sosyal etkileşim, arkadaş ilişkileri ve okuldaki yaşantılarla devam eder. Yetişkinlik döneminde ise iş yaşantısı ile daha farklı bir boyut kazanır (Micozkadioğlu, Berument Kazak 2003).

İnsanın içinde bulunduğu fiziksel ve sosyal çevreye uyum sağlayabilmesi sağlıklı, mutlu ve başarılı bir hayat sürebilmesi için oldukça önemlidir. Bu nedenle sosyal gelişim, insan hayatında büyük bir önem taşımaktadır.

Sosyal yönden gelişmiş bir kişi her yaşta çevresindeki diğer insanlarla sorun yaratmadan, çatışmasız olarak yaşamasını bilir. İçinde yaşadığı grubun lideri durumuna gelir, toplumda büyük bir inandırma gücü gösterir. İçinde bulunduğu toplumun normlarına ve beklentilerine uygun davranışlar gösterir. Kendisinin ihtiyaç ve istekleri ile toplumun istekleri arasında dengeyi sağlayabilir. Birlikte yaşadığı insanlarla yardımlaşmayı, paylaşmayı, işbirliği içinde çalışmayı başarabilir. Duygularını ve düşüncelerini içinde yaşadığı kültüre uygun bir biçimde ifade edilebilir. Başkaları ile iyi ilişkiler kurarak mutlu ve başarılı bir yaşam sürer (Öğülmüş 2004).

Sosyal gelişim açısından yeterince gelişmemiş ya da geri kalmış bir kişi, toplumda birlikte yaşadığı insanlarla sağlıklı bir iletişim kuramaz. Konuşma ve tartışma becerileri gelişmediği için kurduğu iletişim kısa sürede sürtüşme ve çatışmaya dönüşebilir. Yardımlaşma, paylaşma, işbirliği ve başkaları ile iyi ilişkiler kurma gibi sosyal becerilerden yoksun olduğu için toplumdaki diğer insanlarla uyum içine yaşamasını başaramaz. Çoğunlukla mutsuz ve başarısız bir yaşam sürerler (Taylor, Asher, 1983).

Sosyal becerilerden yoksun çocuklar arkadaşları tarafından reddedilmekte ve akademik yönden de başarısız olmaktadır. Bu çocukların ileriki yıllarda akranlarına göre sosyal ve duygusal sorunlarla daha fazla karşılaşma riskleri vardır.

İnsanlarda çeşitli ilgi ve tutumlar da sosyal gelişimin sonucunda oluşur. Çocuklarda disiplin olaylarının çoğunun altında yatan neden, sosyal uyumsuzluktur. Çoğu kez, 15 - 20 yaşları arasında görülen uyumsuzlukların kaynağı, ilk yıllardaki sosyal yaşamdır. Sosyal gelişimdeki olumsuzluklar çocuğun, yalnız disiplin olayları ile karşı karşıya gelmesini değil okul başarısını da etkileyebilir. Örneğin, normal zekâyâ sahip ve çalışkan bir çocuk, okulda sıkılganlığından dolayı duygularını, düşüncelerini ve bildiklerini rahatça belirtemediği için başarısız olarak görünebilir.

Bazı bilgi ve becerileri sonradan öğrenmek mümkündür. Bunların biraz geç öğrenilmesi, kişinin sosyal uyumunu bozmayabilir. Ancak öğrenilmesi gereken

sosyal davranışlar zamanında öğrenilmez ise bu davranışlar ileride öğrenilmesi daha zor olabileceği gibi çocuğun sosyal uyumunu da bozabilir.

Yaşamın gerektirdiği sosyal gelişimin düzeyine ulaşamamış kişi, davranışlarındaki toplumca onaylanmayan bozukluk ve toplumun kurallarından dolayı, toplumsal baskı altına alınır. Toplumsal baskı, kişinin kınanmasından başlayarak toplumdaki dışlanmasına kadar gidebilir. Toplumsal baskının fazlalığı, kişinin mutsuz olmasına ve uyumsuzluğuna neden olabilir.

Çocuğun sosyal yönden iyi gelişmesi, onun yetişkinlik yıllarındaki sosyal yaşantısını da etkiler. Bu nedenle çocukluk yıllarından itibaren çocuklara sosyal yönden gelişmelerine imkân sağlayan uygun bir ortam sağlanmalıdır.

Çevremiz o kadar hızlı değişmekte ki buna ayak uydurmak oldukça güç; ancak gereklidir. Şüphesiz, çok hızlı olan bu değişim ve dönüşümün bütün kurumları etkilediği ve bunların en başında gelenin de eğitim olduğu bilinen bir gerçektir. Bu yönüyle, eğitim sistemlerinin kendilerini sürekli olarak yenilemeleri ve geliştirmeleri gerekmektedir. Çünkü , toplumların ihtiyaç duyduğu nitelikli bireylerin yetiştirilmesi eğitim sistemlerinin en başta gelen görevlerinden biridir.

Toplumdaki tüm bireylerin sahip olmaları gerekli olan temel bilgi, beceri, davranış ve alışkanlıkları kazandırmakla sorumlu olan okullarda, öğrencilere kazandırılması gereken temel becerilerden birisi de sosyal becerilerdir. Bireyin başkaları ile iyi ilişkiler kurmasında, toplumsal kurallara uymasında, sorumluluk yüklenebilmesinde, başkalarına yardım etmesinde, haklarını kullanabilmesinde sosyal becerilerin önemi büyüktür. Çünkü, bireyin içinde yaşadığı toplumun bir üyesi haline gelmesi, toplumun bir parçası olduğunun bilincine varması ve toplumsal sorumluluklarını yerine getirmesi bireyin toplumsal yaşamda gerekli olan sosyal becerileri kazanması ile mümkündür.

İnsan sosyal bir varlık olması sebebiyle yaşadığı toplumun bir üyesi olarak kabul görmesi için, öncelikle o toplumun yapısını, normlarını, değerlerini vb. öğrenmesi gerekmektedir. Ancak bu hemen doğumla veya ilk bebeklik yıllarında gerçekleşebilecek bir olay değildir. Bu yüzden bireyin sosyal gelişimi hayat boyu devam eden bir süreçtir.

2.4.1. Çocuklarda Görülen Toplumsal Becerilerin Tanımları

Keller ve Carlson, toplumsal becerileri “akran grubundaki destekleyiciler” olarak tanımlamaktadır. Destekleyiciler şunlardır: taklit, gülümseme, gülme, verme, şefkat ve sözle ifade etme. Pozitif toplumsal destekleyicileri idare etmenin önemi akran etkileşiminde karşılıklılığı belirten araştırmayla desteklenmektedir. Aslında, verilen destekleyicilerin miktarı, alınan pozitif destekleyicilerin miktarıyla olumlu ve büyük ilişki içindedir. Bu karşılıklı ilişki aynı zamanda caydırıcı uyarıların değişimi ile de kuramsallaştırılmıştır (Akt. Çetin, Alpay Bilbay, Albayrak Kaymak 2003).

Combs ve Slaby toplumsal beceriyi “belirli bir toplumsal ortamda başkalarıyla, toplumsal açıdan değerli veya kabul edilir bulunan ve aynı zamanda bireysel olarak faydalı, karşılıklı olarak faydalı veya öncelikli olarak başkalarına faydalı olan bir şekilde etkileşime girmek” olarak tanımlamaktadırlar. “En azından toplumsal normlara uygun ve başkalarına zarar vermeyen pozitif beceriler üzerine vurgu yapılmaktadır. Bireysel çıkar sağlamaya yönelik sömürücü, aldatıcı veya agresif “beceriler” bunun dışında kalmaktadır. Combs ve Slaby aynı zamanda belirli bir toplumsal beceriyi çocuğun kendinin, arkadaşlarının ve ebeveynlerinin de bakış açısından değerlendirmek gerektiğini işaret ederler (Akt. Çetin, Alpay Bilbay, Albayrak Kaymak 2003).

Rinn ve Markle “toplumsal becerileri” “çocukların, diğer bireylerin (akranlar, kardeşler ve öğretmenler) tepkilerinden etkilenen sözlü veya sözsüz davranışlarının birikimi” olarak tanımlarlar. Bu birikim çocukların, toplumsal ortamda istenen veya istenmeyen sonuçları elde ederek, saf dışı ederek veya görmezden gelerek çevrelerini etkiledikleri bir mekanizma olarak işlev görür. Ayrıca, istenen hedeflere ulaşmada veya başkalarına zarar vermeden istenmeyen hedeflerden kaçma veya kaçınmadaki başarı noktaları, “toplumsal olarak becerikli” sayılma noktalarıdır.

Bu tanımların bazı yönleri özel yorum sağlamaktadır. İlk olarak, Comb ve Slaby'nin dediği gibi (1977) toplumsal beceriler durumlara özgüdür (Akt. Çetin, Alpay Bilbay, Albayrak Kaymak 2003). Çok az kişilerarası davranış tüm durumlar

için geçerlidir. Toplumsal normlar durumsal ve kültürel etkenlere göre değişip belirlenmektedir (Akt. (Çetin, Alpay Bilbay, Albayrak Kaymak 2003). İkinci olarak, Rinn ve Markle kişilerarası etkililiğin, çocuğun davranış birikimi oluşturan sözlü ve sözlü olmayan bileşenlerin edinimi ile belirlendiğini ileri sürmektedirler. Bu nedenle, toplumsal davranış belirli bir “öğrenilmiş davranış” kalıbına dayanır. Bu performans becerilerine ulaşmadaki başarısızlık toplumsal işlevsizliğe sebep olabilir. Üçüncü olarak, başkalarına (sözlü veya fiziksel) bir zarar vermeden ulaşılan kişilerarası etkililiğe yapılan vurgu, hayli agresif tepki kalıplarının niteliksizliğinin altını çizmektedir. Agresif davranışlar çocuğa ani yararlar (dikkat çekme) sağlasa da, bunlar sonraki olumsuz sonuçlarla (toplumdan dışlanma, karşı saldırı) dengelenmektedir (Baran, Gizir 2003).

Son olarak, toplumsal becerilerin önemli bir etkeni “desteğin en üst seviyeye çıkarılmasıdır” (Akt. Akkök 2003). Akranlar, öğretmenler ve ebeveynler çocuklar için birinci destekleyicilerdir. Bu kişilerden destek sağlanması, uygun toplumsal becerilere bağlıdır. Zayıf toplumsal yeterlik desteği eksikliği, hayal kırıklığı, tedirginlik, toplumsal başarısızlık, yalnız kalma ve çekingenlikle sonuçlanabilir. “Bu nedenle toplumsal beceriler, diğer işlevsiz davranışları alma ve dolaylı olarak bundan kaçınma veya bunları azaltmada kullanılan araçlardır” (Akt. Akkök 2003).

2.4.2. Toplumsal Beceri Bileşenleri

Bir grup araştırmacı karmaşık seviyelerde farklılık gösteren toplumsal becerilerin taksonomisini çıkarmıştır. Yetişkinlerle yapılan bir araştırmada toplumsal açıdan becerikli davranışa hatırı sayılır katkısı olduğu belirlenen sözlü ve sözlü olmayan tepki öğelerinin listesini çıkarmıştır. Bu davranışlardan bazıları iddialı veya toplumsal becerilerde eksiklik gösteren çocukların tedavisi için hedeflenmiştir. Çok iddialı çocuklar daha uzun cevaplar verdiler, çok fazla kelime kullandılar, daha kısa sürede cevap verdiler, daha uygun bir etkileri oldu, daha spontane davranışta bulundular ve eşlerinden daha fazla talepte bulundular (Atılğan 2001).

Rinn ve Markle, toplumsal becerileri dört davranışsal gruba ayırmışlardır:

1) kendini ifade etme becerileri (duyguları ifade etme, fikirleri ifade etme, komplimanları kabul etme),

2) Karşıdakini destekleme becerileri (karşıdakiyle aynı fikirde olma, karşıdakini övme),

3) İddialılık becerileri (basit taleplerde bulunma, karşıdakinin fikirlerine karşı çıkma, mantıksız talepleri geri çevirme) ve

4) İletişim becerileri (konuşma, kişilerarası sorunları çözme).

Rinn yukarıdaki bileşenlerden üçünü ölçen bir eş sistem geliştirdi. 28 adet 3. ve 6. sınıf öğrencisi bu becerileri yansıtmak için tasarlanmış bir gösteri oyununda görüntüye alındı. Tepkiler, hem bu becerilerin varlığına veya yokluğuna hem de diğer özel tepki sınıflarına göre (etki, göz teması, ses düzeyi, tepki süresi) geriye dönük olarak değerlendirildi. Ayrıca, oyun ve görevlerin sosyometrik değerleri toplandı. Sonuçlar, oyunlarda akran notları toplam eş notlarla büyük ölçüde ilişkili iken, akranların görev notları ile toplam eş notların bu sonuca yaklaşık olduğunu gösterdi.

Bir çocuğun pozitif destekleyiciler göndermesi aynı zamanda toplumsal becerilerin önemli bir bileşeni olabilir. Daha önce bahsedildiği gibi, eski bir araştırma çocukların pozitif destekleyiciler vermesi ve alması arasında büyük bir ilişki olduğunu göstermişti. Keller ve Carlson pozitif toplumsal destekleyici gönderip almayı toplumsal etkileşimin potansiyel öğeleri olarak tanımladılar. Davranışsal kategoriler Charleswoth ve Hartup'tan alınmıştı ve şunları kapsıyordu: taklit, gülümseme ve gülme, verme (somut nesnelere), sözle dile getirme ve şefkat (arkadaşlık belirten göz teması). Keller ve Carlson çocukların bu gibi destekleyicileri gönderip alma frekansları arasında büyük bir ilişki olduğunu tespit ettiler (Yüksel 2003).

Akran etkileşimi, toplumsal beceriler ve popülerlik arasındaki ilişkiyi inceleyen Gottmann'ın yaptığı bir iletişim becerisi testinde popüler olan ve olmayan çocuklar arasında pozitif akran etkileşimi gönderip alma frekansları ve gösteri oyununda olduğu gibi nasıl arkadaş edinileceği hakkındaki bilgiler konusunda farklılıklar tespit etti. Çocukların popülerliği, çocukların bir sosyometrik envantere

bağlı olan arkadaş seçim sayıları tarafından belirlendi. İletişim becerileri (dinleyenin bakış açısını anlama gibi), bir kelime oyununda ipuçları vererek dinleyenin iletişimden ne anladığını içeren bir ödevde değerlendirildi (Oktay, Polat, Unutkan, 2005).

İletişim becerisine ek olarak, gelişimsel literatür kısmında tartışılan diğer birkaç toplumsal – bilişsel beceri de çocuklardaki toplumsal becerilerin önemli bir bileşeni olabilir. Bunlardan bazıları çocuğun:

- 1) Duyguları ayırıp etiketleyebilme
- 2) Başka biriyle doğru ve etkili biçimde iletişim kurabilme
- 3) Algılama görevlerinde başkasının bakış açısını alabilme

4) Aynı anda hem kendinin hem de diğerlerinin fikirlerini dikkate alabilme becerileridir. Toplumsal merkezden çıkma veya rol alma olarak da bilinen son becerinin ilkökul çağındaki çocukların iddialılığı ile ilgili olduğu tespit edilmiştir (Genç 2005).

2.4.3. Sosyal Becerilerin Tanımı Ve Kavramsallaştırılması

Sosyal beceriler tanımlarını yapan araştırmacılar ve uygulayıcılar için betimlenmesi zor olan olgulardır. sosyal becerileri olumlu veya olumsuz yönden desteklenen davranışları uzaklaştırma yeteneği ve başkaları tarafından cezalandırılan veya söndürülen davranışların dizginlenmesi şeklinde kavramsallaştırmıştır. Sosyal beceriler literatüründe olumlu sosyal güçlendirmenin alınması ve verilmesi ile ilişki içinde olan ve olumsuz sosyal desteklemenin alınması ve verilmesi ile ilişki içinde olan bazı destekleyici görüşler bulunmaktadır. Olumlu sosyal destek ve olumlu sosyometrik seçenek olanağı verilmesi ile olumsuz sosyal destek ve olumsuz sosyometrik seçenek olanağı verilmesi arasında güçlü ilişkiler bulmuştur. Bu, olumlu ve olumsuz sosyal destek alınması ve verilmesi durumlarının iki taraflı sosyal aktiviteler olduğu, ve sosyal yönden kabul görme ve dışlanmanın önceden tahmin edilebildiği anlamına gelmektedir. Diğer araştırmacılar tarafından da benzer buluşlar raporlanmıştır.

Bazı araştırmacılar sosyal becerileri tanımlarken, belirli davranışların sıklık durumunu akranlar tarafından kabul görme ölçüleri ile karşılaştırmıştır. Oden ve Asher katılım, birlikte çalışma, iletişim, ve onaylama/destekleme davranışlarının sosyal yönden kabul gören çocuklar tarafından, kabul görmeyenlere oranla daha sık sergilendiğini belirtmiştir. Benzer çalışmalar; selamlama, soru sorma ve bilgi verme, dahil edilme isteği, etkili izin alma, danışmayla ilgili iletişim becerileri, cinsiyet rolü normlarının bilinmesi, başka bir kişinin duygularının dikkate alınması, ve rol alma yeteneği gibi davranışların akranlar tarafından kabul görme olasılığının önceden belirlenmesi içindeki ayırt edici geçerliliklerini göstermiştir. Belirli davranışlar akranlar tarafından kabul görölüp görölmeyeceği hakkında fikir edinilebileceğini gösterir ve bu davranışların kendileri sosyal becerilerin tanımları olarak ele alınabilir. Bu durumu sosyal becerilerin davranışsal değerlendirilmesine yetenek-bağlantılı yaklaşım olarak tanımlamıştır. (Atılđan 2001).

Bahsedilen tanımlara bağlı olarak sosyal becerileri oluşturan çeşitli yapılar oluşturulmuştur. Bunlardan Riggio (1986;1989) tarafından ortaya atılan yapı bilim dünyasında en çok kabul görenlerden birisidir. Riggio (1986;1989) sosyal becerileri oluşturan altı yapı olduğunu belirtmektedir. Riggio'nun geliştirmiş olduğu Sosyal Beceri Envanteri'nde (Social Skills Inventory) sosyal beceri ve sosyal becerileri oluşturan yapılar aşağıdaki gibi ele alınmaktadır:

1. Duyuşsal anlatımcılık (emotional expressivity): Bireylerin sözel olmayan iletişim becerilerini, özellikle duyuşsal mesajları gönderme becerilerini ifade etmektedir.

2. Duyuşsal duyarlık (emotional sensitivity): Diğerlerinin sözel olmayan mesajlarını alma ve anlamlandırma becerisi ifade eder.

3. Duyuşsal kontrol (emotional control): Bireylerin duyuşsal ve sözel olmayan tepkilerini düzenleme ve kontrol becerileriyle ilgilidir.

4. Sosyal anlatımcılık (social expressivity): Bireylerin birbirleriyle sosyal iletişim kurma ve iletişime katılma becerilerini ifade etmektedir.

5. Sosyal duyarlık (social sensitivity): Diğerlerinin sözel iletişimlerini alma, anlama ve yorumlama becerilerini içermektedir.

6. Sosyal kontrol (social control): Sosyal rol oynama ve bireyin sosyal olarak kendini ortaya koyma becerilerini ifade eder.(Seven ve Yoldaş,2006).

2.4.4. Sosyal Beceri Eksikliklerinin Kavramsallaştırılması

Sosyal beceri eksikliklerini üç farklı boyut içinde kavramsallaştırılabiliriz: (a) beceri eksiklikleri, (b) performans eksiklikleri ve (c) kişisel kontrol eksiklikleri. Beceri eksiklikleri olarak görülen sosyal beceri eksiklikleri öncelikle uyarıcı uygulamalar ve birleştirilmiş sembolik süreçler yoluyla tedavi edilmektedir. Okul öncesi sosyal yalnızlık çeken çocuklar ile yapılan çalışmaların çoğu sosyal becerilerin kavramsallaştırılması üzerine dayanmaktadır. Tam tersine, performans eksiklikleri olarak görülen sosyal beceri eksiklikleri öncelikle yetişkine bağlı sosyal güçlendirme gibi sonuçların desteklenmesi yoluyla iyileştirilmiştir. Son olarak, sosyal becerilerin eksikliği kişisel kontrol eksiklikleri olarak görülebilir. Kişisel kontrol eksiklikleri kavrayışsal davranış değişikliği literatüründen çeşitli teknikler yoluyla iyileştirilmekte ve sözel yol gösterme öğretimini, rahatlama öğretimini ve davranışın kişisel değerlendirmesini içermektedir. Yüksek oranda isteksiz sosyal davranışlarda sergilenebilen davranışsal kontrol yetersizliklerine sahip çocuklar, sosyal becerilerde kişisel kontrol eksiklikleri bulunan çocuklar olarak düşünülebilir. Yukarıdaki düşünceler sosyal becerilerin evrensel olarak kabul edilmiş bir tanımının bulunmadığını belirtmektedir. Sosyal becerilerin yukarıdaki kavramsallaştırılmaları (Yani, beceri eksiklikleri, performans eksiklikleri ve kişisel kontrol eksiklikleri) sosyal davranışların görülme sıklığının, süresinin ve yoğunluğunun değerlendirilmesi üzerine dayanmaktadır. Son zamanlarda, sosyal becerilerin, eş adayı, eş oranlamaları ve eş puanlamalarına dayalı sosyometrik ölçüler kullanılarak değerlendirilmesi üzerinde yenilenen bir ilgi odaklanması görülmektedir. Bu ölçüler çocukların akranları tarafından nasıl algılandıkları ile ilgili daha geniş çaplı bir tablo sunmaktadır ve sosyal beceri öğretimi programlarında yer alan öğrencilerin seçimi ve değerlendirilmesi için davranışsal gözlemler kadar önemli olabilir. Çocukların sosyal davranışlarının öğretmenler tarafından yapılan oranlamaları da, son zamanlarda yapılan araştırmaların odak noktası haline gelmiştir ve değerlendirme sürecinin güvenilir ve geçerli bileşenlerini oluşturabilirler (Gresham 1981).

İnsan biyo-kültürel ve sosyal bir varlıktır. Kültürel koşullar içinde sosyal ilişkiler, hem toplumun, hem kültürün; hem de bireyin yapısını etkiler. Bu yüzden başka insanlarla olumlu ilişkiler kurmak karmaşık sosyal dünyamızdaki en önemli çabalarımızdan biridir. Bireyin bütün hayatı, çevresine uyum sağlama çabası içinde geçer.

Başkalarının olumlu tepkiler vermesine yol açabilecek ve olumsuz tepkileri önleyebilecek becerilere sahip olmak birey için oldukça önemlidir. İnsan, başkalarıyla etkileşimi mümkün kılacak sosyal açıdan kabul edilebilir olan davranışlara sahip olmak ister. Bu davranışlar genel olarak sosyal beceri olarak adlandırılmaktadır. Sosyal beceriler bireyin yaşamında önemli bir role sahiptir, çünkü diğer insanlarla iletişimde bulunmayı kolaylaştırıcı önemli bir özelliktir. Her insan yaşamı; diğer bir deyişle başarılı ve mutlu olmayı kolaylaştırıcı becerilere sahip olmak ister sosyal beceriyi, çevreden olumlu pekiştireç sağlayan veya devam ettiren kişiler arası ilişki durumlarında kullanılan öğrenilmiş davranışlar olarak görmektedir. Bu tanımda, sosyal beceriler;

- a) Olumlu pekiştireçlere neden olacak davranış,
- b) Kişiler arası ilişkilerde sergilenebilir davranış ve
- c) Tanımlanabilir davranış olarak ele alınmaktadır.

Marlowe, ise sosyal becerileri, kişiler arası durumlarda, kişinin kendisi dahil insanların duygu, düşünce ve davranışlarını anlama ve bu anlayışa uygun davranma yeteneği olarak tanımlamaktadır.

Sosyal öğrenme kuramlarına göre davranış, kalımsal ve çevresel değişkenlere arasındaki etkileşimin sonucu olarak ele alınır. Bandura'nın sosyal bilişsel öğrenme kuramının dayandığı ilkeler şu şekilde ele alınabilir (Bacanlı, 2000):

1) Karşılıklı belirleyicilik: Bireysel faktörler bireyin davranışı ve çevre karşılıklı olarak birbirlerini etkilemekte ve bu etkileşimler bireyin sonraki davranışını belirlemektedir. Davranış çevreyi, çevre ise davranışı değiştirebilir. Yine, çevre bireysel özellikleri değiştirebileceği gibi bireysel özellikler de çevreyi değiştirebilir.

2) Sembolleştirme kapasitesi: Bandura, insanların dünyanın kendisinden çok, bilişsel temsilcileriyle etkileşimde bulduklarını; bilişsel temsilciler yoluyla dünyayı sembolik olarak gördüklerini savunmaktadır. İnsanoğlu, düşünme ve dili kullanma gücüne sahip olduğundan geçmişi kafasında taşıyabilmekte, geleceği ise test edebilmektedir.

3) Öngörü kapasitesi: İnsanlar gelecekte başkalarının kendilerine nasıl davranacaklarını tahmin edebilmeli, hedeflerini belirleyebilmeli geleceğini planlayabilmelidirler.

4) Dolaylı öğrenme kapasitesi: İnsanlar özellikle de çocuklar, genellikle başkalarının davranışlarını ve davranışlarının sonuçlarını gözleyerek öğrenirler.

5) Öz düzenleme kapasitesi: Sosyal biliş kuramına göre, insanlar kendi davranışlarını kontrol edebilme yeteneğine sahip olmalıdır. İnsanlar ne kadar çalışacaklarını, ne kadar uyuyacaklarını, neleri yiyeceklerini, neleri içeceklerini ne kadar konuşacaklarını, toplumda nasıl davranacaklarını vb. pek çok davranışlarını kendileri kontrol ederler.

6) Öz yargılama kapasitesi: İnsanlar, kendileri hakkında düşünme, yargıda bulunma, kendilerini yansıtmaya kapasitesine sahiptirler. Bireyler kendileri ile ilgili fikirlerini kaydederler ve etkinliklerinin sonuçlarına göre, bu fikirlerinin yeterliği hakkında yargıda bulunurlar.

Yukarıda, Bandura'nın sosyal bilişsel öğrenme kuramının ilkelerinde de görüldüğü üzere, insan sosyal bir varlık olarak toplumda neyi nasıl ve ne zaman gerçekleştireceği konusunda yetkindir.

Bireyin sosyal hayata intibakında ve kendisini toplumun bir üyesi olarak kabul etmesinde vazgeçilmez olan sosyal becerileri Akkök altı ana başlık altında ele almaktadır:

1) İlişkiyi başlatma ve sürdürme becerileri: Dinleme, konuşmayı başlatma, konuşmayı sürdürme soru sorma, teşekkür etme, kendini tanıtmaya, başkalarını tanıtmaya, iltifat etme, yardım isteme, özür dileme, izin isteme, ikna etme, yönerge verme, yönergelere uyma.

2) Grupla Bir İşi Yapma ve Yürütme Becerileri: Grupta iş bölümüne uyma, grupta sorumluluğunu yerine getirme, başkalarının görüşlerini anlamaya çalışma.

3) Duygulara Yönelik Beceriler: Kendi duygularını anlama, duygularını ifade etme, başkalarının duygularını anlama, karşı tarafın kızgınlığı ile başa çıkma, sevgiyi, iyi duyguları ifade etme, korku ile başa çıkma, kendini ödüllendirme.

4) Saldırgan Davranışlar İle Başa Çıkmaya Yönelik Beceriler: İzin isteme, paylaşma, başkalarına yardım etme, uzlaşma, kızgınlığı kontrol etme, hakkını koruma, savunma, alay etmeyle başa çıkma, kavgadan uzak durma.

5) Stres Durumuyla Başa Çıkma Becerileri: Başarısız olunan bir durumla başa çıkma, grup baskısıyla başa çıkma, utanılan bir durumla başa çıkma, yalnız bırakılma ile başa çıkma.

6) Plan Yapma ve Problem Çözme Becerileri: Ne yapacağına karar verme, problemin (sorunun) nedenlerini araştırma, amaç oluşturma, bilgi toplama, karar verme, bir işe yoğunlaşma. Yaşamın her aşamasında başvuru ve sosyal hayatı kolaylaştıran sosyal becerilerin birçok yararları vardır. Bunlar üç başlık altında şu şekilde ele alınabilir:

a) Sosyal Beceri Etkileşimi Arttırabilir: başkalarını selamlama, soru sorma, paylaşma, başkalarına yardım etme, açıklama isteme, yakınlık belirtme, bilgi sunma, ilgi gösterme, rahatlık sunma.

7) Sosyal Beceri Hoş Olmayan Durumlarla Başa Çıkmamıza Yardımcı Olabilir: İstekleri reddetme, lakap takma ve takılmayla ilgili başa çıkma, olumsuz geri bildirim verme, akran baskısına direnme, özür dileme, şikâyette bulunma, özürle başa çıkma.

c) Bazı Sosyal Beceriler Çatışmayı Ele Almayı Veya Çözmeyi Amaçlar: uzlaşma, görüşme, problem çözme. Tüm bunlara bağlı olarak, hızla değişen toplumsal yapı ve kuralların, öğrencilerin kendilerine ve çevreye uyumlarını zorlaştırmakta olduğu; sınıflarda öğrenci sayısının çok fazla olması ve eğitim sistemimizde akademik öğrenmeye ağırlık verilmesiyle ilköğretimin temel amaçlarından olan sosyalleştirmenin ikinci planda kaldığı dikkati çekmektedir. Aynı

zamanda, sınıf öğretmenliğinin yerini branş öğretmenliğine bırakma eğilimi ve müfredat programlarının yoğunluğu da bu durumu etkileyen ikinci bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu durum, bireylerden beklenen temel sosyal becerilerin geliştirilmesini ve yeniden yapılandırılmasını zorunlu kılmaktadır (Akkök 2003).

2.4.5. Sosyal Becerilerin Önemi

Sosyal becerilerden oluşan ayrıntılı bir repertuar geliştirilmesi pek çok sebepten dolayı önemlidir. İlk olarak, yetersiz sosyal becerilere sahip çocuklarda okul içi uyumsuzlukların tekrarı kurallara uymama, kötü davranış sebebiyle askeri görevden ihlal edilme ve yetişkinlikte akıl sağlığı sorunları yüksek oranda görülmektedir. İkincisi, sosyal beceri yoksunluğu genellikle şiddetli ve hafif zekâ geriliği bulunan bireyler arasında farklılık göstermektedir. Üçüncüsü, sosyal yönden popüler olmayan çocuklar birlikte çalışma, ihtiyaçların dile getirilmesi ve eşlere olumlu cevap verme gibi çeşitli sosyal becerilerde yetersizlerdir. Dördüncüsü, sosyal beceri eksiklikleri ile zekâ geriliği, öğrenme güçlüğü gibi engelleri bulunanları akranlarının kabul etmeyişi arasında yüksek oranda bir ilişki bulunmaktadır. Beşincisi, yetersiz sosyal beceriler, gecikmiş algı gelişimi ve zayıf akademik performans ile ilişki içindedir. Son olarak, sosyal becerileri yetersiz olan çocukların aile sistemi üzerinde yıkıcı bir etkileri olduğu görülmüştür (Navaro, 1999).

Çocuklukta görülen sosyal geri çekilme üzerine yapılan betimsel çalışmalar, tüm problemlili çocukların % 14 ila %30'unda görülen problemlerin düşük seviyede sosyal performanstan kaynaklandığını göstermektedir pasif veya içine kapanık davranışların, izlenmekte olan altı yaşından küçük çocukların hemen hemen % 15'inde ve 18 yıl boyunca dünyaya gelen her yaştan vakaların % 12'sinde ortaya çıkan bir problem olduğunu ortaya çıkarmıştır. İlkokul öğretmenleri raporlarında, kendileri ile görüşen öğrencilerin %15'inde sosyal beceri eksikliklerini (sosyal yalnızlık gibi) bir problem olarak belirtmişlerdir.

Yukarıdaki çalışmalar bir araya getirildiğinde, sosyal yalnızlığın okullarda psikolojik hizmete dâhil olan çocuklardan oluşan vakaların %15 veya daha fazlasında en büyük problem olarak görüldüğü belirtilmiştir. Sosyal yalnızlık bayanlarda da erkeklerdeki kadar sık karşılanan bir problem olarak ortaya

çıkmaktadır.%15 oranı göreceli olarak yüksek sayıda çocuğu temsil ediyor olsa da, bu oran sosyal beceri eksikliği bulunan çocukların sayısını az göstermekte olabilir. Pek çok çocuk, aslında akranları içinde az kabul gördükleri veya kabul görmediklerinde bile, öğretmenleri tarafından sosyal açıdan yalnız olarak algılanmayabilir. Bu çocuklar etkili sosyal etkileşim için gerekli olan becerilerden yoksun olabilir (sosyal eksiklik) ve akranları ile yüksek seviyede isteksiz etkileşim gösterebilirler. Bazı öğrenciler başkalarıyla etkileşimde bulunmak konusunda çok fazla kaygı duyabilir (performans eksikliği) ve sonuç olarak akranları tarafından dışlanabilirler. Böyle sosyal yönden dışlanan çocuklar öğretmenleri, ebeveynleri veya okul psikologları için görünüşte bir problem teşkil etmeyebilir, fakat sosyal etkileşimdeki eksikliklerini gidermek için sosyal beceri öğretimine ihtiyaç duyuyor olabilirler. Sosyal beceri değerlendirilmesi ve iyileştirilmesi için kullanılan tekniklerin bilincinde olan okul psikologları, beceri ve performans eksikliklerini farklı olarak teşhis edebilmeli ve düşük seviyede sosyal performansı, yüksek seviyede isteksiz sosyal davranışları veya bir çocuğun akranlarınca dışlanmasını azaltmak amacıyla tavsiyeler ve/veya öğretim sunmalıdır. Sosyal beceri eksiklikleri yalnızca düşük oranda sosyal etkileşimde bulunan çocuklarda değil, aynı zamanda yüksek oranda agresif/yıkıcı davranışlar gösteren veya iletişimsel/sözel etkileşim becerilerinde eksiklikleri olan çocuklarda da görülmektedir. Yani sosyal beceri eksiklikleri, kullanılan değerlendirmeye ve psikologun hedef sosyal davranış seçimine bağlı olarak pek çok yoldan kavramsallaştırılabilir. (Gresham 1981).

2.5. OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİN SOSYAL BECERİLERİ

Sosyal beceri ve sosyal yeterlilik kavramları sıklıkla birbirlerinin yerine kullanılmasına rağmen, bu iki kavramın çok boyutlu, birbirleriyle ilişkili ve aynı zaman da bağımsız yapılar olduğu bilinmektedir.

Mc Fall' e göre, sosyal beceriler, bireylerin toplum tarafından verilen görevleri/rolleri tamamladığını göstermesi için sergilemesi gereken belirli davranışlardır. Diğer taraftan sosyal yeterlilik, kişinin görevini/ rollerini yeterli bir şekilde yaptığını gösteren sonuç veya yargılamaya dayanan değerlendirmedir. Bu yargılar genel olarak başkalarının fikirlerine ya da başka bir kriterle karşılaştırma yapılmasına dayanır (Akt. Gresham, 1981).

Reschly ve Gresham ise, sosyal yeterliliği iki boyut olarak açıklamaktadır. Bunlar, uyumsal davranış ve sosyal becerilerdir. Uyumsal davranış, çocukların ve gençlerin bağımsız işlev becerilerini, fiziksel gelişimini, akademik yeterliliğini ve dil gelişimini içermektedir. Sosyal beceriler ise, üç alt boyuttan oluşmaktadır. Bu boyutlar; kişiler arası (interpersonal) davranışlar, kendi ile ilişkili (Self - related) ve görevleriyle ilişkili (task - related) davranışlardır. Kişiler arası davranışlar, otoriteyi kabul etme, konuşma becerileri (Conversation skills), işbirliği ve oyun davranışlarını; kendi ile ilişkili davranışlar, duygularını ifade etme, ahlaki davranış, kendine karşı olumlu tutum geliştirme gibi davranışları; görevle ilişkili davranışlar ise, uyarılara dikkat etme, sorumluluklarını yerine getirme, talimatları/yönergeleri takip etme, sorumluluklarını yerine getirme, talimatları/yönergeleri takip etme, bağımsız olarak çalışma gibi davranışları kapsamaktadır (Akt. Gresham, 1981).

Gresham sosyal yeterliliğe üçüncü bir alt boyut olarak “akran kabulünü (peer acceptance)” eklemiştir. Akran kabulü hem sosyal yeterliliğin bir parçası hem de yeterli sosyal davranışların bir sonucudur. Yani akran kabulü sosyal yeterlilik altında uyumsal davranış ve sosyal becerilerden ayrı bir boyut, aynı zamanda bu iki parçanın yeterli düzeyde olmasının sonucu olarak görülmektedir

Coleman ise, sosyal yeterliliği, sosyal beceriler, duygusal faktör ve kendini kontrol etme (self management) olmak üzere üç alt boyuttan oluştuğunu ifade etmektedir. Sosyal yeterliliğin birinci alt boyutu olan sosyal becerilerin, diğer insanlarla etkili bir etkileşim için kullanıldığı, böyle becerilerin konuşmayı başlatma gibi sözel olmayan veya bilişsel beceriler de olabileceği vurgulanmaktadır. Sosyal beceriler, kişinin kişisel haklarını savunabilmesini, kendisine ters gelen istekleri geri çevirebilmesini, gerektiğinde başkalarından yardım isteyebilmesini kolaylaştırmaktadır (Saatçılar 1997).

Stephens sosyal becerileri dört temel kategoride gruplandırmıştır. (Akt. Saatçılar 1997).

1-Kendi ile ilişkili Davranışlar

—Sonuçları kabul etme

—Ahlaki davranış

- Duygularını ifade etme
- Kendine karşı olumlu tutum
- Öz bakım
- Sağduyulu davranma

2-Çevre İle İlgili Davranışlar

- Çevresi ile ilgilenme
- Tehlikeyle başa çıkma
- Çevresinde hareket etme

3-Kişilerarası Davranışlar

- Otoriteyi kabul etme
- Dikkat toplama
- Başkalarına yardım etme
- Çatışma ile başa çıkma
- Başkalarını selamlama
- Başkalarına karşı pozitif tutum sergileme
- Mülkiyet fikri (Benim -başkalarının)

4- Görevle İlişkili (Task Related) Davranışlar

- Soru sorma ve sorulara cevap verme
- Sınıf tartışmalarına katılma
- Bağımsız çalışma
- Grup faaliyetlerine katılma
- Sorumluluklarını yerine getirme
- Kurallara uyma

Coleman'a göre sosyal yeterliliğin ikinci alt boyutu ise, "kendini kontrol etme"dir. Kendini kontrol etmede başkalarının (aile, öğretmen, vb. gibi)

kontrolünden çok içsel kontrol vurgulanmaktadır. Üçüncü alt boyutu ise, duygusal faktördür. Bu durumlara duygusal tepki göstermek olarak açıklanmaktadır.

Görüldüğü gibi sosyal yeterlilik ve sosyal beceri çok boyutlu ve karmaşık bir kavramdır. Calderalla ve Merrell sosyal becerinin boyutlarını ayrıntılı bir şekilde sınıflandırabilmek için araştırma yapmışlardır. Öncelikle kapsamlı alan yazın çalışması sonucunda çocuk ve ergenlerle yürütülmüş 21 araştırma belirlemiştir. Bu çalışmaların gözden geçirilmesi ve yapılan meta analizi sonucu çocuk ve ergen sosyal becerilerinde beş boyut saptamışlardır (Akt. Özbey 2004). Bu boyutlar ve kapsadıkları beceriler şunlardır:

1. Akran ilişkileri ile ilişkili beceriler

—Akranlarını takdir etme

—İhtiyaç duyduğu zaman arkadaşlarından yardım isteme veya onlara yardım etme

—Oyuna ve etkileşime arkadaşlarını davet etme

—Arkadaşlarıyla konuşma ve tartışmalara katılma

—Arkadaşlarının haklarını savunma

—Arkadaşlarının duygularına duyarlı olma

—Akranlarıyla yaptığı çalışmalarda liderlik rolünü üstlenme

—Kolaylıkla arkadaşlık kurma

—Espri anlayışına sahip olma

2. Kendini kontrol etme becerileri

—Kızgınlığını kontrol etme

—Problem ortaya çıktığı zaman serinkanlı olma

—Kurallara uyma, sınırlarını kabul etme

—Uygun durumlarda başkalarıyla uzlaşma

—İyi eleştiriler alma, başkalarının eleştirilerini kabul etme

3.Akademik beceriler

- Bağımsız olarak çalışma, bağımsız olarak görevlerini başarma.
- Öğretmenin yönergelerini dinleme ve gerçekleştirme
- Serbest zamanlarını uygun bir şekilde kullanma
- İhtiyaç duyduğunda uygun bir şekilde yardım isteme

4.Uyma becerileri

- Yönergelere uyma
- Kuralları takip etme
- Materyallerini, oyuncaklarını ve kendisine ait olan diğer şeyleri paylaşma
- Ödevini bitirme, sorumluluklarını yerine getirme
- Yapıcı eleştiriye uygun bir şekilde tepkide bulunma

5.Atılglık becerileri

- Başkalarıyla konuşmak için girişimde bulunma
- Oyun oynamak için arkadaşlarını davet etme
- Kendisi için güzel şeyler yapma ve söyleme
- Kendisinden emin olma
- Aşına olmadığı kuralları sorma
- Yeni insanlara kendisini tanııtma
- Karşı cinsi ile rahat olma
- Duygularını ifade etme
- Çalışmalara ve gruba uygun bir şekilde katılma

2.5.1. Grup Çalışmalarının Önemi

Bireyin toplumsallaşmasını sağlayan eğitim süreci de, bir tür grup sürecidir. Toplumsallaşma konusunda eğitimin bireye yönelik başlıca iş görüleri, ona işbirliği ve iletişim yeterliği kazandıracak toplumsal davranış kalıplarını benimsetmektir

(Uluğ, 1999: 49). Çocuğun başkalarıyla iyi geçinmesi, işbirliği yapması, duygu ve düşüncelerini paylaşması, başka düşüncelere saygı göstermesi, kendi görüşlerini ortaya koyması, toplumun kurallarını benimseyerek bunlara uyması toplumsal kişilik kazanmasında etkili olan temel belirleyiciler arasındadır. Okul da çocuğun toplumsal bilinç ve karakter oluşumuna büyük ölçüde yardımcı olan bir kurumdur (Uluğ, 1999: 65).

Öğrenciler deney ve gözlem yapma, rol oynama, gösteri, sanatsal ve bilimsel araştırmalar, tartışmalar, hikâye veya oyun okuma ya da yazma vb. birçok etkinlik için farklı şekillerde gruplandırılabilir. Ancak esas olan her grupta, üyelerin birbirlerinden öğrenmeleri için uygun ve empatik bir ilişki yapısının kurulmasıdır. Bu doğrultuda öğrencilere çalışacakları grupları seçme şansı verilmeli ve bu amaçla kendilerine yönlendirici bilgiler sunulmalıdır. Öğretmen, grup çalışmaları ile öğrencilerin ilgi, istek ve gereksinimlerini öğrenmekte, çekingen ve pasif öğrenciler etkin hale gelebilmektedir (Türmen, 1997: 26).

Grubu oluşturacak üye sayısı, yöntemin uygulanacağı dersin amacı ve içeriği, sınıf mevcudu, öğretmenin yeterliği, sınıfın ve okulun yöntemin uygulanmasına yönelik olanakları... vb. unsurlar farklı grup çalışma tekniklerinin kullanılmasına neden olmaktadır. Bu yüzden bazı yöntem ve teknikler işlevselliğini kaybederken, önceden beri kullanılan bazı yöntemler de hala varlığını korumaktadır.

Ülkemizde grup çalışması ilk olarak Birleştirilmiş Sınıflarda uygulanmıştır. Grup, 1962 program taslağının uygulanışına başlamadan öncesine kadar “birkaç öğrenci veya yetişkinin bir araya gelerek birlikte çalışması” şeklinde nitelendirilmekteydi. Yine program taslağına ve 1968 İlkokul Programına göre grup sözcüğü, birleştirilmiş sınıflarda bir öğretmenin idare ettiği sınıf topluluğunu ifade etmekteydi (Mihçı, 1969: 7). Günümüzde grup çalışması Milli Eğitim Bakanlığı’na “önceden tespit edilen bir amaca ulaşmak, bir problemi çözmek veya bir işi başarmak için, bir grup öğrencinin birlikte veya bireysel olarak faaliyette bulunmaları” şeklinde tanımlanmıştır (M.E.B., 1997:19). Ülkemizde hala işlevselliğini koruyan, belki de en eski grup çalışması İlköğretim okullarının I.Kademesinde uygulanan “Küme Çalışması”dır. Milli Eğitim Bakanlığı’nın da öngördüğü ve İlköğretim Programının “Metot ve Teknikler” başlığı altında yer alan tek yöntem olması bakımından da

ülkemiz eğitim sisteminde Küme Çalışmasının grup çalışmaları içinde önemli bir yer tuttuğu düşünülmektedir. İlköğretim Programı'nda küme çalışmasının, mihver derslerde (Hayat Bilgisi, Fen Bilgisi ve Sosyal Bilgiler) konuların ünite sistemi esas alınarak düzenlenmesiyle yapılan ünite çalışmaları sırasında kullanılan bir teknik olduğu belirtilmiştir ve bu tekniğin yararları ve uygulama basamaklarına yer verilmiştir (M.E.B., 1995: 47).

2.5.2. Kullanılan Geliştirici Teknikler ve Müdahale Yöntemleri, Uygulamalı Çalışma Örnekleri

Sosyal beceri eğitimi programlarında, geliştirilmesi hedeflenen beceriler çeşitli yöntem ve tekniklerle bireylere kazandırılmaya çalışılmaktadır. Bunun için kullanılacak öğretim yöntemleri öncelikle sosyal becerinin ne olduğuna ve nasıl anlaşıldığına bağlıdır. Bu bağlamda sosyal beceri bilişsel ve davranışsal olmak üzere iki türlü anlaşılabilir (Bacanlı, 2000: 178).

Bilişsel yaklaşıma göre sosyal beceri öncelikli olarak bilişsel bir beceridir, bu nedenle sosyal beceri eksikliği çeken kişiler aslında bilişsel yetersizlik nedeniyle bu durumdadırlar. Bu anlayışa göre verilecek eğitim, daha çok kişinin bilişsel yeteneğini artırmaya yönelik olmalıdır. Kullanılacak teknikler; öğrencilere, örnek sosyal davranışlar içeren kitapların ve filmlerin sunulması şeklinde olabilir. Ayrıca, öğrencilerin sosyal ortamlarda ne yapmaları gerektiğini düşünmeleri, hayal etmeleri yöntemleriyle sosyal becerilerin kazandırılması hedeflenir. Davranışçı anlayışa göre sosyal beceri eksikliği davranışın kazanılmamış olması demektir. Başka bir ifadeyle, daha önce uygun davranış gösterilmemiş veya gösterildiğinde pekiştirilmemiş olmasından kaynaklanır. Bu nedenle daha çok uygun modellerin sunulması, rol yapma, akran öğretimi gibi yaklaşımlar kullanılır. (Bacanlı, 2000: 178).

Eğer sosyal beceri eksikliği psikomotor bir problem olarak görülüyorsa, yani bir beceri problemi olarak algılanıyorsa, uygulanacak eğitim de psikomotor ağırlıklı olacaktır. Bu da sosyal öğrenme kuramı doğrultusunda bir eğitim verilmesi gerektiğini gösterir. Genel olarak sosyal beceri eğitimlerinde izlenen yaklaşım şu şekilde belirlenebilir; açıklama, modelleme, pratik yapma, geribildirim ve tartışma, ev ödevi ve genelleştirme (Bacanlı, 2000: 95).

a. Modelden Öğrenme (Modelling): Bireyin başkalarını gözleyerek ve taklit ederek, sosyal davranışları öğrenmelerini sağlayan yöntemdir. Bandura'ya göre gözleyerek öğrenme, sadece bir kişinin diğer kişilerin etkinliklerini basit olarak taklit etmesi değil, çevredeki olayları bilişsel olarak işlemesiyle kazanılan bilgidir. Modelin özellikleri ne kadar gözlemcinin özelliklerine benzerse, gözlemci, modelin davranışına o kadar benzer davranış göstermektedir. Gözlem yoluyla öğrenmenin birinci basamağı modele dikkat etmektir. Birey, model alacağı etkinliklere dikkat edip, doğru bir biçimde algılamazsa gözlem yoluyla öğrenme meydana gelmez. Gözlemcinin dikkat etme sürecini etkileyen faktörlerden bazıları şunlardır:

- Öncelikle gözlemcinin duyu organlarının yeterliliği, dikkat edilecek uyarıcıların niteliğini belirler. Örneğin, görme özürlü bir kişinin dikkatini görsel uyarıcılar, işitme engelli birinin dikkatini de sese dayalı uyarıcılar çekmez.

- Gözlenecek etkinliklerin, gözlemcinin amacına uygun olması, dikkat çekici birçok etkinlik bulunduğu bir durumda, gözlemci kendi amacına uygun etkinliklere dikkatini yönlendirir.

- Gözlemcinin geçmişte hangi davranışlarını, etkinlikleri onay görmüşse, modelin de benzer davranışlarına dikkat edecektir.

- Önemli sonuçlar doğuran etkinlikler dikkat çekicidir.

- Model alınan etkinliklerin basit, yalın, açık ve çarpıcı olması gerekir. Gizlenmiş ve karmaşık olan etkinlikler daha az dikkat çekicidirler.

- Modelin yaş, cinsiyet, saygınlık, statü, çekicilik, güç, ün vb. özellikleri gözlemcinin dikkatini etkileyen özelliklerdir.

Sonuç olarak, bireyin ilgi, gereksinim ve amaçları, önceki aldığı pekiştireçler, modele duyulan hayranlık, gözlem yoluyla öğrenmede 'dikkat etme' sürecini önemli ölçüde etkileyen faktörlerdir. Gözlem yoluyla öğrenilen bilgiden yararlanabilmek için, gözlemcinin modelin davranışlarını hatırlaması gerekmektedir.

Bandura'ya göre birey sadece modelin ya da başkalarının davranışlarının sonuçlarını gözleyerek de öğrenir. Birey hem kendi, hem de başkalarının

davranışlarının sonuçlarını gözleyerek bilgilenir ve bu bilgiyi de gelecekte pekiştireç elde etmek ya da cezadan kaçınmak için kullanır.

Bandura'nın önem verdiği bir başka pekiştirme türü ise içsel pekiştirmedir. Bireyin kendine değer vermesini, yeterliğinin gelişmesinden zevk almasını sağladığından dolayı, bireyin kendi kendini pekiştirmesi, dışsal pekiştirmeden daha önemlidir.

Bandura'ya göre, gözlemci modelden beş şey öğrenmektedir. Bunlar:

—Birey başkalarını gözleyerek yeni bilişsel beceriler (etkili okuma, problem çözme vb.) ve yeni psikomotor beceriler (masa tenisi oynama vb.) öğrenilir.

—Bireyin modeli gözlemesi sonucunda, önceki öğrenmiş olduğu yasaklar ya güçlenir ya da zayıflar. Örneğin, kendisinin yapmaktan çekindiği davranışı model yapıyor ve pekiştiriliyorsa, kendide yapmaktan çekindiği bu davranışı gösterir hale gelebilir.

—Gözlemci yeni değerler, inançlar kazanabilir.

—Gözlemci, modelden çevrenin ve eşyanın nasıl kullanılacağını da öğrenir. Çocuklar genellikle çevrenin ve eşyanın nasıl kullanıldığını gözleyerek öğrenirken yetişkinler de genellikle, ilk karşılaştıkları durumlarda bu yolu çok kullanırlar.

—Gözlemci, modelin duygularını açıklama biçimini gözleyerek, kendi de benzer biçimde duygularını açıklayabilir. Özellikle çocuklar, birçok duyguyu açıklama biçimini bu yolla öğrenirler (Senemoğlu, 1997: 227).

Bandura'nın davranış üstünde etkili olduğunu düşündüğü temel kavramlardan biri öz yeterlidir. Bireyin gelecekte karşılaşabileceği güç durumların üstesinden gelmede ne derece başarılı olabileceğine ilişkin kendi hakkındaki yargısı, inancıdır.

Sınava girme, yarışmaya katılma, bir sınıfta öğretmenlik yapma, bir topluluk önünde konuşma vb. Öz yeterlik, bireyin, farklı durumlarla baş etme, belli bir etkinliği başarma yeteneğine, kapasitesine ilişkin kendini algılayışıdır, inancıdır, kendi yargısıdır.

Öğrencilerin öz yeterlik algısını güçlendirmek için öğretmenlerin, öğrencilerin bireysel ihtiyaçlarına uygun öğretim yapmaları, her öğrencinin niteliklerine uygun çok çeşitli etkinliklere yer vermeleri, işbirliğine dayalı öğretim yaklaşımlarını kullanmaları, öğrencileri birbirleriyle karşılaştırmaya dayalı değerlendirme yaklaşımlarından kaçınmaları gerekir.

Öz düzenleme, bireyin kendi davranışlarını etkilemesi, yönlendirmesi, kontrol etmesidir. Bandura'ya göre insanlar davranışlarını büyük ölçüde kendi kendilerine düzenlerler. Birey, kendi kendini değerlendirme sonucunda kendini içsel olarak pekiştirir. Davranışın düzenlenmesinde, içsel pekiştirmeler başkalarından aldığı dışsal pekiştirmelerden daha etkilidir (Senemoğlu, 1997: 228).

Sonuç olarak, sosyal öğrenme kuramına göre birey, kendi davranışlarını gözleyip, kendi ölçütleriyle karşılaştırarak değerlendirebilir ve kendini pekiştirerek ya da cezalandırarak davranışlarını düzenler. Kısaca, insan kendi davranışlarını etkili olarak kontrol edebilir. Dışarıdan başkalarının kontrolüne ihtiyacı yoktur.

Model alınan kişiler, model alan kişilerin hayatında önemli bir yere sahip oldukları için öğrenme daha çabuk gerçekleşir. Modelden öğrenme bireylerin yaşamlarının her aşamasında kullanılabileceği bir yöntemdir. Modelden öğrenme, sosyal beceri eğitiminde iki şekilde kullanılabilir. Bunlardan birincisi; beceri gerektiren davranışlar, o beceriye sahip olan kişiler aracılığı ile o beceriye sahip olmayan kişilere gösterilir. Örneğin; kırdığınız birinden özür dilemek, birini dansa kaldırmak için sormak, bir yabancıya yön sormak, birinin düşürdüğü bir şeyi almak ve sahibine vermek vb. gibi. Bu örneklerdeki becerileri yapmak, çok basit gibi görünmesine rağmen bazı insanlar bunları hiçbir zaman yapamamış olabilirler. Ancak, onlara bu becerilerin nasıl yapılacağı gösterildiği zaman, ilk deneme mükemmel olmasa da gelecekte başarılı olmaları için bir temel oluşturabilir. Böylece hızlı bir şekilde öğrenebilirler. İkincisinde ise modelden öğrenme, daha karışık davranışlar için kullanılmaktadır. Zor olayları kontrol etmek için alternatif yöntemlerin gösterilmesinde modelden öğrenme kullanılabilir. Herhangi bir durum incelenirken doğrudan taklit için davranışın gösterilmesi, alternatif yöntemlerin gösterilmesinden daha az etki sağlar. Öğrenme, direk olarak bir modeli gözlemekten çok bu alternatif çeşitliliğin algılanmasına dayanır (Priestley ve diğerleri, 1978: 94).

b. Rol Oynama (Role-Playing): McGinnis ve arkadaşlarına göre (1984) rol oynama, sosyal beceri eğitiminde kullanılan önemli bir tekniktir. Rol oyununu bireyin normalde davranmadığı şekilde bir rol üstlenmesi ve çeşitli şekillerde davranması istenen bir durum olduğunu belirtmişlerdir (Akt; Dikmener, 1997: 26). Çoğu insan rol oynamanın başlangıç sürecinde gönülsüz davranırken, sonra bu durum değişerek şaşkıncı, halde iyi hale gelebilirler. Bireyin sosyal beceriyi daha etkili bir şekilde göstermesinde geribildirim almasının etkisi olabilir (Priestley ve diğerleri, 1978: 94). Öğretmenlere öğrencilerin arkadaşlık ilişkilerini sağlamak için gruplara nasıl katılacağını, nasıl oynayacaklarını, arkadaşlarıyla nasıl konuşacaklarını grup tartışması ve rol oynama ile öğretmelerini önermiştir. Rol oynama yöntemi için örnek senaryolar vererek, konuyu örneklerle açıklamaktadırlar. (Stratton, 1999: 281),

Rol yapmada birey gerçek rolünden ve duygularından sıyrılıp kendini bir başkasının yerine koyar ya da belli bir durumda ne yapacağını ve neler hissedeceğini hareketlerle gösterir. Rol yapma yaşantıya dayalı bir stratejidir ve şu durumlarda kullanılabilir (Açıkgöz, 1996: 327)

- Tutumlar ve kavramları denkleştirme,
- Tutumları ve kavramları gösterme,
- Toplumsal olayları derinlemesine kavrama,
- Gerçek durumlar hazırlama,
- Sorunlarla baş etme stratejileri planlama ve uygulama,
- Problemlerin olası çözümlerini sınama,
- Liderlik ve sosyal becerileri uygulama.

Rol yapma sırasında öğrenciler duygularını tanırlar ve düşüncelerinin bilincine varırlar. Öğretmenin sınıf içindeki geleneksel egemenliği azalır (Açıkgöz, 1996:328)

2.5.3. Aile-Okul ve Çocuk İşbirliğinin Nasıl Kurulması Gerektiği

Çocukların sosyalleşmesinde en etkili iki kurum, okul ve ailedir. Okul öncesi dönemde eğitim hedefleri saptanırken çocuğu tek başına düşünmek

olanaksızdır, çocuk ailesi ile bir bütündür. Ailedeki sosyalleşme şartlarının, çocukların daha sonraki okul hayatlarını ve başarılarını nasıl etkilediğini gösteren pek çok araştırma bulunmaktadır. Çocukların sosyal hayatlarının yarı zamanlarını okulda, yarı zamanlarını aile içinde geçirmeleri, okul-aile arasındaki karşılıklı interaksyonu zorunlu kılmış ve birçok araştırma, ailedeki sosyalleşme ile okuldaki sosyalleşme arasında sınırlar konulamayacağını, bunların bir arada ele alınıp değerlendirilmesinin daha doğru olacağı sonucuna varmıştır (Ergun ve Diğerleri,1999: 139).

Çocuk özellikle, okul öncesi dönemde, anne ve babasını model alır. Çocuğun ailesinin yapısı, genişliği, sosyo-ekonomik ve kültürel düzeyi, onun ilk sosyal deneyimlerini, dolayısıyla duygusal ve toplumsal gelişmesini etkileyecektir. Okul, sosyalleşme sürecinde ilk temel toplumsal kurumdur. Bu kurum bireyin ruhsal ve toplumsal bakımdan gelişmesini, kendisinin ve toplumun yararına beceriler kazanmasını sağlamayı amaçlamaktadır. Çocuğun gelişiminde etkin olan okul ve aile gibi iki sistemin işbirliği kaçınılmazdır. Ancak bu işbirliği sayesinde çocuğun tüm gelişimi desteklenebilir. Bu işbirliği çocuğun okul öncesi programından kazandıklarının devamlılığını sağlayacak en önemli etkidir (Eryorulmaz,1993: 91).

Okullar, bir çocuğun gelişimindeki bütün gereksinimlerini karşılamada tek başına bir adres olamaz: Ailelerin katılımı ve desteklemesi esastır. Çocukların eğitiminde okul ve aile arasındaki güçlü bir ortaklık için gereken, karşılıklı anlayıştır. (Comer ve Haynes, 2005:1).

Okul öncesi eğitimde aile katılımı çocukların gelişimi açısından temel bir faktördür. Çocuklarının eğitiminde aktif rol almayan aileler, çocuklarının geleceğini tehlikeye atarlar. Birçok aile çocuklarının eğitimine katılmak için yeterli kişisel ve çevresel kaynaklara sahip değildir. Bu anlamda bir aile en küçük bir katılıma sahip olma kararı verdiği zaman, okul buna saygı duymalıdır (Seligman, 2000: 303).

Okul-aile işbirliği özellikle okul öncesi çocukları için çok önemlidir. Bir çok nedenden dolayı ailelerin katılımı çocuğun gelişiminde başlıca unsurdur. Birincisi, bir çocuğun hayatındaki ilk üç yıl gelişim açısından oldukça kritiktir. İlk yıllarda aileler temel eğitimci rolünü oynarlar ve çocuklarının gelişimini desteklemek için

gereken ilgi ve özeni gösterirler. İkincisi, aileler çocuklarını okul öncesi eğitime geçiş için hazırlarlar. Bu eğitimin verimi, çocuğun sosyalleşme özellikleri ve öğrenmeye isteklilik gibi, belirli becerileri edinmesi ile bağlantılıdır. Bu beceriler, sadece resmi eğitim sisteminde değil ayrıca ev çevresinde de gelişir. Üçüncü olarak, ailelerin bir çocuğun eğitimine, evin dışında katılımı da önemlidir. Aileler ve okul öncesi sistem arasındaki karşılıklı iletişim, çocuk tarafından alınan ilk çocukluk eğitiminin kalitesini artırır (Sandberg, 2005:1).

Okul-aile işbirliği, öğretmenin aileyi ve çocuğu yakından tanımasına yardım ettiği gibi, ailenin de okulu daha iyi tanımasına yardımcı olur. Okul-aile işbirliğinin çocuk, aile, öğretmen ve kurum açısından yararları şöyle açıklanabilir:

1. Çocuk Açısından:

- a) Çocuğu, mutlu ve başarılı bir kişi olarak hayata hazırlama,
- b) Okul ile ev arasında, çocuğa gösterilebilecek farklı eğitim tutumlarını ortadan kaldırma,

Evin devamı olan güvenli bir ortamda daha iyi bir öğrenme fırsatı yaratabilme.

2. Aile Açısından:

- a) Çocuklarının eğitimlerinde kendi rollerinin önemini farkına varabilme,
- b) Çocuğun gelişimine çok yönlü olarak katkıda bulunabilme,
- c) Bu konuda kendine güven duyabilme,
- d) Kendi ilgi, yetenek, becerilerinin farkına varabilme,
- e) Çocuklara duydukları saygının artması,
- f) Onları birey olarak görebilme,
- g) Çocukla sağlıklı bir iletişim kurabilme,
- h) Zaman ayıramamaktan dolayı duydukları suçluluk duygusunu yok edebilme,
- i) Yeni beceriler kazandırabilme.

3. Öğretmen Açısından:

- a) Programını daha kolay gerçekleştirebilme,
- b) Sağlıklı bir sonuca ulaşabilme,
- c) Sağlıklı iletişim sonucu çocuğu kolayca tanıyabilme ve problemleri çözebilme,
- d) Sorumluluklarını paylaşabilme,
- e) Hedeflere ulaşabilme,
- f) İş tatminindeki artışı sağlayabilme.

4. Kurum Açısından:

- a) Eğitimin sürekliliğini sağlayabilme,
- b) Çocuğun çok yönlü gelişimine katkıda bulunabilme,
- c) Amaçlarına daha kolay ulaşabilme,
- d) Eğitimde fırsat eşitliğini sağlayabilme,
- e) Eğitimin kalitesini arttırabilme,
- f) Sorumluluklarını paylaşabilme, iş tatminindeki artışı sağlayabilme. (Oktay, 2000: 204).

Okul-aile ve çevre işbirliğini geliştirmek için birçok sebep vardır. Bunlar; Okul programını ve havasını geliştirmek, aile desteği ve hizmetini sağlamak, ebeveyn liderliğini ve becerilerini artırmak, çevrede ve okulda diğer ailelerle iletişim sağlamak ve öğretmenlere çalışmalarında yardımda bulunmaktır. Bütün bunlardan amaçlanan, işbirliği yaratılmasının ana sebebi; çocukların okulda ve ileriki yaşamlarında başarılı olmalarını sağlamaktır. Okul öncesi eğitim kurumlarında aileleri eğitimin bir parçası haline getirmek için aşağıdaki çalışmalar yapılabilir;

1. Ailelere aylık bültenler yollanarak; öğrenilen şarkı, bilmece ve bulmacalardan, oyunlardan örnekler verilebilir.

2. Ailelerin istek ve arzularını, eleştiri ve önerilerini yazarak bırakabilecekleri bir dilek kutusu oluşturulabilir.

3. Bir pano oluşturularak duyurular, ilginç olaylar, etkinlikler ve çalışmalar buraya asılabilir.
4. Belirli gün ve haftalarda veli grupları yuva içi etkinliklere katılmak üzere çağrılabilir.
5. Ailelerin istek ve ihtiyaçları doğrultusunda seminerler düzenlenebilir, çeşitli tartışma konuları ile aileler farklı konularda fikir alışverişi yapabilirler.
6. Okul dışı etkinlikler ve geziler, önceden ailelere bildirilerek onlar da bu gezilere davet edilebilir.
7. Ailelere her dönem sonunda yapılan çalışmaların özetleriyle birlikte çocuklarının genel durumunu değerlendiren bir rapor sunulabilir.
8. Anne ve babalar hatta diğer aile bireyleri eğitim programına katkıda bulunmak üzere kaynak kişi olarak davet edilebilir.
9. Aile ve okul arasındaki bilgi alışverişini sağlamak, aile ile daha yakın ilişkiler kurmak, şikayet ve problemleri çözmek için veli toplantıları düzenlenebilir (Aksoy ve Turla,2001:376-380).

Aileler okullarda dil oyunlarına, okuma ve yazmaya hazırlık aktivitelerine katılabilirler ya da katılmalıdırlar. Belli zamanlarda veliler okula gelerek sınıfta çocuklara hikaye okuyabilirler (Jr Hirsch,1996:384).

Okul öncesi eğitim kurumunun çok önemli görevlerinden biri de çocuklara olumlu sosyal ilişkilerde bulunmayı öğretmektir. Kurum bu görevi bazen evdeki olumlu öğretileri pekiştirerek, bazen evdeki eksiklikleri gidererek, bazen de evdeki bozuklukları dengeleyerek yapar. Üç yaşından itibaren yaşıtlarına yönelik bir sosyalleşme eğilimi gösteren çocuk için okul yaşantısı olumlu bir olanak sağlayabilir.

Anaokuluna giden çocuk bir grup ortamı içinde davranmaya ve yaşamaya çalıştığı için ilkokula bir ölçüde hazırlanmış olur. Bunun yanında öğretmen, çocukla okul ortamı arasında gelişen olumlu etkileşimin en etkin aracıdır (Çakar 2005).

2.5.4. Aileye Geribildirim Verme Süreci

Usta eğitimcilerin aileye geribildirim yapmanın önemine inanırlar. İyi sonuç için geri bildirim, sosyal becerinin hemen ardından verilmesi önemlidir. Geribildirim yaparken ilk önce olumlu yönleri söyleyin, sonrasında ise yapıcı eleştiri yapın. Sözel geribildirim olabileceği gibi, yazılı geribildirim de ilaveten yapılabilir.

2.5.5. Okula ve Rehberlik Servisine Geri Bildirim Verme Süreci

Öğretmenlerinin okul ve rehberlik servisine gerekli desteği sağlaması ve uygulamalarına ilişkin geri bildirimleri değerlendirerek önlemler alması gerekmektedir.

Bu amaçla öğretmenlerin;

—Rehber öğretmenlerine müşavirlik etmesi, gerekli kaynak, materyal ve ölçme araçlarını sağlaması,

—Okul ve rehberlik servisine kazanımlara yönelik etkinlikleri bizzat bildirmesi gerektiği,

—Gerektiğinde okul ve rehberlik servisi ile program değerlendirmesi yaparak eksiklikleri belirlemesi ve gerekli görülen önlemleri rehberlik servisi ve okul müdürünün iş birliği ile alması beklenir(MEB, 2006: 14).

2.6. OKULÖNCESİ ÖĞRETMENLERİNİN SOSYAL BECERİLERİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER

Çocukların yaşları büyüdükçe bilişsel, ahlaki ve dil gelişimlerinde ilerleme görülürken, bir yandan da sosyal davranışları gelişmektedir. Çocukların zamanla belli grupların işlevsel üyeleri haline geldikleri ve grubun öteki üyelerinin değerlerini, davranışlarını ve inançlarını kazandıkları görülmektedir. Çocukların yaşları büyüdükçe diğer insanlarla karşılaşmakta ve onlarla etkileşim kurmaktadır. Bu durumun, sosyal gelişimin kaçınılmaz ve devamlı bir kuralı belirtilmektedir. Buna paralel olarak çocukların yaşları büyüdükçe, sosyal becerilerin artması, uyum sorunlarının azalması beklenmektedir. Merrell yapmış olduğu araştırmada çocukların yaşları büyüdükçe sosyal etkileşimlerinin, sosyal bağımsızlıklarının ve sosyal

işbirliklerinin arttığını bulurken, problem davranışlarının da azaldığını gözlemlemiştir (Tüy, 1999).

Cinsiyetin çocukların sosyal becerilerini ve problem davranışlarını etkilediği bilinmektedir. Sosyal gelişim üzerindeki cinsiyet farklarının biyolojik kökenli mi yoksa sosyal çevrenin cinsiyete yüklediği farklı rollerden mi kaynaklandığı tartışılmaktadır. Son yıllarda ise, sosyal ve davranışsal gelişim üzerindeki cinsiyet farklarının hem biyolojik hem çevresel faktörlerden kaynaklandığı vurgulanmaktadır.

Erken çocuklukta normal gelişim gösteren çocuğuna sosyal gelişimi, anne – baba ve yakın çevredeki yetişkinlerle olan ilişkilerine bağlıdır. Çocuk sosyal ilişkilerini nasıl belirleyeceğini, başka insanlara nasıl davranacağını çevredeki yetişkinleri gözleyerek ve model olarak öğrenir. Üç yaşından itibaren çocuk artık sosyal kişiliğini kazanmaya başlamakta ve yaşlılarını çevresinde aramaktadır. Bu dönemde en önemli gelişimsel aşama bir akran grubu tarafından kabul edilme veya en azından küçük bir akran grubuna dahil olmaktır. Üç yaşındaki çocuk, akranlarıyla eşgüdümüne ve işbirliğine dayalı oyunları tercih etmekte, beş yaşından sonra ise, akranlarıyla daha karmaşık etkileşime girmekte ve bir çok sosyal kuralı öğrenmektedir (Tüy, 1999).

2.7. KONU İLE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Ülkemizdeki duruma geçmeden önce, sosyal beceri eğitimi konusunda yapılmış belli başlı yabancı araştırmaların kısa bir özetini sunmak yararlı olacaktır.

Lise çağındaki ergenler için bir eğitim programı geliştiren Haynes ve Avery (1990) eğitim almış olan ergenlerin, almamış olanlarla kıyasla, öğretilmesi hedeflenen becerileri daha fazla ortaya koyduklarını görmüşlerdir. Araştırmacılara göre, beceriler ne kadar erken yaşlarda öğretilirse, kişinin davranış repertuarının o denli doğal bir parçası haline dönüşür.

Goldstein, Sparfkin, Gershaw ve Klein (1980) ergenlere sosyal becerileri öğretmek için farklı yöntemleri birleştiren “Yapılandırılmış Öğrenme” adlı bir program geliştirmişlerdir. Bu programda, hedef beceriler belirli davranış basamaklarına ayrılmış ve örnek olma, rol oynama, geribildirim verme ve pekiştirme yöntemleri kullanılarak çocuklara öğretilmiştir. Programın kapsamı karşısındakinin

bakış açısını anlayabilme, girişkenlik, yönergeleri izleyebilme, empati ve uzlaşma gibi becerilerden oluşmuştur.

Ergenlik öncesi çağdaki popüler olmayan çocuklara kendini ifade etme, soru sorma ve liderlik gibi becerileri öğretmeyi hedefleyen bir eğitim de Bierman (1986) tarafından yürütülmüştür. Tamamlanan eğitim süreci ve etkisi incelendiğinde, eğitime katılan çocukların eğitim boyunca ve 10. oturumun sonunda hedef davranışları gösterdikleri ve eğitime katılmayanlarla karşılaştırıldığında daha olumlu akran desteği aldıkları izlenmiştir.

Ladd (1981) sosyal öğrenme yaklaşımına dayalı yöntemlerin, düşük sosyometrik değerlendirme alan 3. sınıf öğrencilerinin akran etkileşimleri ve kabulü üzerindeki etkisini araştırmıştır. Toplam 8 oturum süren eğitimde soru sorma, liderlik ve destekleyici ifadeler kullanma becerileri öğretilmiş, yönlendirme (coaching) yoluyla çocukların yararlı öneriler sunabilmeleri ve olumlu ifade kullanmaları sağlanmaya çalışılmıştır. Çocuklardan öğretilen becerileri grup dışında uygulamaları ve akranlarının onlara gösterdikleri tepkileri kaydetmeleri istenmiş, böylece kendi davranışlarının başkaları üzerindeki etkilerini değerlendirme fırsatı bulmaları amaçlanmıştır. Eğitimin tamamlanmasından 4 ay sonra ortaya çıkan sonuçlarda çocukların soru sorma ve liderlik becerilerinde anlamlı artışlar gözlenmişse de, destekleyici ifadelerinde önemli bir gelişme görülmemiştir.

Mize ve Ladd (1990) tarafından yapılan bir çalışmada bilişsel – sosyal öğrenmeye dayalı bir eğitim programının düşük kabul gören okul öncesi çocukların davranışları ve kabul edilme dereceleri üzerindeki etkileri araştırılmıştır. Programda, liderlik, soru sorma, olumlu ifadeler kullanma ve akranlara destek olma gibi hedef beceriler kapsamıştır. Grubun sonunda, çocuklar hedef becerileri öğrenmişse de, sosyometrik puanlarında önemli bir artış görülmemiştir.

Sosyal beceri eğitimlerinde yaygın olarak kullanılan örnek olma ve rol yapma tekniklerinin kullanıldığı bir başka çalışmada, okulu bırakma eğilimi yüksek olan lise öğrencilerine sorun yaşadıkları durumlara uygun çözüm yolları bulma ve iş görüşmeleri gibi ortamlarda kendilerini etkin şekilde ortaya koyma becerilerinin öğretilmesi hedeflenmiştir. Bir yıl sonra yapılan izleme çalışmasında hem bu

becerilerin etkin bir şekilde kullanıldığı, hem de okula geç gelme ve okuldan kaçma gibi tutumlarda düşüş olduğu gözlenmiştir. Ayrıca bu programın, kendileri için yardım almaya gönüllü olmayan kimseler üzerinde de etkili olduğu görülmüştür.

Bir başka araştırmada 3. ve 4. sınıf öğrencilerine uygulanan sosyal sorun çözme programının etkisi incelenmiştir. Bu eğitim 6 alt başlığı içermiştir: a) sorun çözme yönelimi, b) sorunu tanımlama, c) farklı çözümler bulma, d) olası sonuçları dikkate alma, e) ayrıntıları gözden geçirme, f) uygulama. Uygulama sonrasında programın etkili olduğu ve rol yapma tekniğinin yeni öğrenilen davranışların günlük sosyal ilişkilere taşınmasını kolaylaştırdığı ortaya çıkmıştır.

Somer (1999) 15 – 16 yaşlarındaki ergenlerin utangaçlık düzeylerini azaltmak amacıyla bilişsel – davranışçı yöntem ve sosyal beceri eğitiminin etkilerini karşılaştıran bir araştırma yürütmüştür. Kullanılan bilişsel davranışçı yöntem, mantık dışı düşüncelerin farkına varmayı ve içinde bulunulan durumu doğru şekilde değerlendirmeye yardımcı olmayı; sosyal beceri eğitimi ise örnek olma, rol yapma, ev etkinliği ve geribildirim verme yoluyla temel sosyal becerileri öğretmeyi amaçlamıştır. Somer sosyal beceri eğitiminin utangaçlık düzeyini daha fazla azaltmasını beklemiş, ancak ölçeklerin düşük güvenilirliği, sınırlı zaman, örneklem seçimindeki hatalar gibi sınırlamalardan kaynaklanmış olabilecek nedenlerden dolayı iki grup arasında önemli bir fark bulunamamıştır. Ön ve son testler arasında da önemli bir fark bulunamamıştır.

Atlas (1984) ön – test son – test, kontrol grup deseni kullanarak atılganlık eğitiminin ergenlik öncesi dönemdeki çocuklar üzerindeki etkisini ölçmüştür. Eğitim programındaki etkinlikler günlük yaşamdaki saldırgan ve edilgen (atılgan olmayan) davranış ve sözel olmayan ileti ya da mesajların farkına varmayı, ben – dili kullanmayı, iltifat etmeyi ve iltifatı kabul etmeyi, olumlu ve olumsuz duygu ve düşünceleri dile getirmeyi ve gevşeme tekniklerini kullanmayı içermiştir. Bu eğitimin sonucunda, atılganlık eğitimi alan grubun atılganlık düzeyinin kontrol grubuna kıyasla önemli şekilde arttığı görülmüştür.

Özgit (1991) iletişimde sorun çözme konusunda verilecek bir eğitimin, kişilerin iletişim çatışmalarına girme eğilimleri üzerinde etkili olup olmayacağını

ortaya çıkarmak üzere bir araştırma yapmıştır. İletişim becerilerinin geliştirildiği bu eğitim programında başkalarının duygu ve düşüncelerini anlayabilme, kendi duygu ve düşüncelerini anlatabilme ve kişiler arası ilişkilerde karşılaşılan sorunları çözebilme şeklinde üç hedef belirlenmiştir. Bu üç hedefe ulaşabilmek için eğitim gören kişilerden beklenen davranışlar ise, sorun olan ve olmayan durumları ayırt edebilme, sorunun kime ait olduğunu belirleyebilme, başkalarının sorunlarını etkin olarak dinleyebilme, kendi sorununu ben – iletileriyle dile getirebilme ve kişiler arası ilişkilerde karşılaşılan sorunlara etkili çözümler üretebilme şeklinde sıralanmıştır. Araştırmanın sonucunda programın, eğitimi alan kişilerin çatışmaya girme eğilimlerini azaltmada etkili olduğu saptanmıştır.

Bilgin'in (2000) grup rehberliğinin öğrencilerin sosyal yetkinlik beklentisi üzerindeki etkisini incelemek amacıyla yapmış olduğu bir çalışmadır. Bulgular, grup tartışması ve gruba bilgi verme tekniklerine dayandırılmış olan grup rehberliğinin öğrencilerin sosyal yetkinlik beklentisini artırmada etkili olduğunu göstermiştir.

Çocuklara yönelik olarak; Barrett(1985),davranışsal tekniklerle donatılmış bir sosyal beceri eğitimi programı uygulamış ve çocukların sosyal beceri düzeylerinin arttığını saptamıştır.Verduyn, Lord,Forrest(1990),davranış problemi veya sosyal ilişkilerde güçlük yaşayan öğrenciler üzerinde yürüttükleri araştırmalarında sosyal beceri eğitiminin etkililiğini araştırmışlardır.Bulgulara göre çocukların benlik saygıları ve sosyal etkinliklerinde olumlu yönde bir gelişme kaydedilmiş ve problem davranışlarında da azalma olduğu görülmüş ve geliştirilen programın etkililiği kanıtlanmıştır.

Genç (2005) tarafından ilköğretimde sosyal becerilerin gerçekleşme düzeyinin belirlenmesi üzerine yapılan araştırmanın amacı, ilköğretimde öğrencilere kazandırılması gereken sosyal becerilerin gerçekleşme düzeyini belirlemektir. Sonuçta, ilköğretimde öğrencilere kazandırılması gereken sosyal becerilerin gerçekleşme düzeyinin öğretmenlerin cinsiyetlerine ve mesleki kıdemlerine göre değişkenlik gösterdiği, branşlara göre ise değişkenlik göstermediği bulunmuştur. Bunun yanında ilköğretimde öğrencilere kazandırılması gereken sosyal becerilerin kazandırılmamasının sebeplerinin de öğretmenlere göre farklı konularda ve oranlarda olduğu ortaya çıkmıştır.

Martin (2003) yaptığı araştırmada, okul öncesi sosyal beceri programı ile ilkokuldaki programın karşılaştırmasını yapmıştır. Araştırmanın sonucu olarak, sosyal beceri eğitimine okul öncesi dönemden başlamanın sosyal becerileri ve akran kabulünü geliştirdiğini belirtmiştir.

Kara (2003) öğretmen ve öğrencilerin sosyal beceri algılarına etki eden faktörleri incelediği araştırmasında sınıf öğretmenlerinin algılamalarına göre sahip oldukları sosyal becerilerin; yaş, cinsiyet, kıdem, okuttukları sınıf düzeyi, devlet okulu veya özel okulda çalışma durumları değişkenlerine göre anlamlı farklılıklar göstermediğini öğrencilerin algılamalarına göre sahip oldukları sosyal becerilerin ise; yaş, cinsiyet, devlet okulu veya özel okula gitme durumları, anne-baba eğitim durumu, sosyo-ekonomik düzey değişkenlerine göre anlamlı farklılık gösterdiğini bulmuştur.

Kuru ve Çetin (2007) nin Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencilerinin sahip oldukları sosyal beceri düzeylerini belirlemek, öğrencilerin kişisel özelliklerine göre sosyal beceri düzeylerinin farklılaşıp farklılaşmadığı ortaya koymak amacıyla yaptığı araştırmaya 2006–2007 Eğitim-Öğretim yılında İç Anadolu Bölgesi'nde bulunan üniversitelerden küme örneklem yöntemi ve tesadüfi örneklem yöntemi ile seçilen Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulları'ndaki Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği, Spor Yöneticiliği ve Antrenörlük Eğitimi Bölümünde öğrenim görmekte olan 497 birinci sınıf ve 483 dördüncü sınıf olmak üzere toplam 980 öğrenci katılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak; Öğrencilerin, Sosyal beceri düzeylerinin belirlemek amacıyla Riggio (1986) tarafından geliştirilen ve Yüksel (1997) tarafından Türkçeye uyarlan "Sosyal Beceri Envanteri", kullanılmıştır. Öğrencilerinin cinsiyetleri, öğrenim gördükleri sınıf, öğrenim gördükleri bölüm, spor yapma düzeyleri ile Sosyal beceri düzeyleri arasında anlamlı bir farklılaşma olduğu, öğrencilerin yapmış oldukları spor türü bakımından ise farklılaşmanın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı saptanmıştır.

Tekin ve arkadaşlarının (2005) beden eğitimi öğretmenlerinin çeşitli değişkenlere göre sosyal beceri yeterlik düzeylerini belirleyebilmek için yaptıkları çalışmada beden eğitimi öğretmenlerinin cinsiyetlerine göre sosyal beceri düzeyleri arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı, fakat aritmetik ortalamalarına bakıldığında;

byan beden eğitimi 6đretmenlerin erkek beden eğitimi 6đretmenlerine g6re sosyal beceri d6zeylerinin y6ksek olduğu sonucuna varılmıştır. Kıdem d6zeylerine bakıldığında ise sosyal beceri d6zeyleri arasında anlamlı bir farklılığın olduğu ortaya 6ıkmıştır.

BÖLÜM III.

YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın amacına ulaşabilmesi, geçerli ve güvenilir sonuçlar elde edilebilmesi için alınan önlemler ayrıntılı olarak açıklanmış; araştırma modeli, araştırmanın evren ve örnekleme, veri toplama aracı ve geliştirilmesi, verilerin toplanması, verilerin çözümlenmesi ve yorumlanması konularına yer verilmiştir.

3.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ

Bu araştırmanın yürütülmesinde genel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmayla, okulöncesi öğretmenlerinin sosyal becerileri ve sosyal becerilerini etkileyen faktörler ortaya konmakta ve sosyal becerilerinin bazı kişisel özelliklerine göre farklılaşıp farklılaşmadığı belirlenmeye çalışılmaktadır. Bu belirlemelerin, okulöncesi öğretmenlerinin görüşlerine dayalı olması nedeniyle araştırma betimsel ve durum saptayıcı niteliktedir.

Bu araştırmada, öğretmenlerin görüşleri kendi koşulları içerisinde olduğu gibi gözlenmekte ve tanımlanmaktadır. Tarama modellerinde; mevcut durumlar ve şartlar aynen ortaya konmaya çalışılır. Durumlar genellikle doğal çevre içinde oluşmaktadır. Bu tür araştırmalarda değişkenlerin deneysel ve fiziki olarak ayarlanması, olayların meydana gelme ya da gelmemesini kontrol diye bir durum söz konusu değildir. Gerçekte üzerinde araştırma yapılan olaylar ve davranışlar, bu çalışmalar yapılmasa bile aynı şekilde devam edecektir (Kaptan,1995,s.59-60).

3.2. EVREN VE ÖRNEKLEM

Evren, araştırma sonuçlarının genellenmek istendiği elemanlar bütünüdür. Araştırmanın evrenini Türkiye'deki okulöncesi öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırmanın evreninin geniş ve kapsamlı olması nedeniyle, araştırma için bir çalışma evreni belirlenmiştir. Çalışma evreni, 2009–2010 eğitim-öğretim yılında Mersin ili Anamur ve Bozyazı ilçelerinin resmi ve özel okulöncesi kurumlarında

görev yapan okulöncesi öğretmenlerinden oluşmaktadır. Araştırma örneklemini ise çalışma evreni içerisinde yer alan, araştırmaya katılmaya istekli ve kendilerine ulaşılabilen toplam 207 okulöncesi öğretmeni oluşturmaktadır. Tablo 3.1’de örnekleme yer alan okulöncesi öğretmenlerinin bazı özelliklerine ilişkin bilgiler verilmektedir.

Tablo 3.1:
Araştırma Örnekleminde Yer Alan Okulöncesi Öğretmenlerinin Bazı Kişisel Özellikleri

Özellikler	Kategoriler	f	%
Cinsiyet	Erkek	26	12,6
	Kız	181	87,4
	<i>Toplam</i>	207	100,0
Yaş	20-25 Yaş	45	21,8
	26-30 Yaş	83	40,3
	31-35 Yaş	51	24,8
	36 Yaş ve Üzeri	27	13,1
	<i>Toplam</i>	206	100,0
Kıdem	1-5 Yıl	86	41,6
	6-10 Yıl	82	39,6
	11-15 Yıl	24	11,6
	16-20 Yıl	9	4,3
	21 Yıl ve Üzeri	6	2,9
	<i>Toplam</i>	207	100,0
Çalıştığı Kurum	Bağımsız Anaokulu	34	16,4
	İlköğretim	103	49,8
	Diğer	70	33,8
	<i>Toplam</i>	207	100,0
Çalışma Saatleri	Tam Gün	111	53,6
	Yarım Gün	96	46,4
		207	100,0
En Son Mezun Olduğu Okul	Ortaöğretim	16	7,7
	Ön Lisans	5	2,4
	Lisans	186	89,9
	<i>Toplam</i>	207	100,0
Aylık Gelir Durumundan Memnun Olma	Evet	81	39,1
	Hayır	95	45,9
	Kararsız	31	15,0
	<i>Toplam</i>	207	100,0

Tablo 3.1'in Devamı

Özellikler	Kategoriler	f	%
Medeni Durum	Evli	80	38,7
	Bekar	124	59,9
	Diğer	3	1,4
	<i>Toplam</i>	207	100,0
Çocuğu Var mı?	Evet	102	49,3
	Hayır	105	50,7
	<i>Toplam</i>	207	100,0
Çocuk Sayısı	1 Çocuk	45	44,2
	2 Çocuk	54	52,9
	3 Çocuk	3	2,9
	<i>Toplam</i>	102	100,0
Kendisi Dahil Kardeş Sayısı	1	6	2,9
	2	48	23,2
	3	74	35,7
	4	44	21,3
	5	15	7,2
	6	17	8,2
	7	2	1,0
	8	1	,5
<i>Toplam</i>	207	100,0	
Öğrenci Sayısı	20 ve Altı	104	50,2
	21 ve Üstü	103	49,8
	<i>Toplam</i>	207	100,0
Annesinin Eğitim Düzeyi	Okur yazar Değil	10	4,8
	İlkokul	127	61,3
	Ortaokul	17	8,2
	Lise	38	18,4
	Yüksek Okul	1	,5
	Üniversite	14	6,8
<i>Toplam</i>	207	100,0	
Babasının Eğitim Düzeyi	Okur yazar Değil	5	2,4
	İlkokul	68	32,8
	Ortaokul	14	6,8
	Lise	76	36,7
	Yüksek Okul	1	,5
	Üniversite	43	20,8
<i>Toplam</i>	207	100,0	

3.3. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI VE GELİŞTİRİLMESİ

Araştırmada veri toplama aracı olarak Sosyal Beceri Envanteri kullanılmıştır. Okul öncesi öğretmenlerinin sosyal beceri düzeylerini belirlemek için uygulanan bu araç, Riqqio tarafından geliştirilen Social Skills Inventory'nin Türkçe'ye uyarlanmış şeklidir. Ölçme aracı Yüksel (2003) tarafından Türkçeye uyarlanmış ve kullanılabilir düzeye getirilmiştir. Orijinali 90 maddelik ve altı altı boyutu olan 5'li likert tipi bir envanterdir. Alt boyutları; duyuşsal anlatımcılık, duyuşsal duyarlık, duyuşsal kontrol, sosyal anlatımcılık, sosyal duyarlık, sosyal

kontrol olarak adlandırılmıştır. Katılımcılar, her maddenin 1 ile 5 arasında bir sayı ile puanlandığı beşli Likert ölçeğini kullanarak, her bir ifadenin kendilerini ne ölçüde anlattığını belirtirler. Ölçek; (1) Bana hiç uymuyor, (2) Bana az uyuyor, (3) Bana kısmen uyuyor, (4) Bana oldukça uyuyor. (5) Bana tam olarak uyuyor, seçeneklerinden oluşmaktadır. Yüksel tarafından yapılan geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarında ölçeğin, Cronbach Alpha katsayısı 0,85 olarak bulunmuştur. Alt ölçeklere göre elde edilen iç tutarlılık katsayılar ise 0,56 ile 0,82 arasında değişmektedir.

Bu araştırmada Riqqio tarafından geliştirilen ve Yüksel tarafından Türkçeye uyarlanan Sosyal Beceri Envanteri için yeniden bir geçerlilik-güvenirlik çalışması yapılmıştır. 102 okulöncesi öğretmeninden elde edilen ön deneme verileri doğrultusunda; ölçeğin bütünü ve her bir alt boyutu için Cronbach α değeri hesaplanmıştır. Cronbach α güvenilirlik değerleri Duyuşsal Anlatıcılık için 0,72; Duyuşsal Duyarlılık için 0,77; Duyuşsal Kontrol için 0,71; Sosyal Anlatıcılık için 0,80; Sosyal Duyarlılık için 0,73 ve Sosyal Kontrol boyutu için ise 0,86 bulunmuştur. Altı boyuttan oluşan sosyal beceri envanterinin bütünü için ise Cronbach α değeri 0,92 olarak hesaplanmıştır. Ayrıca ölçeğin güvenilirlik hesaplamalarında ikinci bir yöntem olarak testi yarılama yöntemi kullanılmış ve Guttman Split-Half güvenilirliğine bakılmıştır. Bu hesaplamalar sonucunda; Duyuşsal Anlatıcılık için 0,72; Duyuşsal Duyarlılık için 0,77; Duyuşsal Kontrol için 0,67; Sosyal Anlatıcılık için 0,72; Sosyal Duyarlılık için 0,66 ve Sosyal Kontrol boyutu için ise 0,85 bulunmuştur. Altı boyuttan oluşan sosyal beceri envanterinin bütünü için ise Guttman Split-Half güvenilirlik değeri 0,90 olarak hesaplanmıştır.

Ölçeğin yapı geçerliliğinin sağlanabilmesi için faktör analizi (Principal Component Analysis), kapsam ve görünüş geçerliliğinin sağlanabilmesi için de uzman görüşlerinden yararlanılmıştır. Yapılan geçerlilik ve güvenilirlik çalışmaları sonucunda sosyal beceri envanterinin boyutları değişmemekle birlikte 33 maddesi atılarak 57 maddeye indirilmiştir. Uzmanların görüşleri de alınarak ölçeğin güvenilirliğini ve geçerliliğini olumsuz etkileyen .30'un altındaki maddeler envanterden çıkartılmıştır. Ölçeğin 6 faktörü ölçmeye yönelik toplam varyansı açıklama oranı % 43'tür ve faktör yük değerleri .30 ile .61 arasında değişmektedir.

Tablo 3.2’de ölçeğe yönelik faktör analizi sonuçları ile hem genel hem de alt boyutlar için Cronbach Alpha güvenirlik değerleri, 3.3’te ise öğelerin toplam varyansı açıklama oranları verilmektedir.

Sonuç olarak araştırmada kullanılan sosyal beceri envanteri, iki bölüm, 6 boyut ve 57 maddeden oluşan 5’li likert tipi bir ölçme aracıdır. Birinci bölümde 14 kişisel bilgi sorusunun yanı sıra, ikinci bölümde Duyuşsal Anlatımcılık 8 soru; Duyuşsal Duyarlılık 11 soru; Duyuşsal Kontrol 9 soru; Sosyal Anlatımcılık 10 soru; Sosyal Duyarlılık 10 ve Sosyal Kontrol boyutu ise 9 soru olmak üzere toplam 57 Likert tipi sorudan oluşmaktadır.

Tablo 3.2:
Sosyal Beceri Envanterine Yönelik Faktör Analizi ve Cronbach Alpha Güvenirlik Sonuçları

Ögeler	Maddeler	Faktör Yüğü	Toplam Varyansı Açıklama Oranı	Cronbach Alpha Güvenirliği
1. Duyuşsal Anlatımcılık	DA7	,49	43.90	.72
	DA13	,50		
	DA25	,37		
	DA31	,41		
	DA55	,43		
	DA67	,32		
	DA73	,47		
	DA79	,53		
2. Duyuşsal Duyarlılık	DD8	,32	40.93	.77
	DD14	,45		
	DD26	,49		
	DD32	,58		
	DD38	,36		
	DD44	,37		
	DD50	,45		
DD62	,36			

Tablo 3.2'nin Devamı

Öğeler	Maddeler	Faktör Yüğü	Toplam Varyansı Açıklama Oranı	Cronbach Alpha Güvenirliğı		
2. Duyuşsal Duyarlılık (Devam)	DD68	,42	40.85	.71		
	DD80	,37				
	DD86	,33				
3. Duyuşsal Kontrol	DK9	,33				
	DK21	,30				
	DK27	,40				
	DK33	,37				
	DK39	,30				
	DK57	,38				
	DK63	,45				
	DK75	,61				
DK87	,55					
4. Sosyal Anlatımcılık	SA4	,35			35.35	.80
	SA16	,33				
	SA28	,43				
	SA34	,35				
	SA40	,29				
	SA52	,39				
	SA58	,37				
	SA70	,37				
SA82	,34					
SA88	,41					
5. Sosyal Duyarlılık	SD5	,31	39.42	.73		
	SD23	,32				
	SD29	,47				
	SD35	,34				
	SD47	,45				
	SD59	,38				
	SD65	,31				
	SD71	,35				
SD83	,52					
SD89	,50					
6. Sosyal Kontrol	SK18	,38	47.66	.86		
	SK24	,35				
	SK30	,38				
	SK36	,59				
	SK48	,51				
	SK54	,52				
	SK60	,56				
	SK72	,44				
SK84	,56					
Toplam (6 ÖGE)			42,95	.92		

Tablo 3.3:
Sosyal Beceri Envanterinin Toplam Varyansı Açıklama Oranları

Ögeler	Açıklanan Varyansa Katkısı	Açıklanan Toplam Varyans
1	11,28	11,28
2	10,03	21,31
3	6,75	28,06
4	5,95	34,02
5	5,01	39,03
5	3,92	42,95

3.4. VERİLERİN ÇÖZÜMLENMESİ VE YORUMU

Ölçme araçları ile toplanan verilerin çözümlenmesinde; AMD Athlon 64x2 işlemcili bir dizüstü bilgisayardan yararlanılmıştır. Araştırmanın genel amacı çerçevesinde cevapları aranan alt amaçlara yönelik olarak toplanan veriler, önce veri kodlama formlarına işlenmiştir. Araştırmada ölçekler ayrı ayrı değerlendirilerek, eksik ya da yanlış dolduran 3 öğretmen örneklemden çıkarılmıştır. Daha sonra bilgisayara aktarılan veriler üzerinde gerekli istatistiksel çözümler için SPSS (The Statistical Packet for The Social Sciences) paket programından yararlanılmıştır.

Anılan paket programdan yararlanarak;

1. Öğretmenlerin kişisel özelliklerinin belirlenmesinde frekans (f), yüzde (%), sosyal beceri düzeylerinin belirlenmesinde ise aritmetik ortalama (\bar{x}) ve standart sapma (ss) kullanılmıştır.

2. Öğretmenlerin bazı kişisel özelliklerine göre görüşleri arasında fark olup olmadığının belirlenmesinde, değişkenlerin özelliklerine bağlı olarak; t testi, scheffe testi ve tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır. Farklılıkların test edilmesi için 0.05 anlamlılık düzeyi alınmıştır.

Verilerin analizinde kullanılan ölçek ve içerdiği alt boyutlara göre aralık değerleri hesaplanmıştır. Kullanılan ölçekler 5'li likert tipi olması nedeniyle aralık değerleri 4/5 olarak hesaplanmış, soru sayılarına bağlı olarak ölçeklerden alınabilecek minimum ve maksimum puanlar belirlenmiş ve yorumlanmıştır. Tablo

3.4'te Sosyal Beceri Envanterinin genel ve alt boyutlarına yönelik kategori ve aralık değerleri verilmektedir.

Tablo 3.4:
Sosyal Beceri Envanterinin Genel ve Alt Boyutlarına Yönelik Kategori ve Aralık Değerleri

Ölçek	Kategori	Sınır	
Genel	Bana hiç uymuyor (1)	57.00	102.60
	Bana az uyuyor (2)	102.61	148.20
	Bana kısmen uyuyor (3)	148.21	193.80
	Bana oldukça uyuyor (4)	193.81	239.40
	Bana tam olarak uyuyor (5)	239.41	285.00
Duyuşsal Anlatımcılık	Bana hiç uymuyor (1)	8.00	14.40
	Bana az uyuyor (2)	14.41	20.80
	Bana kısmen uyuyor (3)	20.81	27.20
	Bana oldukça uyuyor (4)	27.21	33.60
	Bana tam olarak uyuyor (5)	33.61	40.00
Duyuşsal Duyarlılık	Bana hiç uymuyor (1)	11.00	19.80
	Bana az uyuyor (2)	19.81	28.60
	Bana kısmen uyuyor (3)	28.61	37.40
	Bana oldukça uyuyor (4)	37.41	46.20
	Bana tam olarak uyuyor (5)	46.21	55.00
Duyuşsal Kontrol	Bana hiç uymuyor (1)	9.00	16.20
	Bana az uyuyor (2)	16.21	23.40
	Bana kısmen uyuyor (3)	23.41	30.60
	Bana oldukça uyuyor (4)	30.61	37.80
	Bana tam olarak uyuyor (5)	37.81	45.00
Sosyal Anlatımcılık	Bana hiç uymuyor (1)	10.00	18.00
	Bana az uyuyor (2)	18.01	26.00
	Bana kısmen uyuyor (3)	26.01	34.00
	Bana oldukça uyuyor (4)	34.01	42.00
	Bana tam olarak uyuyor (5)	42.01	50.00
Sosyal Duyarlılık	Bana hiç uymuyor (1)	10.00	18.00
	Bana az uyuyor (2)	18.01	26.00
	Bana kısmen uyuyor (3)	26.01	34.00
	Bana oldukça uyuyor (4)	34.01	42.00
	Bana tam olarak uyuyor (5)	42.01	50.00
Sosyal Kontrol	Bana hiç uymuyor (1)	9.00	16.20
	Bana az uyuyor (2)	16.21	23.40
	Bana kısmen uyuyor (3)	23.41	30.60
	Bana oldukça uyuyor (4)	30.61	37.80
	Bana tam olarak uyuyor (5)	37.81	45.00

3.5. VERİLERİN TOPLANMASI

Verileri toplama aracı 2009–2010 öğretim yılında Anamur ve Bozyazı ilçelerinde resmi ve özel okul kurumlarında çalışan okulöncesi öğretmenlerine

araştırmacı tarafından yüz yüze görüşmeler yoluyla uygulanmıştır. Uygulama sırasında okulda bulunan ve araştırmaya katılmaya istekli olan öğretmenler tercih edilmiştir. Araştırmanın bağımsız değişkenlerinden olan öğretmenlerin özlük nitelikleri ile ilgili bilgileri elde etmek için ayrıca bir bilgi formu kullanılmamış, gerekli bilgiler ölçekler üzerinde belirtilen sorularla toplanmıştır. Uygulamadan önce ölçeklerle ilgili yönergeler okunmuş ve uygulama ile ilgili bir bilgi verilmiştir. Uygulama yaklaşık 40 dakika sürmüştür. Uygulamada herhangi bir sorunla karşılaşılmamıştır. Verilerin, araştırmacı tarafından yüz yüze görüşmeler neticesinde toplanmış olması sebebiyle anketlerin geri dönüşüm oranları % 97'dir. Analizler sırasında cevap kağıtları incelenmiş ve açıklamalara aykırı cevaplamada bulunan 3 cevap kağıdı araştırma kapsamından çıkartılmıştır.

BÖLÜM IV.

BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde araştırma bulguları ve bulgulara dayalı olarak yapılan yorumlar yer almaktadır. Araştırmada elde edilen bulgular ve yorumlar, araştırmanın alt problemleri doğrultusunda aşağıda verilmiştir.

4.1. OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİNİN SOSYAL BECERİ DÜZEYLERİ

Araştırmanın birinci alt probleminde okul öncesi öğretmenlerinin sosyal beceri düzeyleri belirlenmeye çalışılmıştır. Okul öncesi öğretmenlerinin sosyal beceri düzeyleri hem genel hem de (1) Duyuşsal Anlatımcılık (DA), (2) Duyuşsal Duyarlılık (DD), (3) Duyuşsal Kontrol (DK), (4) Sosyal Anlatımcılık (SA), (5) Sosyal Duyarlılık (SD) ve (6) Sosyal Kontrol (SK) alt boyutları açısından incelenmiştir.

4.1.1. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Genel Sosyal Beceri Düzeyleri

Araştırmanın birinci alt probleminde ilk olarak okul öncesi öğretmenlerinin sosyal beceri düzeyleri genel olarak incelenmiştir. Okul öncesi öğretmenlerinin sosyal beceri düzeylerinin belirlenebilmesi için toplam 57 soru sorulmuştur. Tablo 4.1.1'de öğretmenlerin genel sosyal beceri düzeyleri, Şekil 4.1.1'de ise sosyal beceri düzeylerine ilişkin grafik verilmektedir.

Tablo 4.1.1:
Okul Öncesi Öğretmenlerinin Genel Sosyal Beceri Düzeyleri

GENEL	N	\bar{x}	ss
	207	182,07	30,23
Bana hiç uymuyor	(1)	57.00 - 102.60	
Bana az uyuyor	(2)	102.61- 148.20	
Bana kısmen uyuyor	(3)	148.21- 193.80	
Bana oldukça uyuyor	(4)	193.81 - 239.40	
Bana tam olarak uyuyor	(5)	239.41- 285.00	

Tablo 4.1.1'in incelenmesinden de anlaşılacağı gibi öğretmenlerin genel sosyal beceri puan ortalamaları $\bar{x}=182.07$ 'dir ve "kısmen" kategorisinde yer almaktadır. Yani, genel olarak öğretmenlerin sosyal becerilerinin "orta" düzeyde olduğu anlaşılmaktadır. Bu durum, öğretmenlerin başka insanlarla iletişim kurma, konuşma, başka insanların yanında kendini rahat hissetme, kendini ifade edebilme, bulunduğu ortamları kontrol altına alabilme, başkalarının sorunlarını çözebilme, grup içersinde yer alabilme ve liderlik edebilme gibi genel sosyal davranışlar açısından bir ölçüde yeterli olduklarını ya da bir ölçüde kendilerini yetersiz hissettiklerini göstermektedir.

Bu konuda yerli ve yabancı literatürde yapılan araştırmalarda sosyal beceri eğitiminin okul öncesi dönemde çocuklara kazandırılması gerektiği vurgulanmıştır.

Avşar(2007) Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Beden Eğitimi ve Spor Bölümü öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerini incelediği araştırmasıyla öğrencilerin sosyal beceri düzeyleri orta düzeyde bulunması nedeniyle bu çalışma paralellik göstermektedir .

Sağlam ve diğerleri (2005) tarafından yapılan eğitim fakültesinin tüm bölümlerine yönelik bir çalışmada da öğrencilerin sosyal beceri düzeyleri orta seviyede bulunmuştur. Martin (2003) yaptığı araştırmada, okul öncesi sosyal beceri programı ile ilkokuldaki programın karşılaştırmasını yapmıştır. Araştırmanın sonucu olarak, sosyal beceri eğitime okul öncesi dönemden başlamanın, sosyal becerileri ve akran kabulünü geliştirdiğini belirtmiştir.

Wellman (2004) adlı bir eğitimci (okul öncesi yıllarda okul öncesi bir kuruma devam edenlerle devam etmeyenlerin zekâlarındaki gelişmeler) konusundaki bir yazıda bu alanda yaptığı elli kadar araştırmayı şöyle özetlemektedir: Bu okullara devam eden çocukların % 50 oranında 6 puan ve üzerinde daha zeki olduğu görülmüştür. Bu durum okul öncesi kurumun oyuncak ve oyun seçeneklerinin daha fazla olmasının çocukların zihinsel gelişimine ve zekâsına önemli katkılar sağladığını göstermiştir.

Coughlin(1996), proje yaklaşımli eğitime bir örnek olarak proje yaklaşımli eğitim programlarını 19 Avrupa ülkesinde uygulamıştır. Sosyal becerileri öğretmek

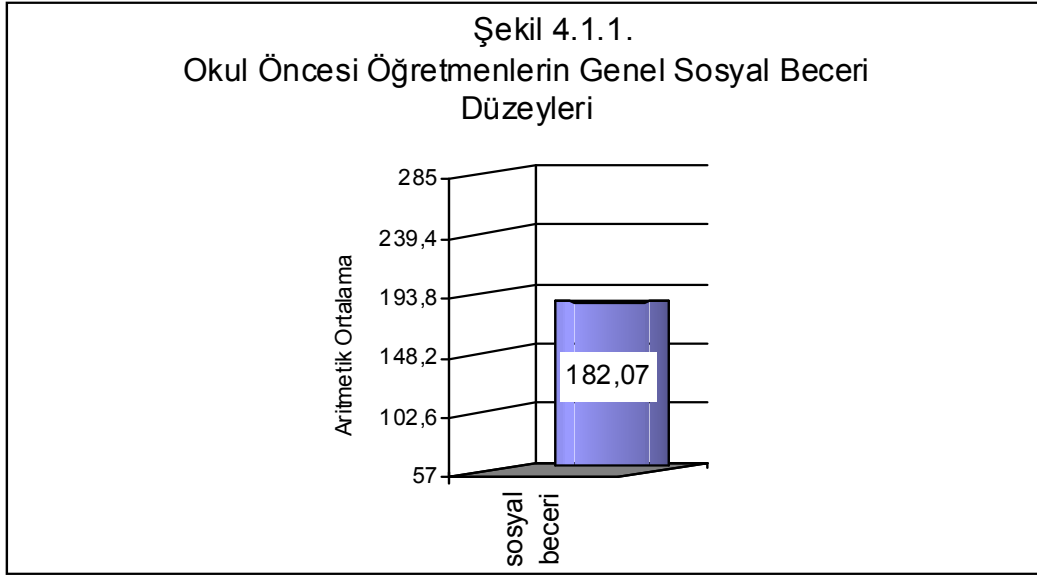
amacıyla tasarlanan bu programla elde edilen sonuçlar: Okulöncesi öğretmenleri ;öğrenme süresinde yeni roller üstlenmiştir.Bu çocukların gelişim süreçlerine dair daha çok bilgi sahibi olmak iyi gözlem ve zaman yönetimi yapabilmek ve eskisine göre daha esnek olmayı içermektedir. Aileler, çocukların eğitiminde daha aktif bir rol üstlenmiştir. Çocukların sosyal becerilerinde anlamlı düzeyde bir gelişme gözlenmiştir.

Yüksel(1997)tarafından gerçekleştirilen “Sosyal Beceri Eğitiminin Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeyine Etkisi” konulu araştırmada, üniversite öğrencilerine verilen sosyal beceri eğitiminin öğrencilerin sosyal beceri düzeylerine etkisi incelenmiştir. Elde edilen bulgular ,genel olarak sosyal beceri eğitiminin ,öğrencilerin sosyal beceri düzeyini olumlu yönde etkilediği şeklindedir.Benzer şekilde, sosyal beceri eğitiminin ,sosyal becerinin bir alt boyutu olarak ,duyuşsal duyarlılık düzeyi üzerinde etkili olduğu görülmüştür.

Çetin ve arkadaşları (2001)tarafından gerçekleştirilen “İlköğretim Öğrencilerinin Sosyal Becerilerini Geliştirme Araştırması “konulu çalışmada ön test-son test, deney ve iki kontrol deseni kullanılmıştır. Uygulanan psikoeğitimsel program, deney grubundaki çocukların sosyal beceri düzeylerini artırmaya katkıda bulunmuştur.

Özçep (2007), yaptığı araştırmada, beden eğitimi ve sınıf öğretmenlerinin sosyal beceri düzeylerinin ve sosyal becerilerinin branş, cinsiyet ve meslek deneyimi değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığının belirlenmesi amaçlamıştır. Araştırmada elde edilen sonuçlara göre, beden eğitimi ve sınıf öğretmenleri sosyal beceri düzeyleri branş değişkenine göre, duyuşsal anlatımcılık, duyuşsal duyarlılık, sosyal anlatımcılık ve toplamda istatistiksel anlamda fark gösterirken, beden eğitimi ve sınıf öğretmenlerinin sosyal beceri düzeyleri cinsiyet ve cinsiyet x branş değişkenlerine göre değişmediği ortaya çıkmıştır. Beden eğitimi öğretmenlerinin sosyal beceri düzeylerinin meslek deneyimi ile arasında istatistiksel olarak bir farka rastlanmamıştır.

Bu eksikliklerinin temel nedeni öğretmenlerin yetiştikleri aile ortamları ve hizmet öncesi eğitimleri sırasında yeterince sosyal beceri eğitimi almamış olmaları olabilir.

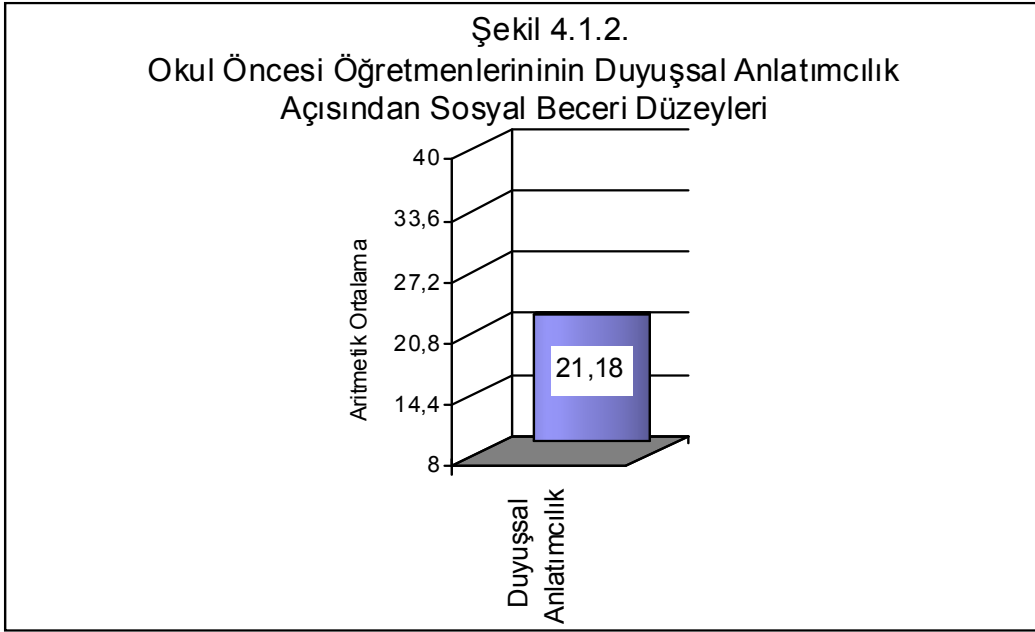
4.1.2. Okul Öncesi Öğretmenlerin “Duyuşsal Anlatımcılık” Açısından Sosyal Beceri Düzeyleri

Araştırmanın birinci alt probleminde ikinci olarak okul öncesi öğretmenlerinin sosyal beceri düzeyleri, “duyuşsal anlatımcılık” becerileri açısından incelenmiştir. Öğretmenlerin duyuşsal anlatımcılık becerilerinin belirlenebilmesi için toplam 8 soru sorulmuştur. Tablo 4.1.2’de öğretmenlerin duyuşsal anlatımcılık açısından sosyal beceri düzeyleri, Şekil 4.1.2’de ise duyuşsal anlatımcılık beceri düzeylerine ilişkin grafik verilmektedir.

Tablo 4.1.2:
Okul Öncesi Öğretmenlerinin “Duyuşsal Anlatımcılık” Açısından Sosyal Beceri Düzeyleri

DUYUŞSAL ANLATIMCILIK	N	\bar{x}	Ss
		207	21,18
Bana hiç uymuyor	(1)	8.00 - 14.40	
Bana az uyuyor	(2)	14.41 - 20.80	
Bana kısmen uyuyor	(3)	20.81 - 27.20	
Bana oldukça uyuyor	(4)	27.21 - 33.60	
Bana tam olarak uyuyor	(5)	33.61 - 40.00	

Tablo 4.1.2’de görüldüğü gibi, okul öncesi öğretmenlerinin duyuşsal anlatımcılık beceri düzeylerine ilişkin puan ortalamaları $\bar{x}=21.18$ ’dir ve “kısmen” düzeyinde yer almaktadır. Bununla birlikte “az” kategorisine yakın olduğu da göz ardı edilmemelidir. Yani, öğretmenlerin duyuşsal anlatımcılık beceri düzeylerinin yeterli olmadığı söylenebilir. Bu durum, okul öncesi öğretmenlerinin; konuşabilme, duygularını ve heyecanlarını çevresindekilere yansıtabilme, başkalarına dokunabilme, ilgi odağı haline gelebilme ve sürekli tebessüm gösterebilme gibi sosyal becerilerinin yeterli olmadığı ya da bu tür sosyal becerilerde kısmen yetersizlik hissettikleri anlamına gelmektedir. Bunun nedeni ailede yetişme şekli ve göreve başlamadan önce yapılan uygulamaların yetersizliği olabilir.

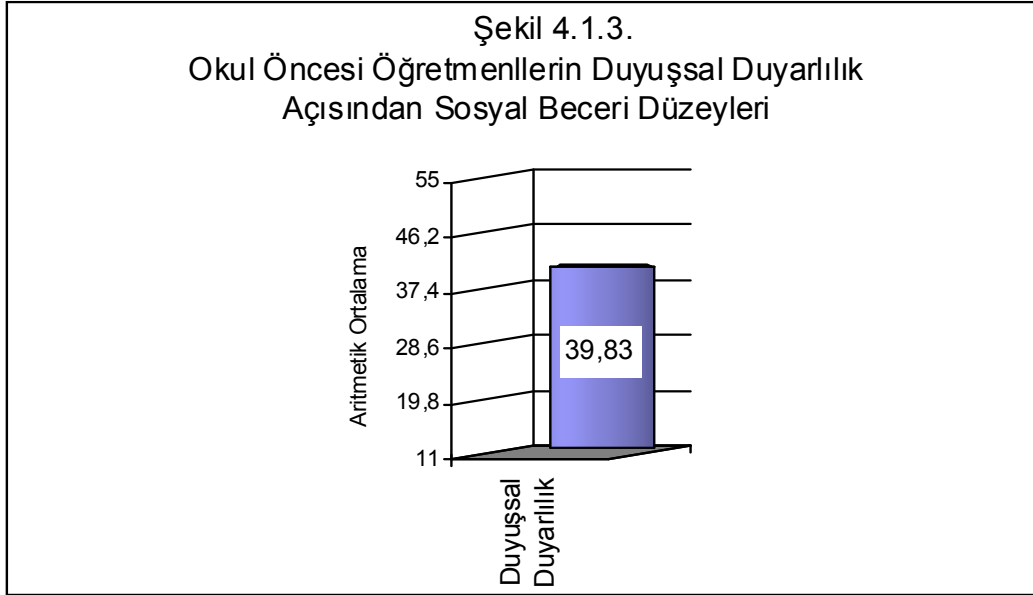
4.1.3. Okul Öncesi Öğretmenlerinin “Duyuşsal Duyarlılık” Açısından Sosyal Beceri Düzeyleri

Araştırmanın birinci alt problemde üçüncü olarak okul öncesi öğretmenlerinin sosyal beceri düzeyleri, “duyuşsal duyarlılık” becerileri açısından incelenmiştir. Öğretmenlerin duyuşsal duyarlılık beceri düzeylerinin belirlenebilmesi için toplam 11 soru sorulmuştur. Tablo 4.1.3'te okul öncesi öğretmenlerin duyuşsal duyarlılık beceri düzeyleri, Şekil 4.1.3'te ise duyuşsal duyarlılık beceri düzeylerine ilişkin grafik verilmektedir.

Tablo 4.1.3:
Okul Öncesi Öğretmenlerinin “Duyuşsal Duyarlılık” Açısından Sosyal Beceri Düzeyleri

DUYUŞSAL DUYARLILIK	N	\bar{x}	Ss
	207	39,83	7,03
Bana hiç uymuyor	(1)	11.00 - 19.80	
Bana az uyuyor	(2)	19.81 - 28.60	
Bana kısmen uyuyor	(3)	28.61 - 37.40	
Bana oldukça uyuyor	(4)	37.41 - 46.20	
Bana tam olarak uyuyor	(5)	46.21 - 55.00	

Tablo 4.1.3'te görüldüğü gibi, öğretmenlerin duyuşsal duyarlılık düzeylerine ilişkin puan ortalamaları $\bar{x}=39.83$ 'tür ve “oldukça” kategorisinde yer almaktadır. Yani, okul öncesi öğretmenlerin duyuşsal duyarlılık düzeylerinin yüksek sayılabileceği söylenebilir. Bu durum, öğretmenlerin; çevresine duyarlılık gösterebilme, diğler insanları kolaylıkla fark edebilme, başkalarının karakterlerini anlayabilme, insanların gerçek düşüncelerini sezebilme, çevresindeki insanları sakinleştirebilme ve arkadaşlarının yardımlarına koşabilme davranışları açısından sosyal becerilere sahip oldukları anlamını taşımaktadır. Bunun nedeni bu yapıya sahip olan bireylerin başkalarının duyuşsal durumlarını empatik olarak ifade edebilmeleri olabilir.

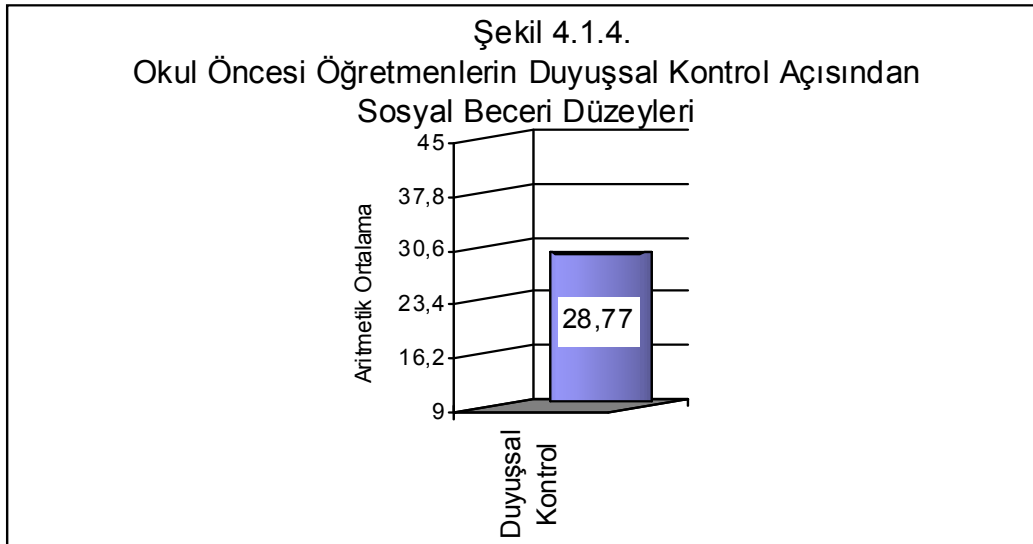
4.1.4. Okul Öncesi Öğretmenlerinin “Duyuşsal Kontrol” Açısından Sosyal Beceri Düzeyleri

Araştırmanın birinci alt probleminde dördüncü olarak, okul öncesi öğretmenlerinin sosyal beceri düzeyleri, “duyuşsal kontrol” açısından incelenmiştir. Okul öncesi öğretmenlerinin duyuşsal kontrol düzeylerinin belirlenebilmesi için toplam 9 soru sorulmuştur. Tablo 4.1.4'te okul öncesi öğretmenlerin duyuşsal kontrol düzeyleri, Şekil 4.1.4'te ise duyuşsal kontrol düzeylerine ilişkin grafik verilmektedir.

Tablo 4.1.4:
Okul Öncesi Öğretmenlerin “Duyuşsal Kontrol” Açısından Sosyal Beceri Düzeyleri

DUYUŞSAL KONTROL	N	\bar{x}	Ss
	207	28,77	6,37
Bana hiç uymuyor	(1)	9.00 - 16.20	
Bana az uyuyor	(2)	16.21 - 23.40	
Bana kısmen uyuyor	(3)	23.41 - 30.60	
Bana oldukça uyuyor	(4)	30.61 - 37.80	
Bana tam olarak uyuyor	(5)	37.81 - 45.00	

Tablo 4.1.4’te görüldüğü gibi, öğretmenlerin duygusal kontrol düzeylerine ilişkin puan ortalamaları $\bar{x}=28.77$ ’dir ve “kısmen” kategorisinde yer almaktadır. Yani, okul öncesi öğretmenlerin orta düzeyde duygusal kontrol becerilerine sahip oldukları söylenebilir. Bu durum, okul öncesi öğretmenlerin hislerini gizleyebilme, bir ortamda eğlenmese bile eğleniyormuş gibi yapabilme, ciddiyetini koruyabilme, bir duygudan diğerine kolayca geçiş yapabilme, gibi duygu kontrol davranışlarını sergilemede çok yeterli olmadıklarını göstermektedir. Bunun nedeni ailede yetişme şekli ve arkadaş çevresi olabilir.

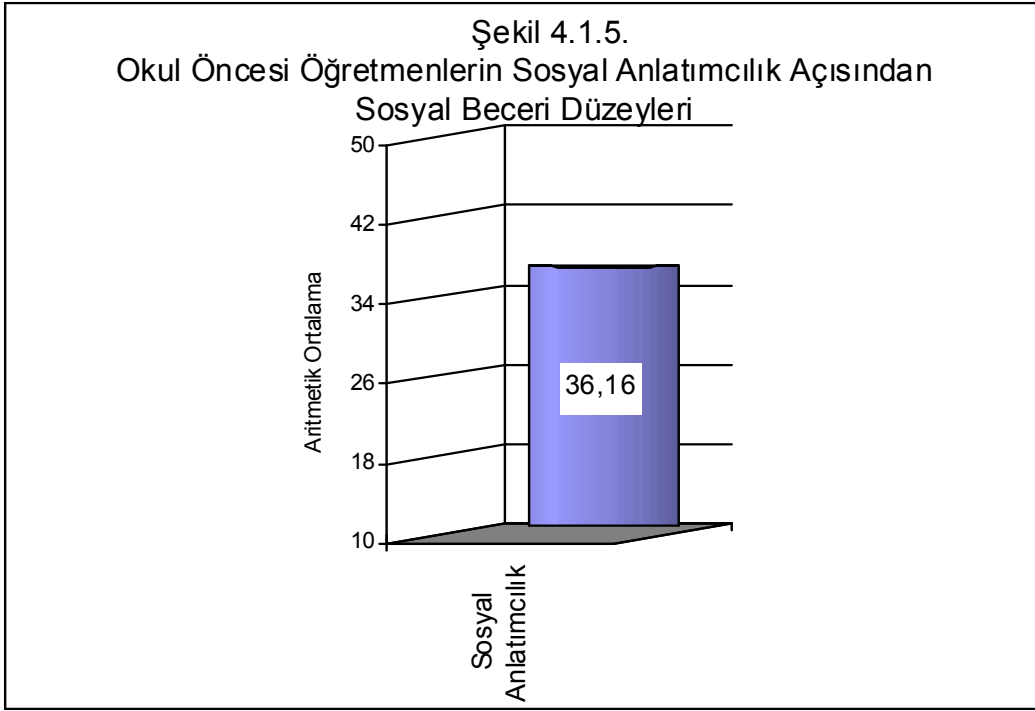
4.1.5. Okul Öncesi Öğretmenlerin “Sosyal Anlatıcılık” Açısından Sosyal Beceri Düzeyleri

Araştırmanın birinci alt probleminde beşinci olarak okul öncesi öğretmenlerinin sosyal beceri düzeyleri, “sosyal anlatıcılık” becerileri açısından incelenmiştir. Öğretmenlerin sosyal anlatıcılık becerilerinin belirlenebilmesi için toplam 10 soru sorulmuştur. Tablo 4.1.5'te öğretmenlerin sosyal anlatıcılık beceri düzeyleri, Şekil 4.1.5'te ise sosyal anlatıcılık beceri düzeylerine ilişkin grafik verilmektedir.

Tablo 4.1.5:
Okul Öncesi Öğretmenlerinin “Sosyal Anlatıcılık” Açısından Sosyal Beceri Düzeyleri

SOSYAL ANLATIMCILIK	N	\bar{x}	Ss
	207	36,16	7,06
Bana hiç uymuyor	(1)	10.00 - 18.00	
Bana az uyuyor	(2)	18.01 - 26.00	
Bana kısmen uyuyor	(3)	26.01 - 34.00	
Bana oldukça uyuyor	(4)	34.01 - 42.00	
Bana tam olarak uyuyor	(5)	42.01 - 50.00	

Tablo 4.1.5'te de görüldüğü gibi, okul öncesi öğretmenlerinin sosyal anlatıcılık beceri düzeylerine ilişkin puan ortalamaları $\bar{x}=36.16$ 'dır ve “oldukça” düzeyinde yer almaktadır. Yani, öğretmenlerin sosyal anlatıcılık beceri düzeylerinin oldukça yeterli olduğu söylenebilir. Bu durum, okul öncesi öğretmenlerinin; arkadaşlarıyla birlikte toplantılara katılabilme, arkadaşlarıyla birlikte toplantılar düzenleyebilme, yabancılarla tanışabilme, tartışmalarda yer alabilme gibi davranışlarda yeterli oldukları anlamına gelmektedir. Yani okul öncesi öğretmenlerinin toplantı ve tartışmalarda önemli ölçüde rol alabilme ve yeni insanlarla kolayca iletişim kurabilme yeteneklerine büyük ölçüde sahip oldukları söylenebilir. Bunun nedeni ailede verilen eğitim ve aldıkları eğitim olabilir. Yapılan araştırmalar bu durumu desteklemektedir.

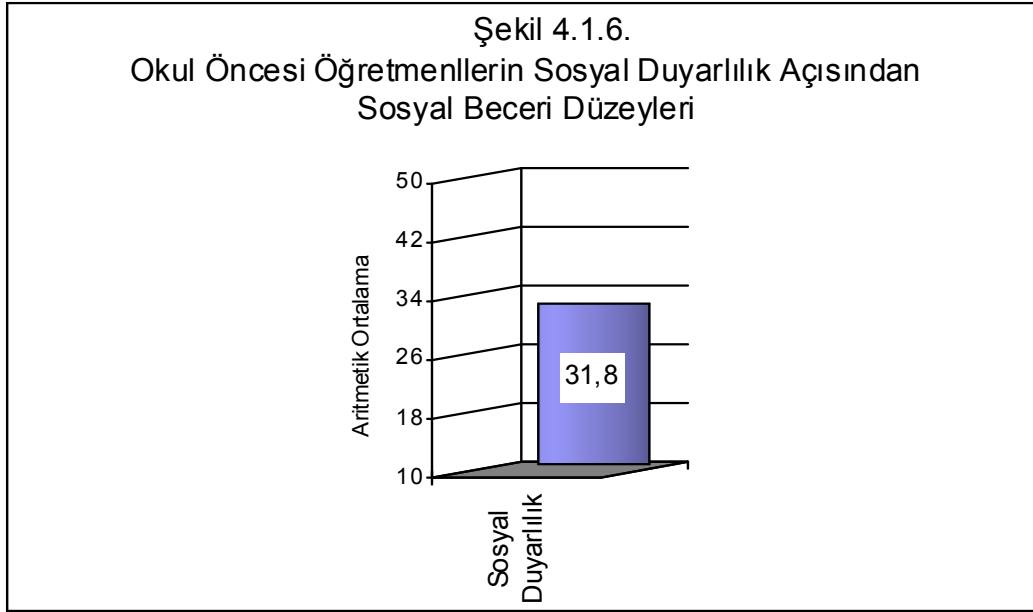
4.1.6. Okul Öncesi Öğretmenlerinin “Sosyal Duyarlılık” Açısından Sosyal Beceri Düzeyleri

Araştırmanın birinci alt probleminde altıncı olarak okul öncesi öğretmenlerinin sosyal beceri düzeyleri, “sosyal duyarlılık” becerileri açısından incelenmiştir. Öğretmenlerin sosyal duyarlılık beceri düzeylerinin belirlenebilmesi için toplam 10 soru sorulmuştur. Tablo 4.1.6’da okul öncesi öğretmenlerin sosyal duyarlılık beceri düzeyleri, Şekil 4.1.6’da ise sosyal duyarlılık beceri düzeylerine ilişkin grafik verilmektedir.

Tablo 4.1.6:
Okul Öncesi Öğretmenlerinin “Sosyal Duyarlılık” Açısından Sosyal Beceri Düzeyleri

SOSYAL DUYARLILIK	N	\bar{x}	Ss
		207	31,80
Bana hiç uymuyor	(1)	10.00 - 18.00	
Bana az uyuyor	(2)	18.01 - 26.00	
Bana kısmen uyuyor	(3)	26.01 - 34.00	
Bana oldukça uyuyor	(4)	34.01 - 42.00	
Bana tam olarak uyuyor	(5)	42.01 - 50.00	

Tablo 4.1.6’da görüldüğü gibi, öğretmenlerin sosyal duyarlılık düzeylerine ilişkin puan ortalamaları $\bar{x}=31.80$ ’dir ve “kısmen” kategorisinde yer almaktadır. Yani, okul öncesi öğretmenlerin sosyal duyarlılık düzeylerinin yüksek sayılamayacağı söylenebilir. Bu durum, öğretmenlerin; eleştiriye yeterince açık olmadıkları, çevresindeki insanların psikolojik durumlarına yeterince farkındalık gösteremedikleri, bazı olayları yanlış anlayıp kişiselleştirmeye eğiliminde buldukları, yaptıkları bazı davranışlarından emin olamayıp endişe duydukları, bazı olayları ifade etme güçlüğü yaşadıkları ve başkalarını kendilerini olumsuz etkileyecek kadar aşırı önemsedikleri anlamına gelmektedir. Okul öncesi öğretmenlerin sosyal duyarlılık açısından kendilerini yeterli hissetmedikleri düşünülmektedir. Bunun nedeni, yetişme şekli ve çalıştığı kurumlar olabilir.

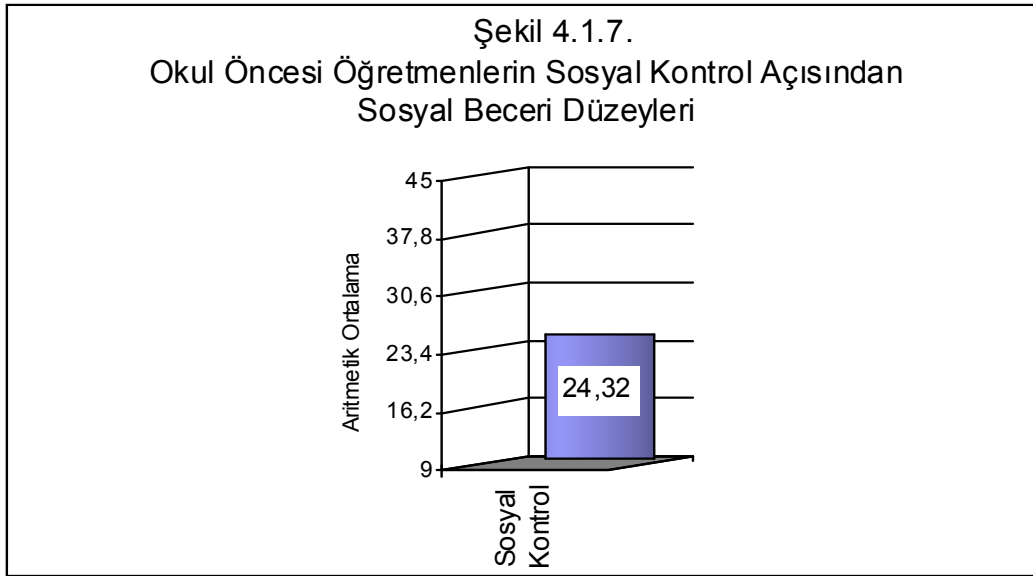
4.1.7. Okul Öncesi Öğretmenlerinin “Sosyal Kontrol” Açısından Sosyal Beceri Düzeyleri

Araştırmanın birinci alt probleminde son olarak, okul öncesi öğretmenlerinin sosyal beceri düzeyleri, “sosyal kontrol” açısından incelenmiştir. Okul öncesi öğretmenlerinin sosyal kontrol düzeylerinin belirlenebilmesi için toplam 9 soru sorulmuştur. Tablo 4.1.7’de okul öncesi öğretmenlerin sosyal kontrol düzeyleri, Şekil 4.1.7’de ise sosyal kontrol düzeylerine ilişkin grafik verilmektedir.

Tablo 4.1.7:
Okul Öncesi Öğretmenlerin “Sosyal Kontrol” Açısından Sosyal Beceri Düzeyleri

SOSYAL KONTROL	N	\bar{x}	Ss
	207	24,32	8,53
Bana hiç uymuyor	(1)	9.00 - 16.20	
Bana az uyuyor	(2)	16.21 - 23.40	
Bana kısmen uyuyor	(3)	23.41 - 30.60	
Bana oldukça uyuyor	(4)	30.61 - 37.80	
Bana tam olarak uyuyor	(5)	37.81 - 45.00	

Tablo 4.1.7’de görüldüğü gibi, okul öncesi öğretmenlerin sosyal kontrol düzeylerine ilişkin puan ortalamaları $\bar{x}=24.32$ ’dir ve “kısmen” kategorisinde yer almaktadır. Bununla birlikte beceri düzeylerinin “az” kategorisine yakın olduğu da göz ardı edilmemelidir. Yani, okul öncesi öğretmenlerin sosyal kontrol beceri düzeylerinin yeterli olmadığı söylenebilir. Bu durum öğretmenlerin; kişisel bir şey anlatırken karşısındakinin gözüne bakmakta bazen zorluk çektikleri, aşırı kalabalık ortamlarda konuşma yapmada zorlandıkları, önceden hazırlanmış bir konuşmayı, metne sadık kalarak sunmada yetersizlik hissettikleri, grup önünde konuşurken doğru kelimeleri seçmede başarısızlık gösterdikleri, sosyo-ekonomik düzeyi kendinden farklı olan insanlarla iletişimde bazen güçlük çektikleri, önemli kişilerin bulunduğu toplantılarda rahatsızlık hissettikleri ve farklı sosyal ortamlarda bulunmaktan zevk almadıkları anlamına gelmektedir. Bunun nedeni bir çok okul öncesi öğretmenin çocuklarla iletişim halinde olmaları olabilir.

4.2. CİNSİYETLERİNE GÖRE, OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİN SOSYAL BECERİ DÜZEYLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI

Araştırmanın ikinci alt probleminde cinsiyetleri farklı olan okul öncesi öğretmenlerinin sosyal beceri düzeyleri karşılaştırılmıştır. Okul öncesi öğretmenleri cinsiyetlerine göre;

(1) kız ve (2) erkek olmak üzere iki gruba ayrılmış, sosyal beceri düzeyleri ise; (1) Genel, (2) Duyuşsal Anlatımcılık, (3) Duyuşsal Duyarlılık, (4) Duyuşsal Kontrol, (5) Sosyal Anlatımcılık, (6) Sosyal Duyarlılık ve (7) Sosyal Kontrol açısından incelenmiş ve karşılaştırılmıştır. Bir bütünlük oluşturması ve okuyucuya kolaylık sağlaması için sosyal becerinin alt boyutları, tek bir tablo içerisinde verilmiş ve tüm alt boyutlar birlikte karşılaştırılarak yorumlanmıştır. Tablo 4.2'de cinsiyetleri farklı okul öncesi öğretmenlerin genel ve alt boyutlar açısından sosyal beceri düzeylerinin karşılaştırılmasına yönelik bağımsız t-testi sonuçları, Şekil 4.2'de ise genel sosyal beceri düzeylerinin karşılaştırılmasına yönelik grafik verilmektedir.

Tablo 4.2:
Cinsiyetlerine Göre, Okul Öncesi Öğretmenlerin Genel ve Alt Boyutlar Açısından Sosyal Beceri Düzeylerinin Karşılaştırılmasına Yönelik Bağımsız t-Testi Sonuçları

Sosyal Beceri	Cinsiyet	N	\bar{x}	ss	t	P	Anlam
Duyuşsal Anlatımcılık	Bayan	181	20,64	5,14	3,975	0,001	*
	Erkek	26	25,00	5,84			
Duyuşsal Duyarlılık	Bayan	181	39,61	6,87	1,176	0,241	
	Erkek	26	41,35	8,05			
Duyuşsal Kontrol	Bayan	181	28,18	6,14	3,629	0,001	*
	Erkek	26	32,88	6,50			
Sosyal Anlatımcılık	Bayan	181	35,90	7,03	1,422	0,157	
	Erkek	26	38,00	7,14			
Sosyal Duyarlılık	Bayan	181	31,18	6,70	3,468	0,001	*
	Erkek	26	36,08	6,95			
Sosyal Kontrol	Bayan	181	23,28	8,10	4,889	0,001	*
	Erkek	26	31,58	8,06			
Genel	Bayan	181	178,79	27,80	3,481	0,002	*
	Erkek	26	204,88	36,74			

(*) işareti farkın $\alpha=0.05$ anlamlı olduğunu göstermektedir

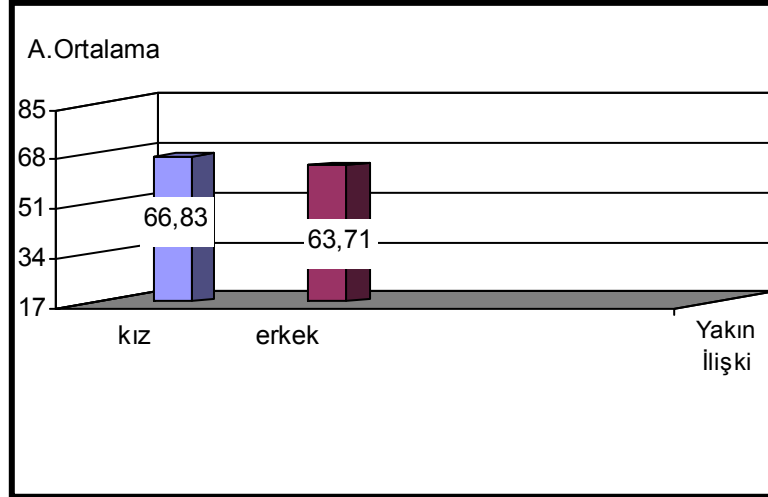
Tablo 4.2'nin incelenmesinden de anlaşılacağı gibi bayan ve erkek okul öncesi öğretmenlerinin sosyal beceri düzeyleri arasında farklılıklar gözlenmektedir. Bayan öğretmenlerin genel sosyal beceri puan ortalamaları ($\bar{x}=178.79$), erkek öğretmenlerin ($\bar{x}=204.88$) sosyal beceri puan ortalamalarından daha düşüktür. Cinsiyetleri farklı olan okul öncesi öğretmenleri arasındaki bu farklılığın anlamlı olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucuna göre, okul öncesi öğretmenlerin hem *genel sosyal beceri puanları* ($t=3.481$, $p<0.05$), hem de *duyuşsal anlatımcılık* ($t=3.975$, $p<0.05$), *duyuşsal kontrol* ($t=3.629$, $p<0.05$), *sosyal duyarlılık* ($t=3.468$, $p<0.05$) ve *sosyal kontrol* ($t=4.899$, $p<0.05$) puanları arasında $\alpha=0.05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmuştur. Hem genel hem de fark bulunan tüm alt boyutlarda erkek öğretmenler bayanlara oranla daha fazla sosyal beceriye sahip görünmektedir. Buna göre cinsiyet değişkeninin öğretmenlerin sosyal beceri

düzelelerini etkilediği söylenebilir. Genel olarak erkek öğretmenlerin bayanlara göre toplum önünde konuşabilme, duygularını ve heyecanlarını çevresindekilere yansıtabilme, bazı durumlarda hislerini gizleyebilme, bir ortamda eğlenmese bile eğleniyormuş gibi yapabilme, bir duygudan diğerine kolayca geçiş yapabilme, eleştiriye açık olabilme, çevresindeki insanların psikolojik durumlarının farkına varabilme, bulunduğu ortamlarda daha emin davranabilme, olayları başkalarına kolayca ifade edebilme, karşısındakinin gözüne bakarak konuşabilme, aşırı kalabalık ortamlarda ve grup önünde konuşurken doğru kelimeleri seçebilme, sosyo-ekonomik düzeyleri farklı olan insanlarla iletişimde bulunabilme ve farklı sosyal ortamlarda bulunmaktan zevk alabilme becerilerinin daha gelişmiş olduğu söylenebilir. Tekin ve arkadaşlarının (2006) yaptıkları araştırmada, beden öğretmenlerinin sosyal beceri davranışları araştırılmış olup, erkek öğretmenlerin kadın öğretmenlere göre sosyal beceri puanlarının daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Kuru ve Çetin(2007) nin Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencilerinin sahip oldukları sosyal beceri düzeylerini belirlemek, öğrencilerin kişisel özelliklerine göre sosyal beceri düzeylerinin farklılaşıp farklılaşmadığı ortaya koymak amacıyla yaptığı araştırmada öğrencilerinin cinsiyetleri ile Sosyal beceri düzeyleri arasında anlamlı bir farklılaşma olduğu saptanmıştır.

Bu sonuç araştırmamızı destekler niteliktedir. Erkek öğretmenlerinin sosyal yönden daha başarılı olmasının nedeni gerçekte sayıca az olan erkek öğretmenlerin hizmet öncesi eğitimde mesleğe yönelirken yani okul öncesi öğretmenliğini tercih ederken daha bilinçli olarak tercihte bulunmaları ve mesleğin sosyal yönünün farkında oldukları için daha fazla sosyal beceriye sahip adayların mesleği tercih etmeleri olabilir.

Şekil 3.2.1.
Cinsiyetlerine Göre, Öğrencilerin Yakın İlişki
Düzeylerinin Karşılaştırılması

4.3. MEDENİ DURUMLARINA GÖRE, OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİN SOSYAL BECERİ DÜZEYLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI

Araştırmanın üçüncü alt probleminde medeni durumları farklı olan okul öncesi öğretmenlerinin sosyal beceri düzeyleri karşılaştırılmıştır. Okul öncesi öğretmenleri medeni durumlarına göre; (1) evli ve (2) bekâr olmak üzere iki gruba ayrılmış, sosyal beceri düzeyleri ise; (1) Genel, (2) Duyuşsal Anlatımcılık, (3) Duyuşsal Duyarlılık, (4) Duyuşsal Kontrol, (5) Sosyal Anlatımcılık, (6) Sosyal Duyarlılık ve (7) Sosyal Kontrol açısından incelenmiş ve karşılaştırılmıştır. Bir bütünlük oluşturması ve okuyucuya kolaylık sağlaması için sosyal becerinin alt boyutları, tek bir tablo içerisinde verilmiş ve tüm alt boyutlar birlikte karşılaştırılarak yorumlanmıştır. Tablo 4.3'te medeni durumları farklı okul öncesi öğretmenlerin genel ve alt boyutlar açısından sosyal beceri düzeylerinin karşılaştırılmasına yönelik bağımsız t-testi sonuçları, Şekil 4.3'te ise genel sosyal beceri düzeylerinin karşılaştırılmasına yönelik grafik verilmektedir.

Tablo 4.3:
Medeni Durumlarına Göre, Okul Öncesi Öğretmenlerin Genel ve Alt Boyutlar Açısından Sosyal Beceri Düzeylerinin Karşılaştırılmasına Yönelik Bağımsız t-Testi Sonuçları

Sosyal Beceri	Medeni Durum	N	\bar{x}	ss	t	p	Anlam
Duyuşsal Anlatımcılık	Evli	124	21,53	5,43	1,132	0,259	-
	Bekar	83	20,66	5,40			
Duyuşsal Duyarlılık	Evli	124	39,75	7,28	0,202	0,840	-
	Bekar	83	39,95	6,69			
Duyuşsal Kontrol	Evli	124	29,12	6,36	0,975	0,331	-
	Bekar	83	28,24	6,38			
Sosyal Anlatımcılık	Evli	124	35,88	7,26	0,710	0,479	-
	Bekar	83	36,59	6,78			
Sosyal Duyarlılık	Evli	124	32,00	7,29	0,516	0,6 71	-
	Bekar	83	31,49	6,33			
Sosyal Kontrol	Evli	124	25,09	8,55	1,583	0115	-
	Bekar	83	23,18	8,41			
Genel	Evli	124	183,37	31,96	0,757	0,450	-
	Bekar	83	180,12	27,52			

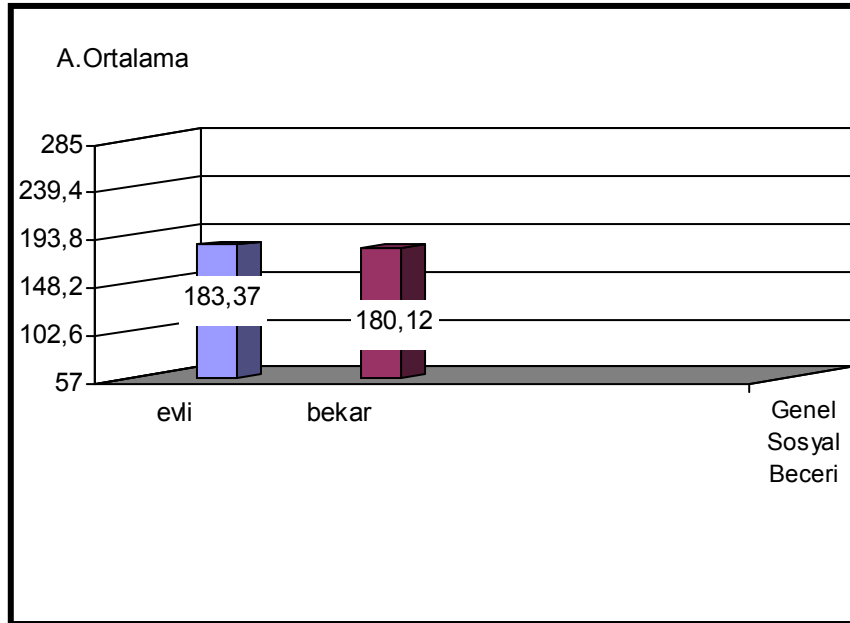
(-) işareti farkın $\alpha=0.05$ anlamlı olmadığını göstermektedir

Tablo 4.3'ün incelenmesinden de anlaşılacağı gibi evli ve bekar okul öncesi öğretmenlerinin sosyal beceri düzeyleri arasında farklılıklar gözlenmektedir. Evli öğretmenlerin genel sosyal beceri puan ortalamaları ($\bar{x}=183.37$), bekar öğretmenlerin ($\bar{x}=180.12$) sosyal beceri puan ortalamalarından daha yüksek görünmektedir. Medeni durumları farklı olan okul öncesi öğretmenleri arasında gözlenen bu farklılıkların anlamlı olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucuna göre, okul öncesi öğretmenlerin hem *genel sosyal beceri puanları* ($t=0.757$, $p>0.05$), hem de tüm alt boyutlar açısından [*duyuşsal anlatımcılık* ($t=1.132$, $p>0.05$), *duyuşsal duyarlılık* ($t=0.202$, $p>0.05$), *duyuşsal kontrol* ($t=0.975$, $p>0.05$), *sosyal anlatımcılık* ($t=0.710$, $p>0.05$), *sosyal duyarlılık* ($t=0.516$, $p>0.05$) ve *sosyal kontrol* ($t=0.757$, $p>0.05$)] puanları arasında $\alpha=0.05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmamıştır. Buna göre medeni durum değişkeninin öğretmenlerin sosyal beceri düzeylerini etkilemediği söylenebilir. Genel olarak evli öğretmenler bekarlara göre biraz daha fazla sosyal beceriye sahip görünmekle birlikte, bu durum manidar değildir. Yani hem evli hem de bekâr öğretmenlerin hem duyuşsal hem de sosyal açıdan çevresiyle ilgili farkındalık, kontrol ve iletişim becerileri benzerlik

göstermekte, kısmen yetersizlik içermektedir. Bunun nedeni meslek gereği öğretmenlerin buldukları ortamların ve yaptıkları etkinliklerin benzerlik taşıması olabilir.

Bozkurt Bulut'un (2004) yaptığı çalışma öğretmenlerin medeni durumları öğretmenlerin iletişim becerisi algılarını farklılaştırmadığını ortaya koymakta ve bu sonucuyla çalışma sonucumuzu desteklemektedir.

Şekil 4.3.
Medeni Durumlarına Göre, Okul Öncesi Öğretmenlerin Genel Sosyal Beceri Düzeylerinin Karşılaştırılması

4.4. ÇOCUĞU BULUNUP BULUNMAMA DURUMLARINA GÖRE, OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİN SOSYAL BECERİ DÜZEYLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI

Araştırmanın dördüncü alt probleminde çocuğu bulunup bulunmama durumuna göre okul öncesi öğretmenlerinin sosyal beceri düzeyleri karşılaştırılmıştır. Okul öncesi öğretmenleri çocuğu bulunma durumu açısından; (1) bulunan ve (2) bulunmayan olmak üzere iki gruba ayrılmış, sosyal beceri düzeyleri ise; (1) Genel, (2) Duyuşsal Anlatımcılık, (3) Duyuşsal Duyarlılık, (4) Duyuşsal

Kontrol, (5) Sosyal Anlatımcılık, (6) Sosyal Duyarlılık ve (7) Sosyal Kontrol açısından incelenmiş ve karşılaştırılmıştır.

Bir bütünlük oluşturması ve okuyucuya kolaylık sağlaması için sosyal becerinin alt boyutları, tek bir tablo içerisinde verilmiş ve tüm alt boyutlar birlikte karşılaştırılarak yorumlanmıştır. Tablo 4.4'te çocuğa sahip olma durumu farklı okul öncesi öğretmenlerinin genel ve alt boyutlar açısından sosyal beceri düzeylerinin karşılaştırılmasına yönelik bağımsız t-testi sonuçları, Şekil 4.4'te ise genel sosyal beceri düzeylerinin karşılaştırılmasına yönelik grafik verilmektedir.

Tablo 4.4.
Çocuğu Bulunma Durumuna Göre, Okul Öncesi Öğretmenlerin Genel ve Alt Boyutlar Açısından Sosyal Beceri Düzeylerinin Karşılaştırılmasına Yönelik Bağımsız t-Testi Sonuçları

Sosyal Beceri	Çocuk	N	\bar{x}	Ss	t	p	Anlam
Duyuşsal Anlatımcılık	Var	102	21,93	5,52	1,975	0,049	*
	Yok	105	20,46	5,25			
Duyuşsal Duyarlılık	Var	102	39,60	6,98	0,469	0,640	-
	Yok	105	40,06	7,11			
Duyuşsal Kontrol	Var	102	29,33	6,21	1,261	0,209	-
	Yok	105	28,22	6,50			
Sosyal Anlatımcılık	Var	102	35,03	7,35	2,303	0,022	*
	Yok	105	37,27	6,61			
Sosyal Duyarlılık	Var	102	32,17	7,32	0,758	0,449	-
	Yok	105	31,44	6,50			
Sosyal Kontrol	Var	102	25,81	8,03	2,509	0,013	*
	Yok	105	22,88	8,78			
Genel	Var	102	183,87	32,66	0,846	0,399	-
	Yok	105	180,31	27,72			

(*) işareti farkın $\alpha=0.05$ anlamlı olduğunu göstermektedir

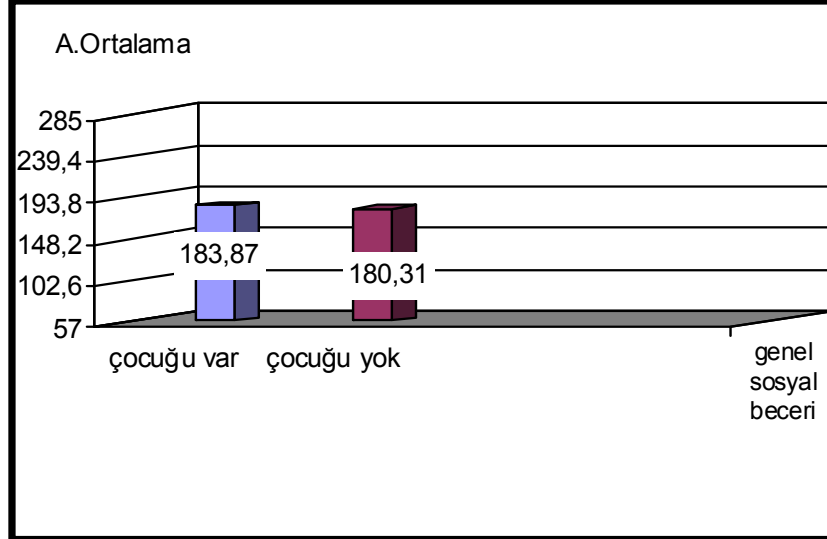
Tablo 4.4'ün incelenmesinden de anlaşılacağı gibi çocuğu olan ve olmayan okul öncesi öğretmenlerinin sosyal beceri düzeyleri arasında farklılıklar gözlenmektedir. Genelde çocuğu olan öğretmenlerin sosyal beceri puan ortalamaları biraz daha yüksek görünmektedir. Bununla birlikte sosyal beceri düzeyleri arasındaki bu farklılıkların anlamlı olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucuna göre yalnızca *duyuşsal anlatımcılık* ($t=1.975$, $p<0.05$), *sosyal anlatımcılık* ($t=2.303$, $p<0.05$) ve *sosyal kontrol* ($t=2.509$, $p<0.05$) puanları arasında $\alpha=0.05$

düzeyinde anlamlı fark bulunmuştur. Genel ve diğer boyutlar açısından ise anlamlı farklılık bulunmamıştır. Çocuğu bulunan öğretmenlerin duyuşsal anlatımcılık ve sosyal kontrol becerileri daha yüksektir. Öte yandan çocuğu bulunmayan öğretmenlerin ise sosyal anlatımcılık becerileri daha yüksektir. Buna göre çocuğu bulunma değişkeninin okul öncesi öğretmenlerin genel sosyal beceri düzeylerini etkilememekle birlikte diğer alt boyutlar açısından yorumlandığında kısmen etkilediği söylenebilir. Bunun nedeni çocuğu bulunan öğretmenlerin çocuklarını yetiştirirken çocukları yeterince tanımaları ve tecrübe kazanmaları böylelikle sosyal anlatımcılık ve sosyal becerilerinin biraz daha fazla gelişmesi olabilir.

Bu sonuçla ilgili olarak yapılan çalışmalardan; Seven ve Yoldaş (2007) öğretmen adaylarının sosyal beceri düzeylerine etki eden faktörlerin belirlenmesi amaçlı yaptıkları çalışmada, doğum sırasına göre sınıf öğretmeni adaylarının sosyal beceri düzeylerinde anlamlı bir farklılık bulunmadığını, aritmetik ortalamalarda ailede ilk çocuk olan öğrencilerin ortanca ve son çocuk olanlara göre daha düşük ortalama puanlara sahip olduklarını belirtmişlerdir.

Margetts (2002), tarafından yapılan bir araştırmada da ilk çocukların ailedeki sonradan doğan çocuklara göre daha az işbirliği gösterdikleri bulgusuna varılmıştır

Şekil 4.4.
Çocuğu Bulunma Durumlarına Göre, Okul
Öncesi Öğretmenlerin Genel Sosyal Beceri
Düzeylerinin Karşılaştırılması

4.5. ANNELERİNİN EĞİTİM DÜZEYLERİNE GÖRE, OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİN SOSYAL BECERİ DÜZEYLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI

Araştırmanın beşinci alt probleminde annelerinin eğitim durumlarına göre okul öncesi öğretmenlerinin sosyal beceri düzeyleri karşılaştırılmıştır. Okul öncesi öğretmenleri annelerinin eğitim durumları açısından; (1) ilköğretim ve altı, (2) ortaöğretim ve üstü olmak üzere iki gruba ayrılmış, sosyal beceri düzeyleri ise; (1) Genel, (2) Duyuşsal Anlatımcılık, (3) Duyuşsal Duyarlılık, (4) Duyuşsal Kontrol, (5) Sosyal Anlatımcılık, (6) Sosyal Duyarlılık ve (7) Sosyal Kontrol açısından incelenmiş ve karşılaştırılmıştır.

Bir bütünlük oluşturması ve okuyucuya kolaylık sağlaması için sosyal becerinin alt boyutları, tek bir tablo içerisinde verilmiş ve tüm alt boyutlar birlikte karşılaştırılarak yorumlanmıştır. Tablo 4.5'te annelerinin eğitim durumları farklı okul öncesi öğretmenlerinin genel ve alt boyutlar açısından sosyal beceri düzeylerinin karşılaştırılmasına yönelik bağımsız t-testi sonuçları, Şekil 4.5'te ise genel sosyal beceri düzeylerinin karşılaştırılmasına yönelik grafik verilmektedir.

Tablo 4.5.
Annelerinin Eğitim Düzeylerine Göre, Okul Öncesi Öğretmenlerin Genel ve Alt Boyutlar Açısından Sosyal Beceri Düzeylerinin Karşılaştırılmasına Yönelik Bağımsız t-Testi Sonuçları

Sosyal Beceri	Anne Eğitim Düzeyi	N	\bar{x}	ss	t	p	Anlam
Duyuşsal Anlatımcılık	İlköğ. ve Altı	154	21,10	5,44	0,389	0,698	-
	Ortöğ. ve Üstü	53	21,43	5,40			
Duyuşsal Duyarlılık	İlköğ. ve Altı	154	39,81	6,94	0,067	0,947	-
	Ortöğ. ve Üstü	53	39,89	7,36			
Duyuşsal Kontrol	İlköğ. ve Altı	154	29,01	6,46	0,918	0,360	-
	Ortöğ. ve Üstü	53	28,08	6,10			
Sosyal Anlatımcılık	İlköğ. ve Altı	154	35,58	6,87	2,030	0,044	*
	Ortöğ. ve Üstü	53	37,85	7,40			
Sosyal Duyarlılık	İlköğ. ve Altı	154	31,88	7,03	0,282	0,778	-
	Ortöğ. ve Üstü	53	31,57	6,60			
Sosyal Kontrol	İlköğ. ve Altı	154	24,57	8,54	0,712	0,478	-
		Ortöğ. ve Üstü	53	23,60			
Genel	İlköğ. ve Altı	154	181,95	30,60	0,097	0,923	-
		Ortöğ. ve Üstü	53	182,42			

(*) işareti farkın $\alpha=0.05$ anlamlı olduğunu göstermektedir

Tablo 4.5'in incelenmesinden de anlaşılacağı gibi annelerinin eğitim düzeyleri farklı olan okul öncesi öğretmenlerinin sosyal beceri düzeyleri arasında çok az da olsa farklılıklar gözlenmektedir. Genelde anneleri ortaöğretim ve daha üst düzey eğitime sahip olan öğretmenlerin sosyal beceri puan ortalamaları biraz daha yüksek görünmektedir. Bununla birlikte sosyal beceri düzeyleri arasındaki bu farklılıkların anlamlı olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucuna göre yalnızca *sosyal anlatımcılık* ($t=2.030$, $p<0.05$) puanları arasında $\alpha=0.05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmuştur. Genel ve diğer boyutlar açısından ise anlamlı farklılık bulunmamıştır. Anneleri daha eğitilmiş olan öğretmenlerin sosyal anlatımcılık becerileri daha yüksektir. Annelerinin çocuğun eğitiminde önemli bir rolü olduğu bilinmektedir. Bu yüzden özellikle küçük yaşlarda verilen anne eğitiminin okul öncesi öğretmenlerin sosyal anlatımcılık becerilerinin biraz daha fazla gelişmesine katkı sağladığı düşünülmektedir. Yani anneleri ortaöğretim ve daha

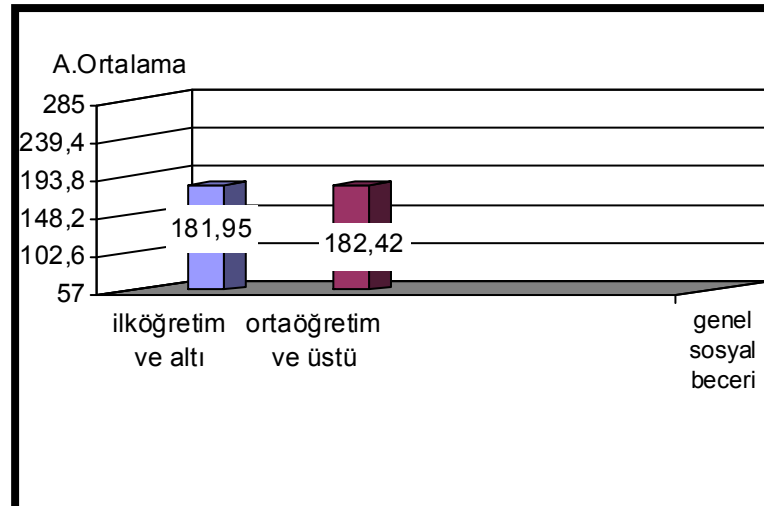
üst düzey eğitime sahip okul öncesi öğretmenlerinin; arkadaşlarıyla birlikte toplantılara katılabilmek, arkadaşlarıyla birlikte toplantılar düzenleyebilmek, yabancılarla tanışabilmek, tartışmalarda yer alabilmek gibi davranışlarda anneleri ilköğretim ve daha az eğitime sahip olan okul öncesi öğretmenlerinden biraz daha yeterli oldukları anlaşılmaktadır. Bununla birlikte, genel sosyal beceri ve sosyal becerinin diğer alt boyutları dikkate alındığında ise anne eğitim düzeyinin çok fazla etkili bir değişken olmadığı da göz ardı edilmemelidir. Bu yüzden sonuç olarak, anne eğitim düzeyi değişkeninin okul öncesi öğretmenlerin sosyal beceri düzeyleri üzerinde çok az bir etkisinin bulunduğu söylenebilir.

Bu sonuçla ilişkili olarak yapılan örnek çalışmalar paralel ve zıt görüşler içermektedir.

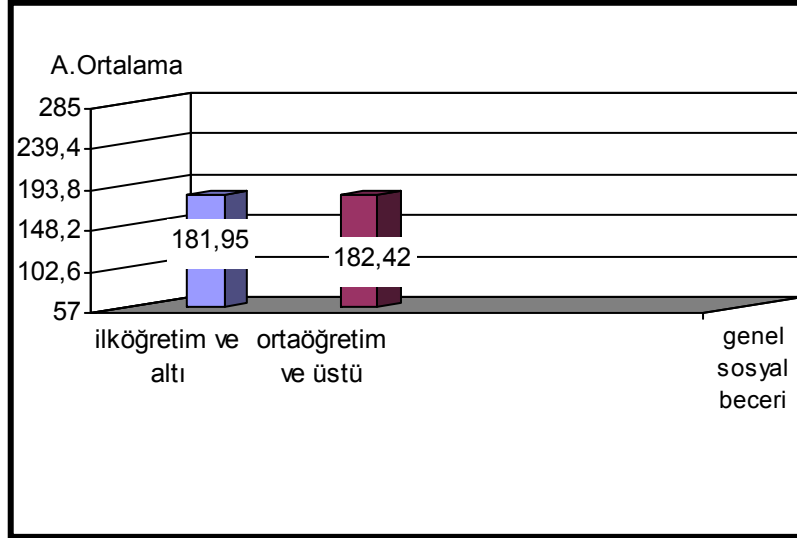
Fletcher ve arkadaşları (1995) sosyal beceri düzeylerinin anne ve babanın öğrenim durumuna göre anlamlı bir şekilde değiştiği bulgusuna varılmıştır. Pettit ve arkadaşları (1991) tarafından elde edilen verilerde ise sosyal becerilerle anne eğitim düzeyi arasında ilişki olmadığı bulgusu ortaya çıkmıştır.

Buna karşılık, Cousins ve arkadaşları (1993); Fox ve arkadaşları (1995) tarafından bulunan “sosyal becerilerle anne eğitim düzeyi arasında yüksek düzeyde anlamlı farklılık olduğu” bulgusuna ulaşılmıştır.

Şekil 4.5.
Annelerinin Eğitim Düzeylerine Göre, Okul
Öncesi Öğretmenlerin Genel Sosyal Beceri
Düzeylerinin Karşılaştırılması

Şekil 4.5.
Annelerinin Eğitim Düzeylerine Göre, Okul
Öncesi Öğretmenlerin Genel Sosyal Beceri
Düzeylerinin Karşılaştırılması

4.6. BABALARININ EĞİTİM DÜZEYLERİNE GÖRE, OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİN SOSYAL BECERİ DÜZEYLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI

Araştırmanın altıncı alt probleminde babalarının eğitim durumlarına göre okul öncesi öğretmenlerinin sosyal beceri düzeyleri karşılaştırılmıştır. Okul öncesi öğretmenleri babalarının eğitim durumları açısından; (1) ilköğretim ve altı, (2) ortaöğretim ve üstü olmak üzere iki gruba ayrılmış, sosyal beceri düzeyleri ise; (1) Genel, (2) Duyuşsal Anlatımcılık, (3) Duyuşsal Duyarlılık, (4) Duyuşsal Kontrol, (5) Sosyal Anlatımcılık, (6) Sosyal Duyarlılık ve (7) Sosyal Kontrol açısından incelenmiş ve karşılaştırılmıştır.

Bir bütünlük oluşturması ve okuyucuya kolaylık sağlaması için sosyal becerinin alt boyutları, tek bir tablo içerisinde verilmiş ve tüm alt boyutlar birlikte karşılaştırılarak yorumlanmıştır. Tablo 4.6'da babalarının eğitim durumları farklı okul öncesi öğretmenlerinin genel ve alt boyutlar açısından sosyal beceri düzeylerinin karşılaştırılmasına yönelik bağımsız t-testi sonuçları, Şekil 4.6'da ise genel sosyal beceri düzeylerinin karşılaştırılmasına yönelik grafik verilmektedir.

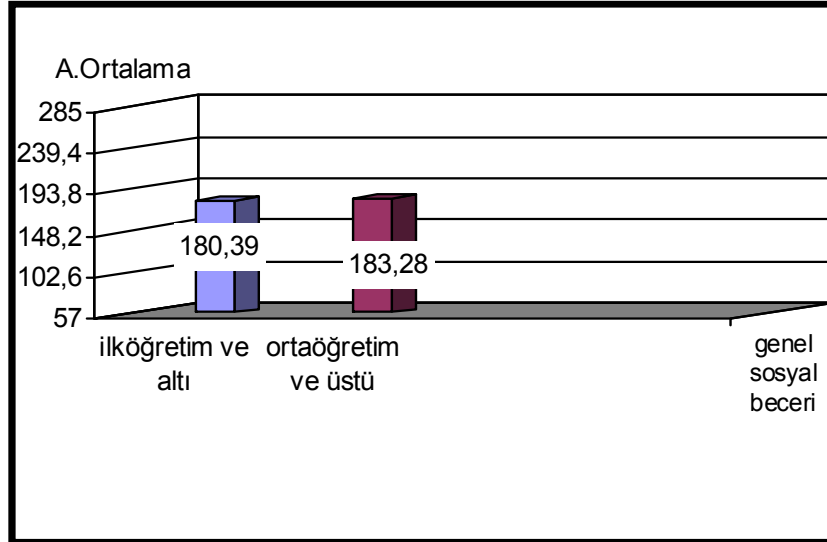
Tablo 4.6.
Babalarının Eğitim Düzeylerine Göre, Okul Öncesi Öğretmenlerin Genel ve Alt Boyutlar Açısından Sosyal Beceri Düzeylerinin Karşılaştırılmasına Yönelik Bağımsız t-Testi Sonuçları

Sosyal Beceri	Baba Eğitim Düzeyi	N	\bar{x}	ss	t	P	Anlam
Duyuşsal Anlatımcılık	İlköğ. ve Altı	87	20,77	5,52	0,934	0,351	-
	Ortöğ. ve Üstü	120	21,48	5,35			
Duyuşsal Duyarlılık	İlköğ. ve Altı	87	39,83	6,78	0,006	0,995	-
	Ortöğ. ve Üstü	120	39,83	7,23			
Duyuşsal Kontrol	İlköğ. ve Altı	87	28,98	6,34	0,401	0,689	-
	Ortöğ. ve Üstü	120	28,62	6,40			
Sosyal Anlatımcılık	İlköğ. ve Altı	87	35,34	6,65	1,426	0,155	-
	Ortöğ. ve Üstü	120	36,76	7,31			
Sosyal Duyarlılık	İlköğ. ve Altı	87	31,69	6,89	0,190	0,849	-
	Ortöğ. ve Üstü	120	31,88	6,95			
Sosyal Kontrol	İlköğ. ve Altı	87	23,78	8,52	0,778	0,438	-
	Ortöğ. ve Üstü	120	24,72	8,55			
Genel	İlköğ. ve Altı	87	180,39	29,01	0,679	0,498	-
	Ortöğ. ve Üstü	120	183,28	31,16			

(-) işareti farkın $\alpha=0.05$ anlamlı olmadığını göstermektedir

Tablo 4.6’da da görüldüğü gibi babalarının eğitim düzeyleri farklı olan okul öncesi öğretmenlerinin sosyal beceri düzeyleri arasında babaları ortaöğretim ve üzeri eğitime sahip öğretmenler lehine çok az farklılıklar gözlenmektedir. Bununla birlikte sosyal beceri düzeyleri arasındaki bu farklılıkların anlamlı olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucuna göre hem genel *sosyal beceri* ($t=0.679$, $p>0.05$) hem de tüm alt boyutlar açısından [*duyuşsal anlatımcılık* ($t=0.934$, $p>0.05$), *duyuşsal duyarlılık* ($t=0.006$, $p>0.05$), *duyuşsal kontrol* ($t=0.401$, $p>0.05$), *sosyal anlatımcılık* ($t=1.426$, $p>0.05$), *sosyal duyarlılık* ($t=0.190$, $p>0.05$) ve *sosyal kontrol* ($t=0.778$, $p>0.05$)] puanları arasında $\alpha=0.05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmamıştır. Buna göre baba eğitim düzeyi değişkeninin öğretmenlerin sosyal beceri düzeylerini etkilemediği söylenebilir. Baba eğitim düzeyi arttıkça çocuklarının sosyal beceri düzeylerinde bir artış beklenmekle birlikte bu durum bu araştırmada anlamlı bir etki yapmamıştır. Konuyla ilgili yapılan araştırmalar incelendiğinde de elde edilen sonuçlar bu araştırma bulgularını destekler nitelikte çalışmalar olmasıyla birlikte Seven ve Yoldaş (2007) araştırmalarına göre babaların öğrenim düzeylerinin çocuklarının sözel iletişim kurmadaki becerilerini etkilediği görülmüştür.

Şekil 4.6.
Babalarının Eğitim Düzeylerine Göre, Okul
Öncesi Öğretmenlerin Genel Sosyal Beceri
Düzeylerinin Karşılaştırılması

4.7. ÇALIŞTIKLARI KURUMLARA GÖRE, OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİN SOSYAL BECERİ DÜZEYLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI

Araştırmanın yedinci alt probleminde çalıştıkları kurumlar açısından okul öncesi öğretmenlerinin sosyal beceri düzeyleri karşılaştırılmıştır. Okul öncesi öğretmenlerinin çalıştıkları kurumlar; (1) bağımsız anaokulu, (2) ilköğretim ve (3) diğer olmak üzere üç gruba ayrılmış, sosyal beceri düzeyleri ise; (1) Genel, (2) Duyuşsal Anlatımcılık, (3) Duyuşsal Duyarlılık, (4) Duyuşsal Kontrol, (5) Sosyal Anlatımcılık, (6) Sosyal Duyarlılık ve (7) Sosyal Kontrol açısından incelenmiş ve karşılaştırılmıştır.

Bir bütünlük oluşturması ve okuyucuya kolaylık sağlaması için sosyal becerinin alt boyutları, tek bir tablo içerisinde verilmiş ve tüm alt boyutlar birlikte karşılaştırılarak yorumlanmıştır. Tablo 4.7'de farklı kurumlarda çalışan okul öncesi öğretmenlerinin genel ve alt boyutlar açısından sosyal beceri düzeylerinin karşılaştırılmasına yönelik tek-yönlü varyans analizi sonuçları, Şekil 4.7'de ise genel sosyal beceri düzeylerinin karşılaştırılmasına yönelik grafik verilmektedir.

Tablo 4.7.

Çalıştıkları Kurumlara Göre, Okul Öncesi Öğretmenlerin Genel ve Alt Boyutlar Açısından Sosyal Beceri Düzeylerinin Karşılaştırılmasına Yönelik Tek-Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Sosyal Beceri	Çalıştıkları Kurum	N	\bar{x}	ss	F	p	Anlam
Duyuşsal Anlatımcılık	Anaokulu	34	21,21	5,22	0,265	0,768	-
	İlköğretim	103	21,43	5,80			
	Diğer	70	20,81	4,97			
Duyuşsal Duyarlılık	Anaokulu	34	40,15	6,89	3,313	0,038	İlk-Diğ*
	İlköğretim	103	40,88	6,46			
	Diğer	70	38,13	7,65			
Duyuşsal Kontrol	Anaokulu	34	29,56	6,30	1,051	0,351	-
	İlköğretim	103	29,10	6,54			
	Diğer	70	27,90	6,13			
Sosyal Anlatımcılık	Anaokulu	34	37,18	7,46	1,559	0,213	-
	İlköğretim	103	36,63	7,15			
	Diğer	70	34,99	21,21			
Sosyal Duyarlılık	Anaokulu	34	31,50	20,81	0,455	0,635	-
	İlköğretim	103	32,25	21,18			
	Diğer	70	31,27	40,15			
Sosyal Kontrol	Anaokulu	34	24,41	38,13	0,966	0,382	-
	İlköğretim	103	25,05	39,83			
	Diğer	70	23,21	29,56			
Genel	Anaokulu	34	184,00	27,90	1,958	0,144	-
	İlköğretim	103	185,34	28,77			
	Diğer	70	176,31	37,18			

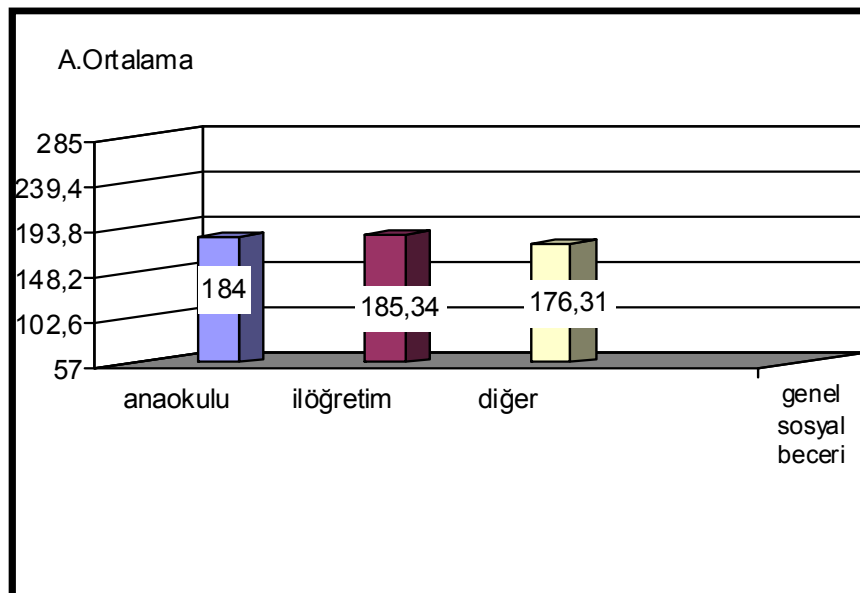
(*) işareti farkın $\alpha=0.05$ anlamlı olduğunu ($p<0.05$) göstermektedir

Tablo 4.7'nin incelenmesinden de anlaşılacağı gibi görev yerleri farklı olan okul öncesi öğretmenlerinin sosyal beceri düzeyleri arasında çok az da olsa farklılıklar gözlenmektedir. Genelde bağımsız anaokulu ve ilköğretimde görev yapan okul öncesi öğretmenlerinin sosyal beceri puan ortalamaları diğer kurumlarda görev yapan okul öncesi öğretmenlerinden biraz daha yüksek görünmektedir. Bununla birlikte sosyal beceri düzeyleri arasındaki bu farklılıkların anlamlı olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan tek-yönlü varyans analizi sonucuna göre yalnızca *duyuşsal duyarlılık* ($F=3.313$, $p<0.05$) puanları arasında $\alpha=0.05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmuştur. Genel ve diğer boyutlar açısından ise anlamlı farklılık bulunmamıştır. Duyuşsal duyarlılık alt boyutu açısından okul öncesi öğretmenlerinin

sosyal beceri düzeyleri arasındaki farkın kaynağını belirlemek amacıyla yapılan scheffe testi sonucuna göre Diğer kurumlarda görev yapan öğretmenlerle ($\bar{x}=38.13$), ilköğretimde görev yapan öğretmenler ($\bar{x}=40.88$) arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Diğer kurumlarda çalışan okul öncesi öğretmenlerinin duyuşsal duyarlılık beceri düzeyleri daha düşüktür. Bununla birlikte, genel sosyal beceri ve diğer alt boyutlar dikkate alındığında ve bütün olarak değerlendirildiğinde ise öğretmenlerin çalıştıkları kurumların sosyal beceri düzeyleri üzerinde önemli bir etkisinin bulunmadığı söylenebilir. Bunun nedeni, her üç kurumda da görev yapan öğretmenlerin aynı okullardan mezun oluyor olmaları, aynı eğitim seviyelerinde bulunmaları ve benzer ortamlarda görev yapıyor olmaları olabilir.

Bu konuda Kara'nın (2003) öğretmen ve öğrencilerin sosyal beceri algılarına etki eden faktörleri inceleyerek, sınıf öğretmenlerinin algılamalarına göre sahip oldukları sosyal becerilerin; devlet okulu veya özel okulda çalışma durumları değişkenlerine göre anlamlı farklılıklar göstermediğini belirttiği çalışması bu araştırmanın sonucunu sonucu destekler niteliktedir.

Şekil 4.7.
Çalıştıkları Kurumlara Göre, Okul Öncesi
Öğretmenlerin Genel Sosyal Beceri Düzeylerinin
Karşılaştırılması

4.8. ÇALIŞMA SÜRELERİNE GÖRE, OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİN SOSYAL BECERİ DÜZEYLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI

Araştırmanın sekizinci alt probleminde çalışma sürelerine göre okul öncesi öğretmenlerinin sosyal beceri düzeyleri karşılaştırılmıştır. Okul öncesi öğretmenleri çalışma süreleri açısından; (1) tam gün, (2) yarım gün olmak üzere iki gruba ayrılmış, sosyal beceri düzeyleri ise; (1) Genel, (2) Duyuşsal Anlatımcılık, (3) Duyuşsal Duyarlılık, (4) Duyuşsal Kontrol, (5) Sosyal Anlatımcılık, (6) Sosyal Duyarlılık ve (7) Sosyal Kontrol açısından incelenmiş ve karşılaştırılmıştır. Bir bütünlük oluşturması ve okuyucuya kolaylık sağlaması için sosyal becerinin alt boyutları, tek bir tablo içerisinde verilmiş ve tüm alt boyutlar birlikte karşılaştırılarak yorumlanmıştır. Tablo 4.8'de çalışma süreleri farklı okul öncesi öğretmenlerinin genel ve alt boyutlar açısından sosyal beceri düzeylerinin karşılaştırılmasına yönelik bağımsız t-testi sonuçları, Şekil 4.8'de ise genel sosyal beceri düzeylerinin karşılaştırılmasına yönelik grafik verilmektedir.

Tablo 4.8
Çalışma Sürelerine Göre, Okul Öncesi Öğretmenlerin Genel ve Alt Boyutlar
Açısından Sosyal Beceri Düzeylerinin Karşılaştırılmasına Yönelik Bağımsız t-Testi
Sonuçları

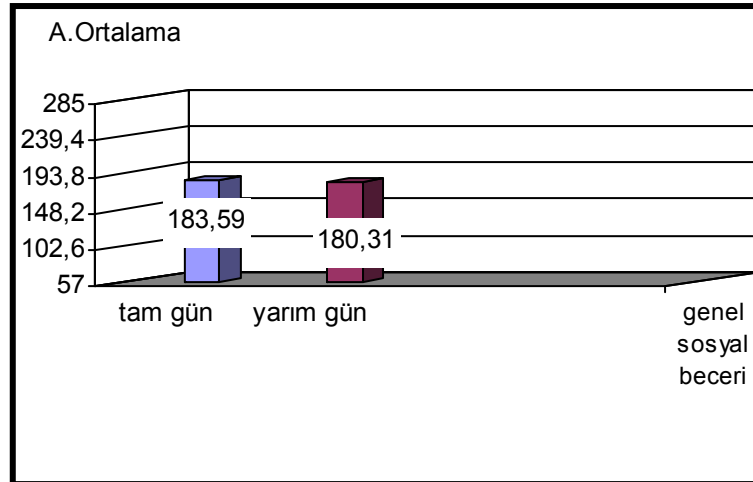
Sosyal Beceri	Çalışma Süresi	N	\bar{x}	ss	t	p	Anlam
Duyuşsal Anlatımcılık	Tam Gün	111	21,40	5,63	0,607	0,545	-
	Yarım Gün	96	20,94	5,18			
Duyuşsal Duyarlılık	Tam Gün	111	39,27	7,74	1,235	0,218	-
	Yarım Gün	96	40,48	6,09			
Duyuşsal Kontrol	Tam Gün	111	29,13	6,76	0,869	0,386	-
	Yarım Gün	96	28,35	5,88			
Sosyal Anlatımcılık	Tam Gün	111	36,32	6,78	0,350	0,727	-
	Yarım Gün	96	35,98	7,40			
Sosyal Duyarlılık	Tam Gün	111	32,63	7,18	1,878	0,062	-
	Yarım Gün	96	30,83	6,48			
Sosyal Kontrol	Tam Gün	111	24,84	8,79	0,932	0,352	-
	Yarım Gün	96	23,73	8,23			
Genel	Tam Gün	111	183,59	32,17	0,776	0,439	-
	Yarım Gün	96	180,31	27,90			

(-) işareti farkın $\alpha=0.05$ anlamlı olmadığını göstermektedir

Tablo 4.8’de de görüldüğü gibi çalışma süreleri farklı olan okul öncesi öğretmenlerinin sosyal beceri düzeyleri arasında çok az farklılıklar gözlenmektedir. Bununla birlikte sosyal beceri düzeyleri arasındaki bu farklılıkların anlamlı olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucuna göre hem genel *sosyal beceri* ($t=0.776$, $p>0.05$) hem de tüm alt boyutlar açısından [*duyuşsal anlatımcılık* ($t=0.607$, $p>0.05$), *duyuşsal duyarlılık* ($t=1.235$, $p>0.05$), *duyuşsal kontrol* ($t=0.869$, $p>0.05$), *sosyal anlatımcılık* ($t=0.350$, $p>0.05$), *sosyal duyarlılık* ($t=1.878$, $p>0.05$) ve *sosyal kontrol* ($t=0.932$, $p>0.05$)] puanları arasında $\alpha=0.05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmamıştır. Buna göre çalışma süresi değişkeninin öğretmenlerin sosyal beceri düzeylerini etkilemediği söylenebilir. Çalışma süresi arttıkça öğretmenlerin sosyal beceri düzeylerinde bir artış beklenmekle birlikte bu durum bu araştırmada anlamlı bir etki göstermemiştir. Konuyla ilgili yapılan araştırmalar incelendiğinde de elde edilen sonuçlar bu araştırma bulgularını genelde destekler niteliktedir.

Bozkurt Bulut (2004) araştırmasında, çalışma süresi 11-15 yıl olan öğretmenlerin iletişim becerileri yüksek, 0-5 arasında olan öğretmenlerin iletişim becerileri ise düşük çıkmıştır. Ancak bu farklılık anlamlı bulunmamıştır. Buna göre çalışma süreleri farklı öğretmenlerin iletişim becerilerine ilişkin algılamalara benzer düzeyde sahip olduklarını belirtmiştir.

Şekil 4.8.
Çalışma Sürelerine Göre, Okul Öncesi
Öğretmenlerin Genel Sosyal Beceri
Düzeylerinin Karşılaştırılması

4.9. KIDEMLERİNE GÖRE, OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİN SOSYAL BECERİ DÜZEYLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI

Araştırmanın dokuzuncu alt probleminde iş deneyimleri açısından okul öncesi öğretmenlerinin sosyal beceri düzeyleri karşılaştırılmıştır. Okul öncesi öğretmenlerinin iş deneyimleri; (1) 1-5 yıl, (2) 6-10 yıl ile (3) 11 yıl ve üzeri olmak üzere üç gruba ayrılmış, sosyal beceri düzeyleri ise; (1) Genel, (2) Duyuşsal Anlatımcılık, (3) Duyuşsal Duyarlılık, (4) Duyuşsal Kontrol, (5) Sosyal Anlatımcılık, (6) Sosyal Duyarlılık ve (7) Sosyal Kontrol açısından incelenmiş ve karşılaştırılmıştır. Bir bütünlük oluşturması ve okuyucuya kolaylık sağlaması için sosyal becerinin alt boyutları, tek bir tablo içerisinde verilmiş ve tüm alt boyutlar birlikte karşılaştırılarak yorumlanmıştır. Tablo 4.9'da farklı deneyim sürelerine sahip okul öncesi öğretmenlerinin genel ve alt boyutlar açısından sosyal beceri düzeylerinin karşılaştırılmasına yönelik tek-yönlü varyans analizi sonuçları, Şekil 4.9'da ise genel sosyal beceri düzeylerinin karşılaştırılmasına yönelik grafik verilmektedir.

Tablo 4.9.

Kıdemlerine Göre, Okul Öncesi Öğretmenlerin Genel ve Alt Boyutlar Açısından Sosyal Beceri Düzeylerinin Karşılaştırılmasına Yönelik Tek-Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Sosyal Beceri	Kıdem	N	\bar{x}	ss	F	p	Anlam
Duyuşsal Anlatımcılık	1-5 Yıl	86	20,74	5,54	1,051	0,352	-
	6-10 Yıl	82	21,13	5,12			
	11 Yıl ve Üze.	39	22,26	5,74			
Duyuşsal Duyarlılık	1-5 Yıl	86	40,00	6,35	0,043	0,0958	-
	6-10 Yıl	82	39,73	7,84			
	11 Yıl ve Üze.	39	39,67	6,83			
Duyuşsal Kontrol	1-5 Yıl	86	28,49	6,70	0,626	0,536	-
	6-10 Yıl	82	28,57	6,15			
	11 Yıl ve Üze.	39	29,79	6,11			
Sosyal Anlatımcılık	1-5 Yıl	86	36,44	7,09	0,231	0,794	-
	6-10 Yıl	82	36,18	7,16			
	11 Yıl ve Üze.	39	35,51	6,91			
Sosyal Duyarlılık	1-5 Yıl	86	32,33	6,62	0,578	0,562	-
	6-10 Yıl	82	31,66	6,56			
	11 Yıl ve Üze.	39	30,92	8,21			
Sosyal Kontrol	1-5 Yıl	86	24,34	8,50	0,229	0,796	-
	6-10 Yıl	82	23,95	8,53			
	11 Yıl ve Üze.	39	25,08	8,77			
Genel	1-5 Yıl	86	182,34	29,90	0,063	0,939	-
	6-10 Yıl	82	181,23	29,66			
	11 Yıl ve Üze.	39	183,23	32,83			

(-) işareti farkın $\alpha=0.05$ anlamlı olmadığını ($p<0.05$) göstermektedir

Tablo 4.9'un incelenmesinden de anlaşılacağı gibi kıdemleri farklı olan okul öncesi öğretmenlerinin sosyal beceri düzeyleri arasında çok az farklılıklar gözlenmekle birlikte yapılan tek-yönlü varyans analizi sonucuna göre hem genel sosyal beceri düzeylerinde ($F=0,063$, $p>0,05$) hem de diğer alt boyutlarda [*duyuşsal anlatımcılık* ($F=1,051$, $p>0,05$), *duyuşsal duyarlılık* ($F=0,043$, $p>0,05$), *duyuşsal kontrol* ($F=0,626$, $p>0,05$), *sosyal anlatımcılık* ($F=0,231$, $p>0,05$), *sosyal duyarlılık* ($F=0,578$, $p>0,05$) ve *sosyal kontrol* ($F=0,229$, $p>0,05$)] $\alpha=0.05$ düzeyinde anlamlı farklılık bulunmamıştır. Buna göre öğretmenlerin iş deneyimlerinin sosyal beceri düzeyleri üzerinde önemli bir etkisinin bulunmadığı söylenebilir. Bunun nedeni yine öğretmenlerin aynı okullardan mezun oluyor olmaları, aynı eğitim seviyelerinde bulunmaları ve benzer ortamlarda görev yapıyor olmaları olabilir.

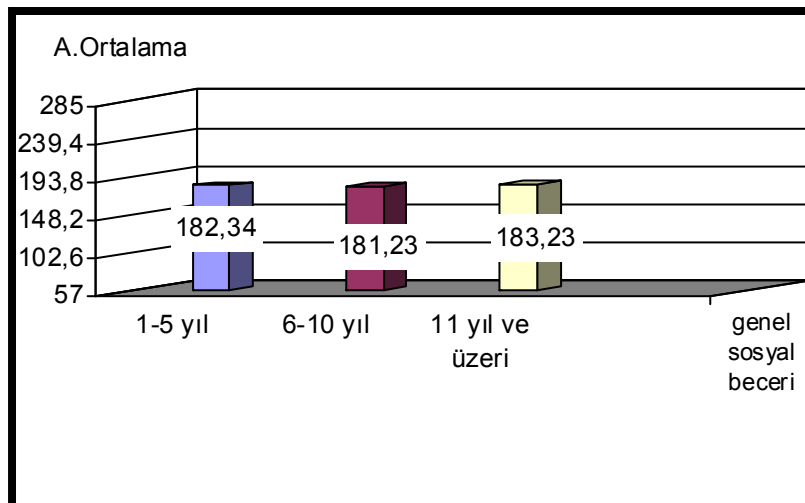
Çalışmadan elde edilen sonuçları destekler nitelikte benzer araştırmalar bulunmaktadır.

Warga'nın (1996) araştırmasında mesleğe yeni başlayan öğretmenlerle deneyimli öğretmenlerin Hesev ve Blanchard'ın durumsal liderlik kuramını ne ölçüde kullandıklarını belirlemeye çalışmıştır. Öz denetim liderlik envanterini planlanmış röportajları ve sınıf gözlemlerini içeren nitel veri toplama tekniklerini kullanarak sınıf yönetimi stillerinde ve deneyimli yeni başlayan öğretmenler arasındaki etkililiğin farklılığı belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırmada sınıf yönetim biçimlerinde iki grup arasında önemli farklılık bulunmamıştır.

Kara (2003) öğretmen ve öğrencilerin sosyal beceri algılarına etki eden faktörleri incelediği araştırmasında sınıf öğretmenlerinin algılamalarına göre sahip oldukları sosyal becerilerin; kıdeme göre anlamlı farklılıklar göstermediğini belirtmiştir. Bu sonuç, yapılan araştırmayı destekler niteliktedir.

Tekin ve arkadaşlarının (2005), beden eğitimi öğretmenlerinin çeşitli değişkenlere göre sosyal beceri yeterlik düzeylerini belirleyebilmek için yaptıkları çalışma, kıdem düzeylerine bakıldığında sosyal beceri düzeyleri arasında anlamlı bir farklılığın olduğunu ortaya çıkarmış ve çalışmamıza zıt görüş oluşturmuştur.

Şekil 4.9.
Kıdemlerine Göre, Okul Öncesi Öğretmenlerin
Genel Sosyal Beceri Düzeylerinin
Karşılaştırılması

**4.10. AYLIK GELİRLERİNDEN MEMNUN OLMA
DURUMLARINA GÖRE, OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİN
SOSYAL BECERİ DÜZEYLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI**

Araştırmanın onuncu alt probleminde aylık gelirlerinden memnun olma durumlarına göre okul öncesi öğretmenlerinin sosyal beceri düzeyleri karşılaştırılmıştır. Okul öncesi öğretmenleri aylık gelirlerinden memnun olma durumları açısından; (1) evet, (2) hayır olmak üzere iki gruba ayrılmış, sosyal beceri düzeyleri ise; (1) Genel, (2) Duyuşsal Anlatımcılık, (3) Duyuşsal Duyarlılık, (4) Duyuşsal Kontrol, (5) Sosyal Anlatımcılık, (6) Sosyal Duyarlılık ve (7) Sosyal Kontrol açısından incelenmiş ve karşılaştırılmıştır. Bir bütünlük oluşturması ve okuyucuya kolaylık sağlaması için sosyal becerinin alt boyutları, tek bir tablo içerisinde verilmiş ve tüm alt boyutlar birlikte karşılaştırılarak yorumlanmıştır. Tablo 4.10'da aylık gelirlerinden memnun olma durumları farklı okul öncesi öğretmenlerinin genel ve alt boyutlar açısından sosyal beceri düzeylerinin karşılaştırılmasına yönelik bağımsız t-testi sonuçları, Şekil 4.10'da ise genel sosyal beceri düzeylerinin karşılaştırılmasına yönelik grafik verilmektedir.

Tablo 4.10.

Aylık Gelirlerinden Memnun Olma Durumlarına Göre, Okul Öncesi Öğretmenlerin Genel ve Alt Boyutlar Açısından Sosyal Beceri Düzeylerinin Karşılaştırılmasına Yönelik Bağımsız t-Testi Sonuçları

Sosyal Beceri	Aylık Gelir. Memnun	N	\bar{x}	ss	t	p	Anlam
Duyuşsal Anlatımcılık	Evet	81	22,37	5,62	2,521	0,013	*
	Hayır	95	20,36	4,97			
Duyuşsal Duyarlılık	Evet	81	40,38	7,06	1,228	0,221	-
	Hayır	95	39,06	7,14			
Duyuşsal Kontrol	Evet	81	30,07	6,68	2,011	0,046	*
	Hayır	95	28,18	5,82			
Sosyal Anlatımcılık	Evet	81	36,63	7,70	1,389	0,167	-
	Hayır	95	35,12	6,76			
Sosyal Duyarlılık	Evet	81	32,95	7,24	1,750	0,082	-
	Hayır	95	31,09	6,82			
Sosyal Kontrol	Evet	81	25,36	9,19	1,298	0,196	-
	Hayır	95	23,66	7,93			
Genel	Evet	81	187,77	33,12	2,240	0,026	*
	Hayır	95	177,47	27,85			

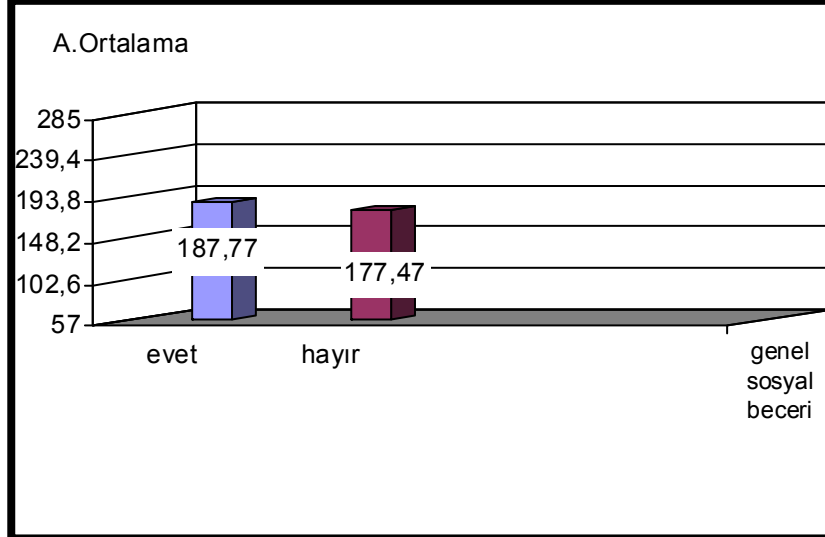
(*) İşareti farkın $\alpha=0.05$ anlamlı olduğunu göstermektedir

Tablo 4.10'da da görüldüğü gibi aylık gelirlerinden memnun olma durumları farklı olan okul öncesi öğretmenlerinin sosyal beceri düzeyleri arasında farklılıklar gözlenmektedir. Bu farklılıkların anlamlı olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucuna göre hem genel *sosyal beceri* ($t=2.240$, $p<0.05$) hem de [*duyuşsal anlatımcılık* ($t=2.521$, $p<0.05$) ve *duyuşsal kontrol* ($t=2.011$, $p<0.05$) puanları arasında $\alpha=0.05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmuştur. Aylık gelirinden memnun olan okul öncesi öğretmenlerinin, memnun olmayanlara göre daha fazla sosyal beceriye sahip olduğu söylenebilir. Bunun nedeni gelirini ayarlayabilen ve mevcut gelirinden memnun olan öğretmenlerin kendi imkânları ölçüsünde farklı sosyal ortamlarda yer alabiliyor olmalarından kaynaklanabilir. Ayrıca gelirinden memnun olmayan öğretmenlerde bu memnuniyetsizlik durumunun genel psikolojilerine yansıtılabileceği, sosyal ortamlardan ve iletişim kurmaktan kaçınma şeklinde davranışlarına yansıtılabileceği düşünülmektedir.

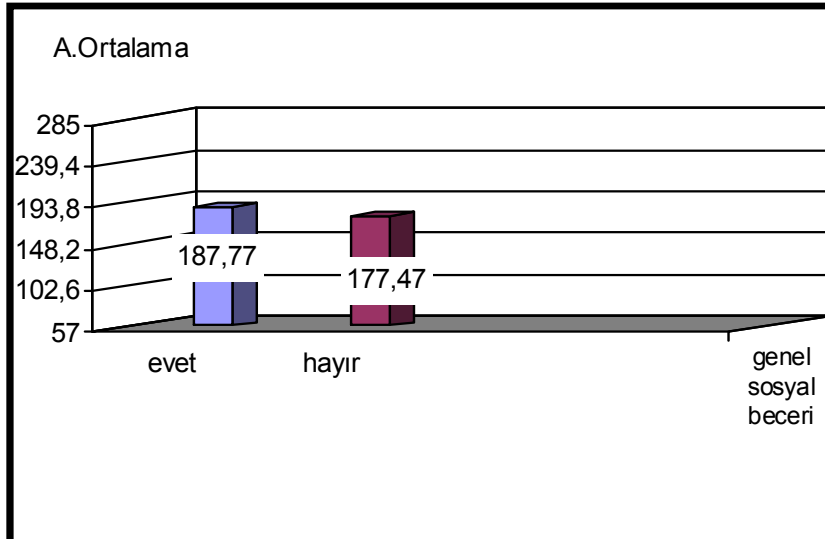
Sosyal beceriler ve sosyo-ekonomik düzeyle ilgili pek çok araştırma yapılmıştır: McLoyd (1988) fakir ve alt sosyo-ekonomik düzeyde olan çocukların orta sosyo-ekonomik düzeydeki çocuklara göre yüksek oranda duygusal ve davranışsal problemler yaşadıklarını rapor etmiştir.

Ramsey (1998) sosyo-ekonomik düzeyin çocukların sosyal stratejileri kullanma biçimleriyle ilgili olabileceğini öne sürmüştür. Bu iddiaya göre alt sosyo-ekonomik düzeydeki çocukların problem çözmede orta sosyo-ekonomik düzeydeki çocuklara göre daha hırçın ve saldırgan davrandıklarını ortaya koymuştur. Buna ek olarak Ramsey (1998), düşük gelirli ailelerden gelen çocukların daha az sözel iletişim kurdukları bulgusuna varmıştır. McLoyd (1998) da sosyal sınıf farklılıklarının dışsal problem davranışlarında okul öncesinden ilköğretime doğru artış gösterdiği sonucuna varmıştır.

Şekil 4.10.
Aylık Gelirlerinden Memnun Olma Durumlarına
Göre, Okul Öncesi Öğretmenlerin Genel Sosyal
Beceri Düzeylerinin Karşılaştırılması

Şekil 4.10.
Aylık Gelirlerinden Memnun Olma Durumlarına
Göre, Okul Öncesi Öğretmenlerin Genel Sosyal
Beceri Düzeylerinin Karşılaştırılması

4.11. ÖĞRENCİ SAYILARINA GÖRE, OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİN SOSYAL BECERİ DÜZEYLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI

Araştırmanın on birinci ve son alt probleminde öğrenci sayılarına göre okul öncesi öğretmenlerinin sosyal beceri düzeyleri karşılaştırılmıştır. Okul öncesi öğretmenlerinin öğrenci sayıları; (1) 20 ve altı ile (2) 21 ve üstü olmak üzere iki gruba ayrılmış, sosyal beceri düzeyleri ise; (1) Genel, (2) Duyuşsal Anlatımcılık, (3) Duyuşsal Duyarlılık, (4) Duyuşsal Kontrol, (5) Sosyal Anlatımcılık, (6) Sosyal Duyarlılık ve (7) Sosyal Kontrol açısından incelenmiş ve karşılaştırılmıştır. Bir bütünlük oluşturması ve okuyucuya kolaylık sağlaması için sosyal becerinin alt boyutları, tek bir tablo içerisinde verilmiş ve tüm alt boyutlar birlikte karşılaştırılarak yorumlanmıştır. Tablo 4.11'de öğrenci sayıları farklı okul öncesi öğretmenlerinin genel ve alt boyutlar açısından sosyal beceri düzeylerinin karşılaştırılmasına yönelik bağımsız t-testi sonuçları, Şekil 4.11'de ise genel sosyal beceri düzeylerinin karşılaştırılmasına yönelik grafik verilmektedir.

Tablo 4.11.

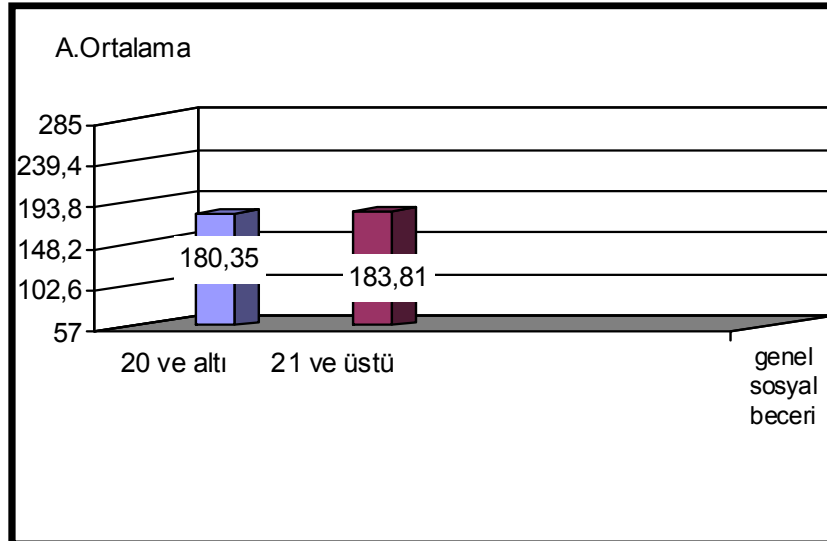
Öğrenci Sayılarına Göre, Okul Öncesi Öğretmenlerin Genel ve Alt Boyutlar Açısından Sosyal Beceri Düzeylerinin Karşılaştırılmasına Yönelik Bağımsız t-Testi Sonuçları

Sosyal Beceri	Öğrenci Sayısı	N	\bar{x}	Ss	t	p	Anlam
Duyuşsal Anlatımcılık	20 ve altı	104	20,71	5,23	1,261	0,209	-
	21 ve üstü	103	21,66	5,59			
Duyuşsal Duyarlılık	20 ve altı	104	39,17	7,13	1,355	0,177	-
	21 ve üstü	103	40,50	6,90			
Duyuşsal Kontrol	20 ve altı	104	28,42	5,88	0,783	0,435	-
	21 ve üstü	103	29,12	6,83			
Sosyal Anlatımcılık	20 ve altı	104	35,91	7,76	0,513	0,608	-
	21 ve üstü	103	36,42	6,30			
Sosyal Duyarlılık	20 ve altı	104	32,36	6,32	1,169	0,244	-
	21 ve üstü	103	31,23	7,44			
Sosyal Kontrol	20 ve altı	104	23,77	7,98	0,940	0,369	-
	21 ve üstü	103	24,88	9,05			
Genel	20 ve altı	104	180,35	27,63	0,823	0,412	-
	21 ve üstü	103	183,81	32,69			

(-) işareti farkın $\alpha=0.05$ anlamlı olmadığını göstermektedir

Tablo 4.11'in incelenmesinden de anlaşılacağı gibi öğrenci sayıları farklı olan okul öncesi öğretmenlerinin sosyal beceri düzeyleri arasında çok az farklılıklar gözlenmekle birlikte yapılan bağımsız t-testi sonucuna göre hem genel sosyal beceri düzeylerinde ($t=0,823$, $p>0,05$) hem de diğer alt boyutlarda [*duyuşsal anlatımcılık* ($t=1.261$, $p>0.05$), *duyuşsal duyarlılık* ($t=1.355$, $p>0.05$), *duyuşsal kontrol* ($t=0.783$, $p>0.05$), *sosyal anlatımcılık* ($t=0.513$, $p>0.05$), *sosyal duyarlılık* ($t=1.169$, $p>0.05$) ve *sosyal kontrol* ($t=0.940$, $p>0.05$)] düzeylerinde anlamlı farklılık bulunmamıştır. Buna göre öğretmenlerin öğrenci sayılarının sosyal beceri düzeyleri üzerinde önemli bir etkisinin bulunmadığı söylenebilir. Bunun nedeni yine öğretmenlerin sınıflarındaki öğrenci sayısından daha çok aynı okullardan mezun oluyor olmaları, aynı eğitim seviyelerinde bulunmaları ve benzer ortamlarda görev yapıyor olmaları olabilir.

Şekil 4.11.
Öğrenci Sayılarına Göre, Okul Öncesi
Öğretmenlerin Genel Sosyal Beceri
Düzeylerinin Karşılaştırılması

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırma bulgularına dayalı olarak varılan genel sonuçlar ve öneriler verilmektedir.

Sonuçlar

Araştırmada varılan sonuçlar şunlardır:

1. Okul öncesi öğretmenlerinin genel olarak sosyal beceri düzeyleri kısmen yeterlidir. Sosyal beceri düzeyleri içerdiği alt boyutlar açısından değerlendirildiğinde, duyuşsal anlatımcılık, duyuşsal kontrol, sosyal duyarlılık ve sosyal kontrol becerileri kısmen yeterli iken, duyuşsal duyarlılık ve sosyal anlatımcılık becerileri oldukça yeterli düzeydedir. En düşük sosyal becerilerinin duyuşsal anlatımcılık, en yüksek sosyal becerilerinin ise sosyal anlatımcılık becerileri olduğu söylenebilir.

2. Erkek okul öncesi öğretmenlerinin sosyal beceri düzeyleri bayanlara oranla daha yüksektir. Duyuşsal duyarlılık ve sosyal anlatımcılık becerileri arasında erkek ve bayan okul öncesi öğretmenleri arasında anlamlı bir fark bulunmazken, erkek okul öncesi öğretmenlerinin duyuşsal anlatımcılık, duyuşsal kontrol, sosyal duyarlılık, sosyal kontrol ve genel olarak da sosyal beceri düzeyleri daha yüksektir.

3. Okul öncesi öğretmenlerin evli ya da bekâr olmalarının sosyal beceri düzeyleri üzerinde önemli bir etkisi görülmemektedir. Genel olarak evli öğretmenler bekârlara göre biraz daha fazla sosyal beceriye sahip görünmekle birlikte, bu durum anlamlı farklılık oluşturmamaktadır.

4. Çocuğu bulunup bulunmama değişkeni, okul öncesi öğretmenlerin sosyal beceri düzeylerini kısmen etkilemektedir. Çocuğu bulunan öğretmenlerin duyuşsal anlatımcılık ve sosyal kontrol becerileri daha yüksek iken çocuğu bulunmayan öğretmenlerin sosyal anlatımcılık becerileri daha yüksektir. Bir çocuğa sahip olmak,

okul öncesi öğretmenlerinin genel sosyal beceri düzeylerini farklılaştırmamakla birlikte bazı alt boyutlar açısından sosyal beceri düzeylerini etkilediği söylenebilir.

5. Annelerinin eğitim düzeyi okul öncesi öğretmenlerin sosyal beceri düzeylerini çok az etkilemektedir. Anneleri daha eğitilmiş olan öğretmenlerin sosyal anlatımcılık becerileri daha yüksektir. Ancak genel sosyal beceri ve sosyal becerilerin içerdiği diğer alt beceriler açısından ise anlamlı farklılık bulunmamıştır.

6. Okul öncesi öğretmenlerinin babalarının eğitim düzeyi, sosyal becerileri üzerinde önemli bir etkiye sahip değildir. Yani, babaları lise ve daha üst düzey eğitime sahip olanlarla, ilköğretim ve daha alt düzeyde eğitime sahip olan öğretmenlerin sosyal beceri düzeyleri büyük ölçüde benzerlik göstermektedir.

7. Çalıştıkları kurumlara göre okul öncesi öğretmenlerinin sosyal beceri düzeyleri yalnızca duyuşsal duyarlılık becerisi açısından farklılık göstermektedir. Diğer kurumlarda çalışan okul öncesi öğretmenlerinin duyuşsal duyarlılık beceri düzeyleri ilköğretim kurumlarında görev yapan öğretmenlerden daha düşüktür. Bununla birlikte, genel sosyal beceri ve diğer alt boyutlar dikkate alındığında ve bütün olarak değerlendirildiğinde öğretmenlerin çalıştıkları kurumların yani bağımsız anaokulu, ilköğretim ve diğer kurumlarda görev yapıyor olmalarının sosyal beceri düzeyleri üzerinde önemli bir etkisi bulunmamaktadır.

8. Çalışma süreleri okul öncesi öğretmenlerin sosyal beceri düzeylerini etkilememektedir. Okul öncesi öğretmenlerinin buldukları okullarda tam gün ya da yarım gün çalışmaları sosyal beceri düzeyleri üzerinde önemli bir farklılık oluşturmamaktadır.

9. Mesleki kıdemleri, okul öncesi öğretmenlerin sosyal beceri düzeylerini etkilemektedir. Mesleğe yeni başlayan öğretmenlerle, 10 yıl ya da daha fazla meslekte deneyimi olan okul öncesi öğretmenlerinin hem genel sosyal beceri düzeyleri hem de sosyal becerilerin içerdiği diğer alt beceriler açısından anlamlı bir farklılık yoktur.

10. Aylık gelirinden memnun olan okul öncesi öğretmenleri, memnun olmayanlara göre daha fazla sosyal beceriye sahiptirler. Aylık gelirinden memnun olan okul öncesi öğretmenleri hem genel sosyal beceri hem de duyuşsal anlatımcılık

ile duyuşsal kontrol becerileri açısından anlamlı ölçüde sosyal beceri farklılığı göstermektedir.

11. Okul öncesi öğretmenlerinin sınıflarındaki mevcut öğrenci sayıları sosyal beceri düzeyleri üzerinde önemli bir etkiye sahip değildir. Yani, öğretmenlerin sınıflarındaki öğrencilerin kalabalık ya da az olması onların sosyal beceri düzeylerini farklılaştırmamaktadır.

Öneriler

Öneriler Araştırma sonuçlarına dayalı olarak geliştirilen öneriler aşığıda sunulmuştur.

1. Araştırma birden fazla ilde yapılarak okulöncesi öğretmenlerinin sosyal beceri düzeyleri belirlenebilir.

2. Öğretmen yetiştiren yüksek öğretim kurumlarında, sosyal beceri eğitime yer veren bir program hazırlanabilir ve bu programı teorik ve uygulamalı bir şekilde düzenlenebilir.

3. Daha geniş örneklem grupları ile farklı branştaki öğretmenlerin sosyal beceriler yönünden karşılaştırılmasına yönelik araştırmalar yapılması önerilebilir.

4. Farklı branşlardan öğretmenlere hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimlerle sosyal beceri eğitimleri verilmesi ve etkililiğinin test edilmesi önerilebilir.

5. Öğretmenlerin kendi sosyal becerileri yanında özellikle ilköğretim öğrencilerinin sosyal becerilerini geliştirecek eğitim etkinliklerine katılmaları önerilebilir.

6. Günümüzde okul öncesi öğretmenlere uygulanan seminerlerin nitelikleri genellikle mesleksi gelişime yöneliktir. Bunun yanında yapılacak olan sosyal becerilere yönelik seminerler okul öncesi öğretmenlerine kendileri, yaşamları, iş ve iş arkadaşlarına ve tüm yaşantısına karşı yeni bakış açıları kazandırabilir.

7. Yapılacak bu seminer ve çalışmalara ilaveten kurum koşulların iyileştirilmesi için gösterilecek titizlik de iş doyumunun artırılmasında etkili

olacaktır. İş doyumunun artması ise sosyal becerileri etkileyen faktörlerden olan iyi bir çalışma ortamı faktörünü ortadan kaldıracaktır.

KAYNAKÇA

- AKKÖK Fusun, (2003), **İlköğretimde Sosyal Becerilerin Geliştirilmesi**, Özgür Yayınları, İstanbul
- AKSOY Ayşe ve Ayşe TURLA, (2001), **Okul-Aile İşbirliği, Gazi Üniversitesi Anaokulu/Anasınıfı Öğretmeni El Kitabı**, YA-PA Yayınları, İstanbul
- AKYÜZ Yahya, (1987), “Tarihi Süreç İçinde Türkiye’de Öğretmen Yetiştirme Sorunu”, **Öğretmen Yetiştiren Yükseköğretim Kurumlarının Dünü-Bugünü-Geleceği Sempozyumu**, 8–11 Haziran, Ankara,
- ANONİM, (2006), **36–72 Aylık Çocuklar İçin Okul Öncesi Eğitim Programı**, Yapa Yayınları, İstanbul
- ARAL Neriman, CANYAŞAR Münevver, KANDIR Adalet, (2002) **Okul Öncesi Eğitim ve Okul öncesi Eğitim Programı**, Yapa Yayınları, İstanbul
- ATILGAN Günseli, (2001) “Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden ve Etmeyen İlköğretim I. Kademe ve I. Devre Öğrencilerinin Sosyal Beceri Özelliklerinin Karşılaştırılması” **Konya, Selçuk Üniversitesi**,
- BACANLI Hasan, (2000), **Gelişim ve Öğrenme**, Nobel Yayınları, Ankara,
- BARAN, Gülen, GİZİR, Zühal, (2003), “Anaokuluna Devam Eden Dört – Beş Yaş Çocuklarında Sosyal Davranışların Gelişimi İle Benlik Saygısı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” **Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, Cilt: 2, Sayı: 35, Adana
- CAN, Gürhan (2002), **Psikolojik Danışma ve Rehberlik**, Pegem Yayınları, Ankara
- COMER, P. James, Norris HAYNES, (1997), “The Home-School Team”
http://www.eduto-pia.org/php/print.php?id=Art_297&template=printarticle.php(20.04.2010
)
- COUGHLIN.P.(1996). **Child-Cente and Early Childhood Education in**

- ÇAKAR Terzioğlu Elçin, (2005), “Proje Yaklaşımı Uygulayan ve Uygulamayan Okullara Devam Eden 5-6 Yaş Grubundaki Çocukların Sosyal Gelişim ve Zeka Alanlarının İncelenmesi”. **Hacettepe Üniversitesi**, Ankara
- ÇETİN, F.,Alpa-Bilbay.A. ve Albayrak-Kaymak.D.(2001). **Araştırmadan**
- ÇETİN, Filiz, ALPA Bilbay Aslıhan, ALBAYRAK Kaymak Deniz, (2003), **Çocuklarda Sosyal Beceriler**, Epsilon Yayınları, İstanbul
- ÇETİN,M..VE KURU,E.(2009).” **Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeylerinin Belirlenmesi**”, Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dergisi,Konya.
- Eastern Europe The Step by Step Approach.Childhood Education.72(6):337-340**
- ERYORULMAZ Ani, (1993), “Kurumsal Okul Öncesi Eğitiminde Ailenin Rolü”, **Ya-pa 9. Okul Öncesi Eğitimi ve Yaygınlaştırılması Semineri**, YaPa Yayınları, İstanbul
- GENÇ Salih Zeki, (2005), “İlköğretimde Sosyal Becerilerin Gerçekleşme Düzeyinin Belirlenmesi Üzerine Bir Araştırma” **Kastamonu Eğitim Dergisi**, Cilt 13, No 1
- GIBLIN,R. L, MITCHELL M. ,H.1995.**Introduction to Counseling and Guidance .Faurt Ediotion**,Mernil on İmprint of Prantice Hall Englewood Cliffs,Newjersey Colobusı Ohio.
- GRESHAM M. Frank, (1981), “Aassessment of Children’ s Social Skills” **Journal of School Psychology**, Vol 19, No. 2,
- KANDIR, Adalet, (2001), **Okul Öncesi Eğitim Programlarının Hazırlanması**, Kök Yayıncılık, Ankara
- KANTARCIOĞLU Selçuk, (1998) **Anaokulunda Eğitim**, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul
- MARGETTS, K. (2002). **Child care arrangements, personal, family and school influences onchildren’s adjustment to the first year of schooling**. The

executive summary is available at the University of Melbourne, Australia,
Department of Learning and Educational Development

MEB, (1993), **14. Milli Eğitim Şurası, Milli Eğitim Bakanlığı, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı**, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul

MİCOZKADIOĞLU İrem, BERUMENT İkbal, KAZAK Sibel, (2003), “ Okulöncesi Kurumlarının Kalitesi ve Çocukların Sosyal Yeterliği” **Türk Psikoloji Dergisi**, Cilt: 18, sayı:51,

NAVARO Leyla, (1999), **Tapınağın Öbür Yüzü: Bağlılık ve Bağımlılık Üzerine**, Remzi Kitabevi, İstanbul

OĞUZKAN Şükran ve ORAL Güler (1983), **Okul Öncesi Eğitimi**, M.E.B. Yayınları, İstanbul

OKTAY Ayla, ve UNUTKAN Özgül Polat, (2005), **Okul Öncesi Eğitimde Güncel Konular**, Morpa Yayınları, Ankara

OKTAY, Ayla, (2004), “Türkiye’de Erken Çocukluk Eğitiminin Dünü, Bugünü, Geleceği”, **OMEP World Council and Conference’de Sunulan Bildiri**, Kuşadası

ÖĞÜLMÜŞ Selahattin, (2004), **Ben Sorun Çözebilirim, Kişilerarası Sorun Çözme Becerileri ve Eğitimi**, Babil Yayıncılık, Ankara

ÖZBEK, A.(2003).**Okul Öncesi Eğitim Kurumları’na Devam Eden ve Etmeyen Çocukların İlköğretim Birinci Sınıfta Sosyal Gelişim Açısından Öğretmen Görüşüne Dayalı Olarak Karşılaştırılması** .Yüksek Lisans Tezi .Eskişehir:Anadolu Üniversitesi.Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

ÖZBEY Çetin, (2004), **Çocuk Sorunlarına Yapıcı Çözümler**, Inkılap Yayınları, Ankara

POYRAZ Hatice ve DERE Hale, (2001), **Okul Öncesi Eğitimin İlke ve Yöntemleri**, Anı Yayınları

- RAZON, N. (1987). **Okul Öncesi Çocukta Sık Rastlanan Uyum ve Davranış Sorunlarından Bazıları ve Anaokulunda Çözüm**. 5. YA-PAOkulöncesi Yayınlaştırılması Semineri. Antalya: Ya-pa yayınları, 73-85.
- SAATÇILAR Candan, (1997), **Anaokuluna Giden Çocukların Sosyalizasyonları Sürecinde Ebeveynlerin Ve Eğitimcilerin Rolü**, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir
- SANDBERG Antette, (2005) “White Paper on Early Childhood Education”, <http://www.education.ie/servlet/blobServlet/01Main.html#1.1>(20.04.2010)
- SELIGMAN Milton, (2000), **Conducting Effective Conferences with Parents of Children with Disabilities: A Guide for Teachers**, The Guilford Press,
- SEVEN Serdal, YOLDAŞ Cenk(2006).Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sosyal Beceri Düzeylerinin İncelenmesi, **XV.Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi. Sosyal Beceri**. Milli Eğitim Dergisi.
- TAYLOR R. Angela, ASHER R. Steven, (1983), “Social Skill Training with Children Evaluating Processes and Outcomes”, **Studies in Education Evaluation**, Vol 8,
- TEKİN, M. ve Diğerleri. “**Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Çeşitli Değişkenlere Göre Sosyal Beceri Yeterlik Düzeylerinin İncelenmesi**”, Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi ,Erzurum.
- TÜY POYRAZ Selay, (1999), **3 – 6 Yaş Arasındaki İşitme Engelli ve İşiten Çocukların Sosyal Beceri ve Problem Davranışları Yönünden Karşılaştırılmaları**, Ankara Üniversitesi Yayınları, Ankara
- Uygulamaya Çocuklarda Sosyal Beceriler**. İstanbul:Epsilon Yayınları .Yeni Çizgi Yayın Dağıtım Ltd.Şirketi .1.Baskı.
- WARGA, A.K., **Classroom Management and Situational Leadership**,Dissertation Abstracts International, 1996.

Wellman, et. al., 2004

WELLMAN, H. **"Infant social attention predicts preschool social cognition"**

YEŞİLYAPRAK Binnur, (2002), **Eğitimde Rehberlik Hizmetleri**, Nobel Yayın
Dağıtım, Ankara

YILMAZ Hasan, ÜRE Ömer (1992), **Rehberlik Ders Notları**, Konya

YÜKSEL ,G.(1997).**Sosyal Beceri Envanteri ‘nin Türkçe’ye Uyarlanması
Geçerlik ve Güvenirlik Çalışmaları** .Türk Psikolojik Danışma ve
Rehberlik Dergisi .9,39-48.

YÜKSEL Galip, (2003), “İlköğretim Öğrencilerinin Gelişim Alanlarının İşaretçisi
Olan İhtiyaçlar ve Geliştirilmesi Gereken Beceriler: Bu Süreçte Rehber
Öğretmenin İşlevleri: Kurumsal Bir İnceleme”, **Milli Eğitim Dergisi**,
Ankara

YÜKSEL, G.(1997).**Sosyal Beceri Eğitiminin Üniversite Öğrencilerinin Sosyal
Beceri Düzeyine Etkisi**. Doktora Tezi . Ankara :Gazi Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

YÜKSEL,G.2001.**Öğretmenlerin Sahip Olmaları Gereken Davranış Olarak**

EKLER**KENDİNİ TANIMLAMA ENVANTERİ**

Aşağıdaki bir tutum veya davranışı ifade eden 90 madde verilmiştir. Bunlar sizin için tanımlayıcı bir özellik

Olabilir ya da olmayabilir. Her maddeyi dikkatle okuyunuz. Sonra ilgili ölçeği kullanarak sizin durumunuzu en doğru şekilde yansıtacak olan seçeneğe karar verin ve sonra size en uygun olan seçeneği işaretleyiniz.

Doğru ya da yanlış cevap olmadığını aklınızda tutunuz. Bu nedenle maddeleri olabildiğince içten ve dürüst cevaplayınız. Her madde için bir seçenek işaretleyiniz. Her maddeyi doğru ve eksiksiz olarak cevaplandırmanızı rica ediyorum.

Yüksek Lisans Öğrencisi

Neslihan Yeliz Uçar

Selçuk Üniversitesi

BÖLÜM I - KİŞİSEL BİLGİLER

Bu bölümde size uygun düşen seçeneği lütfen (X) şeklinde işaretleyiniz

1 Cinsiyetiniz: Kadın Erkek

2 Görev yaptığınız okul: bağımsız anaokulu İlköğretim Diğer

3 Kıdeminiz : 1-5 Yıl 6-10 Yıl 11-15 Yıl 16-20 Yıl 21 +

4 En son mezun olduğunuz okul

.....

5 Medeni Durumunuz Evli Bekar Diğer

6 Çocuğunuz var mı Evet Hayır

7 Çocuğunuz varsa sayısı 1 2 3 ve daha fazla

8 Aylık gelirinden memnun musunuz evet Hayır Kararsızım

9 Sınıftaki öğrenci sayınız

.....

10 Yaşınız

11 Annenizin eğitim düzeyi

.....

12 Babanızın eğitim düzeyi

.....

13 Siz dahil kaç kardeşsiniz

.....

14 Çalışma saatleriniz Yarım gün Tam gün

BÖLÜM 2- KENDİNİ TANIMLAMA ENVANTERİ					
	Tamamen benim gibi(5)	Oldukça benim gibi(4)	Benim gibi(3)	Biraz benim gibi(2)	Hiç benim gibi değil(1)
1. Üzüntülü ve mutsuz olduğum zaman başkalarının bunu anlaması zordur.					
2. İnsanlar konuşurken onların hareketlerini izlemeye de onları dinlediğim kadar zaman ayırırım.					
3. Sevmediğim insanlara karşı olan duygularımı ne kadar saklamaya çalışsamda onlar sevmediğimi anlarlar.					
4. Arkadaşlarının bir araya geldiği eğlence toplantıları düzenlemekten hoşlanırım.					
5. Başkaları tarafından eleştirilmek veya azarlanmak beni pek rahatsız etmez.					
6. Genç-yaşlı,zengin ve yoksul her türlü insanla birlikte kendimi kendimi rahat hissederim.					
7. Pek çok insanlardan daha hızlı konuşurum.					
8. Çok az insan benim kadar duyarlı ve anlayışlıdır.					
9. Komik bir hikaye anlattığımda ya da şaka yaptığımda çoğunlukla kendimi kendimi alıkoyamam.					
10. İnsanların beni iyice tanımaları çok zaman alır.					
11. Benim zevk ve üzüntümün en büyük kaynağı diğer kaynaklardır.					
12. Bir grup arkadaşımın birlikte olduğum zaman genellikle grubun sözcüsü olurum.					
13. Mutsuz olduğum zaman çevremdekileri de mutsuz yapma eğilimim var.					
14. Toplantılarda herhangi birisi bana ilgi duyduğu zaman bunu hemen fark edebilirim.					
15. İnsanlar sıkıldığını yüz ifademden her zaman fark edebilirler.					
16. Sosyal olmaktan hoşlanırım.					
17. Politik bir tartışmada,tartışan kişileri gözlemek ve görüşlerini analiz etmekten ziyade tartışmada bizzat yer almayı tercih ederim.					
18. Kişisel bir şey hakkında konuşurken karşımdakilerin yüzüne bakmakta bazen zorluk çekerim.					
19. Bakışlarımın anlamlı olduğu söylenir.					
20. İnsan davranışlarının nedenlerini öğrenmek ilgimi çeker.					
21. Duygularımı kontrol etmekte çok başarılı sayılmam					
22. Çok sayıda insanla bir arada çalışmayı gerektiren işleri tercih ederim.					
23. Çevremdeki insanların psikolojik durumundan büyük ölçüde etkilenirim.					
24. Önceden hazırlanmış bir konuşmayı yapmakta pek başarılı değilim.					
25. Başka insanlara dokunmaktan genellikle rahatsız olurum.					
26. Başkalarıyla olan ilişkilerini izleyerek bir insanın karakterini kolayca anlayabilirim .					
27.Gerçek hislerimi hemen hemen herkesten gizleyebilirim.					
28. Arkadaşların bir araya geldiği eğlence toplantılarına her zaman katılırım.					
29. Bazı ortamlarda doğru şeyleri yaptığımdan veya söylediğimden endişe ederim.					
30. Kalabalık bir insan grubu önünde konuşmak benim için çok zordur.					
31. Sık sık yüksek sesle gülerim.					
32. Ne kadar saklamaya çalışsalar da ,insanların gerçek düşüncelerini genellikle bilirim .					
33. Arkadaşlarım beni güldürmeye veya gülümsetmeye çalışsalar bile ciddiyetimi koruyabilirim.					
34. Kendimi yabancılara tanıtırken genellikle ilk adımları ben atarım.					
35. Bazen başkalarının bana söylediklerini sanki çok kişisel olarak alıyorum.					

36. Bir grup içinde olduğum zaman konuşacağım doğru şeyleri seçmede güçlük çekiyorum.					
37. Arkadaşlarıma ve aileme onların beni nasıl kızdırdıklarını veya üzdüklerini anlatmakta bazen güçlük çekiyorum					
38. Bir insanla ilk karşılaşmamadan sonra onun karakterini tam olarak anlayabilirim.					
39. Duygularımı kontrol etmek benim için oldukça zordur.					
40. Karşılıklı konuşmalarda genellikle ilk adımı ben atarım.					
41. Hareketlerim hakkında başkalarının ne düşündükleri benim için çok fazla önem taşımaz.					
42. Grup tartışmalarını yönetmede genellikle çok başarılıyım.					
43. Yüz ifadem genellikle tarafsızdır.					
44. Hayatımdaki en büyük zevklerimden biri ,diğer insanlarla birlikte olmaktır.					
45. Üzgün olsam bile soğukkanlılığımı korumakta oldukça başarılıyım.					
46. Bir hikaye anlatırken konunun anlaşılması için genellikle pek çok el-kol hareketi yaparım.					
47. Genellikle insanlara söylediklerimin yanlış anlaşılacağından kaygılanırım.					
48. Genellikle sosyal düzeyi benimkinden farklı olan insanlarla birlikte bulunmaktan rahatsız olurum.					
49. Kızgınlığımı çok seyrek gösteririm.					
50. Kendilerini olduğundan farklı gösterenleri ,karşılaştığım ilk andan itibaren hemen tespit edebilirim.					
51. Grupla birlikteyken genellikle davranışlarımı ve fikirlerimi gruba adapte ederim					
52. Tartışmalarda konuşmaların büyük bir kısmını ben üstlenirim.					
53. Büyürken ailem daima iyi davranışların önemini vurgulamıştır.					
54. Arkadaşların bir araya geldiği eğlence toplantılarında başkalarıyla kaynaşmakta pek başarılı değilim .					
55. Arkadaşlarımla konuşurken onlara sık sık dokunurum.					
56. Başka insanların sorunlarını bana anlatmalarından nefret ederim.					
57. Sinirli olduğum zaman bu durumumu başkalarından çok iyi bir şekilde saklayabilirim.					
58. Toplantılarda çok çeşitli insanlarla konuşmaktan hoşlanırım .					
59. Herhangi birinin bana gülümsemesinden veya surat asmasından çok etkilenirim.					
60. Bir çok önemli kişinin katıldığı toplantılarda kendimi dışlanmış hissedirim.					
61. Durgun geçen bir toplantıyı neşelendirebilirim.					
62. Üzüntülü filmlerde bazen ağlarım.					
63. Sosyal etkinliklerde hiç eğlenmesem bile kendimi çok iyi vakit geçiriyormuş gibi gösterebilirim.					
64. Kendimi yalnız biri olarak görüyorum.					
65. Eleştiriye karşı çok duyarlıyım.					
66. Farklı öz geçmişe sahip insanların çevremde rahatsız olduklarını ara sıra fark etmişimdir.					
67. İlgi odağı olmaktan nefret ederim.					
68. Üzüntülü bir insanı,rahatlatmak için kolaylıkla dokunup kucaklayabilirim.					
69. Güçlü bir duygumu pek saklayamam.					
70. Kalabalık toplantılara katılmaktan ve yeni insanlarla tanışmaktan zevk alıyorum.					
71. Başka insanların beni sevmesine çok önem veriyorum					
72. Bir yabancı ile konuşmaya başlarken bazen yanlış şeyler söylerim.					
73. Duygu ve heyecanlarımı çok seyrek gösteririm.					

74. Başka insanları seyretmek için saatler harcarım.					
75. Gerçekten kendimi mutlu hissediyorken bile kolaylıkla üzgünmüş gibi gösterebilirim.					
76. Tanımadığım birileri benimle konuşmadıkça onlarla konuşmam mümkün değildir.					
77. Eğer bir başkasının bana baktığı düşüncesine kapılırsam huzursuz olurum.					
78. Gruplarda genellikle lider olarak seçilirim.					
79. Arkadaşlarım bazen bana çok konuştuğumu söylerler.					
80. Çoğunlukla duyarlı ve anlayışlı bir insan olduğum söylenir.					
81. Duygularımı saklamaya çalışsam bile insanlar bunu her zaman anlayabilirler.					
82. Arkadaşların bir araya geldiği eğlence toplantılarında toplantının yıldızı olma eğilimindeyim.					
83. Başkalarının üzerinde bıraktığım etki ile genellikle meşgul olurum.					
84. Sosyal ortamlarda genellikle kendimi beceriksiz bulurum.					
85. Kızgın olduğum zaman asla bağırıp çağırmam.					
86. Arkadaşlarım kızgın ve sinirli oldukları zaman onları sakinleştirmem için beni ararlar.					
87. Bir önceki dakika mutlu ve bir sonraki dakika üzgün görünmeyi kolaylıkla başarabilirim.					
88. Herhangi bir konu üzerinde saatlerce konuşabilirim.					
89. Sık sık başkalarının benim hakkımda ne düşündükleriyle meşgul olurum.					
90. Her türlü sosyal ortama kolayca uyum sağlayabilirim.					

T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı:	Neslihan Yeliz Uçar	İmza:		
Doğum Yeri:	Isparta			
Doğum Tarihi:	1980			
Medeni Durumu:	Evli			
Öğrenim Durumu				
Derece	Okulun Adı	Program	Yer	Yıl
İlköğretim	Alaaddin İlkokulu	Normal	Konya	1986-1991
Ortaöğretim	Selçuklu Lisesi	Normal	Konya	1991-1994
Lise	Muhittin Güzelkalıncı Lisesi	İngilizce	Konya	1994-1998
Lisans	Selçuk Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi	Anaokulu Öğrt.	Konya	1998-2002
Yüksek Lisans	Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü	Okul Öncesi Öğrt.	Konya	2005-2010
Becerileri:	Resim yapmak, takı tasarımı			
İlgi Alanları:	Okul Öncesi Eğitimi, Sosyal Beceri Gelişimi, Beslenme			
İş Deneyimi:	Milli Eğitim Bakanlığı, Kız Meslek Lisesi Çocuk Gelişimi Öğretmenliği (1 yıl), Vakıfbank İlköğretim Okulu (7 yıl)			
Aldığı Ödüller:	-			
Hakkımda bilgi almak için önerebileceğim şahıslar:	Yrd. Doç. Dr. Zarife Seçer, Doç Dr. Hakan Sarı, Yrd. Doç Dr. Nadir Çeliköz			
Tel:	0 534 443 56 55			
Adres	Akşemsettin Mah. Yenigün Sok. Eşrefoğlu Sitesi 3. Blok No:3 Selçuklu /Konya			